

מאמר

מי שיודע מארץ ישראל

תורה מ'

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק שני
עם כל המפרשים והליקוטים

יו"ל ע"י

חבורת ההולכים בתורת ה'

כולל חצות
KOLLEL CHATZOS
— ארץ ישראל —

מנחם אב תשפ"א

קובץ מפרשים וליקוטים

על תורה מ'

"מי שיודע מארץ ישראל"

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק ב'

❧ תוכן הענינים ❧

א.....מבוא

ב.....ליקוטי מוהר"ן

ג.....ליקוטי תפילות

ד.....קיצור ליקוטי מוהר"ן

ה.....שיחות על התורה

ו.....ליקוטי הלכות

ז.....ברכת המזון ד'

ח.....ליקוטים מליקוטי הלכות

ט.....פרפראות לחכמה

י.....יקרא דשבתא

יא.....זמרת הארץ

ונוסף על זה:

ליקוטי מוהר"ן המבואר
 עם פירוש נעימות נצח

תורה מ' תנינא

מי שיודע מארץ-ישראל, שטעם
באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול
להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על
ראש-השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק
הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא
צדיק אמתי אם לאו, או אם הוא
בעצמו צדיק.

כי טעם ארץ-ישראל יכולין לציר לפני
מי שיודע טעם שכל. כי רק מי שהוא
איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אבל
מי שיודע משכל, כגון לומדים
שמרגישים מעט טעם השכל בפשט
וקשיא בדרך הלומדים, או חכמים
בחכמות אחרות, שמרגישים טעם
שכל, יכולין להבין טעם ארץ-ישראל,
כי 'אורא דארץ-ישראל מחכים' (בבא-
בתרא קנח, ובזהר פינתם דף רמה: ובתקון כב).
וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד.

אך עקר מעלת קדשת ארץ-ישראל
הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך.
ומחמת שהשם יתברך מסתכל בארץ-
ישראל תמיד, כמו שכתוב (דברים י"א):
"תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית

השנה ועד אחרית שנה", על-ידי-זה
ארץ-ישראל מקדשת ואורה מחכים,
כי עינים על-שם החכמה, כי
התפתחות החכמה נקרא בחינת עינים,
כמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני
שניהם", ופרש רש"י: 'על-שם החכמה
נאמר'. ומחמת שעייני ה' בארץ-
ישראל, שמשתכל בה תמיד, על-ידי-
זה 'אורא דארץ-ישראל מחכים'.

אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל
השם יתברך, דהינו בחינת עינים
להשגיח כנ"ל, זה נעשה על-ידי נשמות
ישראל, שהשם יתברך מתפאר בהם,
בבחינת (ישעיה מ"ט): "ישראל אשר בך
אתפאר". ועל-ידי ההתפארות נעשין
בחינת תפלין, שנקראין פאר (ספד כה),
והתפלין הם בחינת מחיון, ונכנסין
לפנים ובוקעין בעינים, ומזה נעשה
השגחת השם יתברך כפיכול, שעל-
ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל,
בחינת אורא דארץ-ישראל מחכים
כנ"ל. ועל-שם זה נקרא ארץ-ישראל,
שמקבלת קדשתה, מבחינת: "ישראל
אשר בך אתפאר", כנ"ל.

אך בודאי לא כל העתים שוות

בְּהִתְקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לַיהוָה יִתְבַּרַךְ, כִּי לַפְעָמִים, חָם וְשָׁלוֹם, יֵשׁ שְׁנֵת־רַחֵק אַחַד מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וְאִזּוֹ אֲדַרְבָּא, הַשְּׂכִינָה צוֹעֶקֶת: 'קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי' (סְנֵהֲרִין מו). הֵינּוּ שֶׁצִּעֲעֻקְתָּהּ, שְׁנֵת־קִלְקַל וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַהִתְפָּאָרוֹת שְׂאִינוּ יָכוֹל לַהֲתַפָּאֵר בָּהֶם, וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַתְּפִלִּין, שְׁנֵעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּאָרוֹת כַּנֵּ"ל. וְזֶה: 'קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי, 'מֵרֵאשִׁי' 'מִזְרוּעֵי' דִּיקָא, בְּחִינַת תְּפִלִּין (שְׁמַנִּיחִין עַל הָרֵאשׁ וְעַל הַזְרוּעַ) וְכַנֵּ"ל. רַק כְּשֶׁאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִתְקַרַב לַיהוָה יִתְבַּרַךְ, וְנִתְוַסַּף עוֹד יִשְׂרָאֵל שְׁרוּצָה לְעַבְדוֹ יִתְבַּרַךְ, וְכֹל מַה שְׁנִתְוַסַּפִּין יוֹתֵר רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּצִים לְעַבְדוֹ וְלַהֲתַקְרַב אֵלָיו, אִזּוֹ נִתְגַּדַּל וְנִתְוַסַּף יוֹתֵר הַתְּפָאָרוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, שֶׁהוּא יִתְבַּרַךְ מִתְּפָאֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו. וְעַל-יְדֵי זֶה הַהִתְפָּאָרוֹת נֵעֲשִׂין תְּפִלִּין, מַחִין, וּמִזֶּה נֵעֲשֶׂה קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֲוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים' עַל-יְדֵי עֵינֵי הַשְּׁנַחֲתוֹ כַּנֵּ"ל:

אִךְ מִי שְׂיִכּוֹל לְרַאוֹת זֹאת הַהִתְפָּאָרוֹת, שְׂמִתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ הוּא מְקַבֵּל בְּחִינַת פָּאֵר וּמַחִין מִן

זֹאת הַהִתְפָּאָרוֹת שְׂרוּצָה, וְנֵעֲשִׂין אֲצִלוֹ גַם-כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין, וְנִכְנָסִין לְפָנִים כַּנֵּ"ל, וּבּוֹקְעִין בְּעֵינֵים כַּנֵּ"ל, וְאִזּוֹ נֵעֲשִׂין עֵינָיו גַם-כֵּן בְּבְחִינַת עֵינֵי ה'. וְאִזּוֹ בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל וְרוּצָה, נֵעֲשֶׂה שֵׁם גַם-כֵּן בְּחִינַת אֲוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים, כִּי עֶקֶר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הוּא רַק מִבְּחִינַת עֵינֵים הַנֵּ"ל.

אֲבָל מִי הוּא זֶה שְׂיִכּוֹל לְרַאוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, שְׂיִכּוֹל לְרַאוֹת הַתְּפָאָרוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, אֲמָנָם מִי שְׂרוּצָה אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, שֶׁהוּא מְקַרַב בְּנֵי-אָדָם לְעַבֹדְתוֹ יִתְבַּרַךְ, וְהוּא עֶקֶר הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׂבַשְׂמִים, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַהִתְפָּאָרוֹת שְׂמִתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּעַמּוֹ, כִּי עַל-יְדֵי כָּל הַהִתְקַרְבוֹת וְהַהִתְפָּאָרוֹת. אִזּוֹ מִי שְׂמִסְתְּפֵל בּוֹ, וְעֶקֶר הַדְּבָר בְּעֵת הַקְּבוּיָן, בְּעֵת שְׂמִתְקַבְּצִים אֵלָיו הָעוֹלָם הַבָּאִים לְשִׁמְעַת אֶת דְּבַר ה', וְכִיּוֹתֵר - בְּרֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, שְׂאִזּוֹ הוּא הַקְּבוּיָן הַגָּדוֹל, אִזּוֹ הַהִתְפָּאָרוֹת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, מִחֲמַת שְׂמִתְקַבְּצִים הַרְבֵּה בְּנֵי-אָדָם, הַחֲפָצִים לַהֲתַקְרַב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְאִזּוֹ נִתְגַּדַּל וְנִתְוַסַּף פָּאֵר וְיָפִי הַצַּדִּיק, כִּי הוּא

בְּעֲצָמוֹ הַהִתְפָּאוֹת כַּנ"ל, אַזִּי מִי שְׂמִסְתַּכֵּל בְּאַמֶּת בְּזֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶתִי, אַזִּי הוּא גַם-כֵּן מְקַבֵּל מִן הַהִתְפָּאוֹת הַזֹּאת, וְנֶעֱשִׂין אֲצִלוֹ גַם-כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין מַחִין כַּנ"ל, וְאַזִּי נֶעֱשִׂין עֵינָיו גַּם-כֵּן כַּנ"ל בְּבְחִינַת עֵינֵי ה'. וְאַזִּי גַם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתַּכֵּל, נֶעֱשֶׂה גַם-כֵּן בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אוֹרֵא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים, כִּי הוּא מַחְכִּים הָאוֹר עַל-יְדֵי הַסְתַּכְלוֹתוֹ בְּעֵינָיו הַנ"ל, שְׁנֵעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּאוֹת כַּנ"ל.

וְזֶה פְּרוּשׁ (יִשְׁעִיָּה ל"ג): "מֶלֶךְ בִּיפְיוֹ תַחֲזִינָה עֵינֶיךָ", הֵינּוּ בְּשִׁתּוּכָה לְרֵאוֹת מֶלֶךְ בִּיפְיוֹ, דְּהֵינּוּ הַצַּדִּיק בִּיפְיוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ, דְּהֵינּוּ בְּעַת הַקְּבוּץ, שְׁאִזִּי הוּא יָפִי וְתַפְאֲרָתוֹ כַּנ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה: "עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים", בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אוֹרֵא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים. כִּי הַחֲכָמָה נִקְרָא מְרַחֲקִים, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב (קִהְלֵת ז): "אִמְרָתִי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה", הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁתִּרְאֶה אֶת הַצַּדִּיק בִּיפְיוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כַּנ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה בְּכָל מְקוֹם

שֶׁתִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה בְּחִינַת אוֹרֵא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים כַּנ"ל. וְזֶהוּ: 'עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים' כַּנ"ל. נִמְצָא, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַאֲוָה וְהַשְׁתַּקְקוֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּפֶרֶט מִי שֶׁטַּעַם טַעַם הָאֱמֶת שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁפּוֹנֵעַ וּמְתוּעַד יַחַד עִם אָדָם שֶׁהִיא אֲצֵל צַדִּיק אֱמֶתִי עַל רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה, הוּא מַחְיָב לְהַרְגִּישׁ אִז טַעַם אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה הָאִישׁ נֶעֱשֶׂה גַם זֶה הָאוֹר בְּבְחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל, וְרֵאוֹי שִׁיתְעוֹרֵר לוֹ עֲתָה הַשְׁתַּקְקוֹת וְנֶעֱגוּעֵין לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ. וְעַקֵּר הַדְּבָר - שִׁיְהִיָּה בְּאַמֶּת וּבְתַמִּימוֹת:

וַיֵּשׁ בְּזֶה עוֹד עֲנִינִים, כִּי 'אִין אָדָם מֵת וְחֲצִי תַאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ'. (קִהְלֵת-רַבָּה סְדֵר א) נִמְצָא שֶׁאִין מְמַלָּא תַאֲוָתוֹ וְרִצּוֹנוֹ בְּמִמּוֹן לְעוֹלָם, כִּי תַמִּיד חָסֵר לוֹ כַּנ"ל. אֲבָל יֵשׁ בְּחִינַת שְׂפַע כְּפוּלָה, בְּחִינַת (אִיּוֹב כ"ב): "וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ", שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּפוּל. נִמְצָא שֶׁבְּזֶה הַשְׂפַע נִתְמַלָּא רִצּוֹנוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא כְּפוּלָה (וְלֹא סִיִּים):

ליקוטי תפילות

ח"ב תפילה כ"ט

"עֵינַי תָּמִיד אֶל יי כִּי הוּא יוֹצִיא מִרְשֶׁת רַגְלִי, אֶלְיָךְ נִשְׁאַתִּי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם, הִנֵּה כְּעֵינַי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינַי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבֻרָתָהּ פֶּן עֵינַיִנוּ אֶל יי אֶלְהֵינוּ עַד שִׁיחַנְנוּ, חָנְנוּ יי חָנְנוּ, כִּי רַב שְׁבַעְנוּ בּוֹז". אָבִי שְׁבַשְׁמַיִם מָלֵא רַחֲמִים רַב חֶסֶד וּמְרֻבָּה לְהִיטִיב, טוֹב לְכָל וְרַחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ וּמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. רַבּוֹנוּ דְּעֵלְמָא כְּלָא, אַתָּה בְּרָאתָ עוֹלָמְךָ בְּרִצּוֹנְךָ הַטוֹב בְּשִׁבְיֵל יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ, כְּדִי לְהַתְּפֹאֵר עִמָּהֶם בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, וּבְטוֹבְךָ הַגָּדוֹל בְּחֵרֶת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ מִכָּל הָעַמִּים וְאֵת אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה מִכָּל הָאָרְצוֹת, לְהִיּוֹת לְעִמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה. כִּי יִדְעַתָּ שְׁשֵׁם אֲוִיר הַקְּדוּשׁ הַמְּחַכִּים וְשֵׁם מְקוֹם מוֹכֵן לְקַדְּשֵׁת יִשְׂרָאֵל, לְהַשִּׁיג שֵׁם חֲכָמָה הָאֱמֶתִיית, לְהַכִּיר אוֹתְךָ בְּדַעַת נִפְלָא וּבְאַמוּנָה שְׁלֵמָה.

רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, אֱלוֹהַּ כָּל הַבְּרִיּוֹת, מָה אֹמֵר וּמָה אֲדַבֵּר, אַתָּה יוֹדֵעַ מַעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְקַדְּשָׁתָהּ הָעוֹלָה עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית. וְאֲנֹכִי הַבּוֹזֵי וְהַנְּמָאִס אֲשֶׁר הִרְבִּיתִי לְפִשְׁעַ נְגִידָךְ, וּפְגַמְתִּי וְקַלְקַלְתִּי הַרְּבִיבָה מְאֹד, עַד אֲשֶׁר עַל יְדֵי רַבּוּי עוֹנוֹתַי וּפִשְׁעֵי הָעֲצוּמִים, וּבְפִרְט עַל יְדֵי כָּל מָה שִׁפְגַּמְתִּי בְּפָגַם הַבְּרִית מִעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, עַל יְדֵי כָּל זֶה טָרַפְתִּי אֶת דַּעְתִּי וּפְגַמְתִּי אֶת מַחִי, וְאֶפְלוּ מִעַט הִרְשִׁימוּ שְׁנֵשְׂאָרָה מִדַּעְתִּי הִיא גַם כֵּן מִבְּלִבְלַת וְעַכּוּרָה מְאֹד. אֵךְ עִם כָּל זֶה גַם זֹאת הִרְשִׁימוּ הַמְּעוּטָה שֶׁל אֱמֶתֶת דַּעְתִּי, רוֹאֵה מִרְחוֹק וּמִצִּיץ מִן הַחַרְפִּים מִבֵּין זְכָרוֹן דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר חוֹנְנֶתְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְּבִיִּים, עַד אֲשֶׁר אָנִי מִבֵּין מִרְחוֹק גָּדֹל עֲצָם מַעֲלַת קַדְּשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלִי

שְׁעוֹר וְעָרַף. וְכֹאֲשֶׁר שָׁמְעֵנוּ מִפִּי הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים וְרֵאֵינוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים
שָׁכַל קִדְשָׁת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי תִלְוִיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

וְהִנֵּה עֵתָה, אַחֲרֵי כָּל מָה שֶׁעָבַר עָלַי מֵעוֹדֵי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְכִמָּה סְבוּת סִבְבַּת
עִמִּי, וּבְכִמָּה גְּלוּלוֹתִים גְּלוּלוֹת עִמִּי כְּדִי לְקַרְבְּנִי אֵלֶיךָ וּלְהַחְזִירֵנִי בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
לְפָנֶיךָ, וְעַדִּין לֹא עָלְתָה בְּיָדִי לְזִכּוֹת לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה פְּרָאוּי, וְלֹא דֵי שֶׁלֹּא
זָכִיתִי לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אִף גַּם פְּגַמְתִּי הַרְבֵּה מְאֹד בְּכָל עֵת. וְעֵתָה אַחֲרֵי כָּל
אֱלֹהִים, אֵינִי יוֹדֵעַ עֵתָה שׁוֹם דֶּרֶךְ בֵּית מְנוּס מִמְּנִי, וְלֹא שׁוֹם יַעֲזֶה וְתַחֲבוּלָה, כִּי
אִם עוֹד רוּחִי מְקַשְׁקֵשׁ בְּקַרְבִּי, עוֹד קוֹל דּוּדֵי דוּפֵק בִּי, וּמְעוֹרְרֵנִי וּמְזַרְזֵנִי
בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה לְנִסְעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹלֵי אֶזְכָּה לָשׁוּב מִכְּסִילְתִּי וּמִמַּעֲשֵׂי
הַפְּגוּמִים, אוֹלֵי אֶזְכָּה לְהִתְחִיל לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמֵתִיִּים, אוֹלֵי יַחוּס אוֹלֵי יִרְחֵם.
וְאַתָּה יוֹדֵעַ עֲצָם רַבּוּי הַסִּפְקוֹת שֵׁישׁ לִי בְּזֶה בְּלִי שְׁעוֹר וְזֶה עֶקֶר הַמְּנִיעָה שְׁלִי,
בְּצַרוּף שְׂאֵרֵי מְנִיעוֹת מַחֲמַת מָמוֹן וְרַחוּק הַדֶּרֶךְ וּשְׂאֵרֵי מְנִיעוֹת רַבּוֹת. אֲבָל
בְּאֲמַת אֲנִי מוֹדֶה לְפָנֶיךָ בּוֹחֵן לְבוֹת וּכְלִיּוֹת, שֶׁעֶקֶר הַמְּנִיעָה הִיא מְנִיעַת הַמַּח
מַחֲמַת כַּמָּה סִּפְקוֹת וּבְלִבוֹלִים, שֶׁמְבַלְבְּלִין אֶת דַּעְתִּי וּמוֹנְעִים אוֹתִי מִלְּהִתְגַּבֵּר
וּלְהִתְחַזֵּק לְעִסּוֹק בְּזֶה לְהַכִּין לִי הַדֶּרֶךְ לְנִסְעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִף עַל פִּי כֵּן
בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים אַתָּה מְרַמֵּז לִי בְּכָל יַעַת לְהַשְׁתַּוְּקֵק לָזֶה לְבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
עַד אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לָנוּחַ וּלְשַׁקֵּט מִלְּכֶסֶף לָזֶה לֵילֵךְ וּלְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּי
יִדְעֵתִי כִּי רַחֲמֶיךָ לֹא כְלִים, כִּלִּי הָאִי וְאוֹלֵי תִזְכְּנִי לְבֹא לְשֵׁם בְּשָׁלוֹם, וּלְהַמְשִׁיךְ
עָלַי שֵׁם קִדְשָׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאֲמַת. בְּאִפְּן שְׂאֶזְכָּה לְהִתְחַכֵּם מֵעֵתָה וּלְהַשְׁכִּיל
עַל דְּרָכֶיךָ, וּלְבַעַר הָרַע מִקַּרְבִּי, וּלְבַטֵּל הָרוּחַ שְׁטוּת מִמְּנִי, וּלְזִכּוֹת לְתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה בְּאֲמַת, אֲשֶׁר לָזֶה לְבַד כְּלָתָה נִפְשִׁי, כִּי זֶה כַּמָּה נְכֻסוֹף נְכֻסְפֵתִי לָשׁוּב
אֵלֶיךָ, וְכִבֵּר גְּלִיתָ לָנוּ גְּדֹל רַחֲמֶיךָ וְעֲצָם חֲנִינוּתֶיךָ בְּכָל יַעַת, וְרַב טוֹבֶךָ בְּכָל
דּוֹר וָדוֹר, אֲשֶׁר אַתָּה צוֹפֶה לְרָשַׁע וְחַפֵּץ בְּהַצְדִּיקוֹ, כִּי לֹא תַחֲפִץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי
אִם בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחַיָּה, וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תַּחֲפֶה לוֹ, "תֵּשֵׁב אֲנוּשׁ עַד דִּכָּא" עַד
דְּכְדוּכָה שֶׁל נֶפֶשׁ:

רבונו של עולם, רחם על יונה אלמת כמוני, רחם על חלוש דעה, על גבזה ונמאס כמוני, אשר אני מאוס (גבזה ונמאס) בעיני עצמי בתכלית המאוס ולא על חנם מדרך הענוה האמתית, כי אם מחמת עכירת מאוס מעשי הרעים ועוונותי העצומים ופגמי המרבים, אנא אדון יחיד מלא משאלותי ברחמים, וזכני לבוא לארץ ישראל מהרה. ואזכה לעבר ולדלג על כל מיני מניעות, ולנסע ולבא לשם מהרה חושה בשלום בלי פגע, ולפעל שם קדשה וטהרה, באפן שאזכה לשוב אליך ולהתקרב אליך באמת, ולא אשוב עוד לכסלה מעתה ועד עולם. רבונו של עולם זכני בזכות כל הצדיקים שגלו קדשת ארץ ישראל בעולם, ובזכות כל הצדיקים והכשרים שזכו לבא לארץ ישראל אחרי מניעות רבות ועצומות בלי שעור כאשר אתה ידעת, ופעלו שם מה שפעלו. זכני בזכותם ובזכות תורתם הקדושה ובזכות מעשיהם הטובים שאזכה גם אנכי השפל והבזוי לילך ולבוא לארץ ישראל חיש קל מהרה:

אבי שבשמים הגומל עמי חסדים וטובות רבות בכל עת אשר זכיתני ברחמיך וחסדיך להתפלל על זה לבא לארץ ישראל. גמל על עבדיך עוד חסדים וטובות יותר ויותר, ותגדיל נפלאותיך עמי, ותעשה עמי חסד חנם בכל עת, ותלמדני בדרך עצותיך האמתיות, ותורני בדרך הישר והאמת, באפן שאזכה מעתה לעזב דרכי הרע ומחשבותי הפגומות. ואזכה להתקשר בך מעתה ולילך ולבא מהרה לארץ ישראל בשנה הזאת, ואזכה להתחדש לגמרי להתחיל מחדש בעבודת יי כאלו נולדתי היום:

רבונו של עולם זכר נא ההתפארות והשעשועים שקבלת מפל הצדיקים שהיו בכל יור ודור, ומפלל ישראל עמך הקדוש, וכל ההתפארות והשעשועים אשר אתה מקבל עדין מפלל ישראל עמך ומהצדיקים והכשרים אמתיים הנלוים אליהם שבדור הזה, אשר משם נמשך כל קדשת ארץ ישראל. וזכני גם כן, שיהיה לי חלק בהתפארות הזאת, שאזכה לשוב אליך ולעשות רצונך באמת,

עַד אֲשֶׁר תִּתְפָּאֵר עִמִּי הַשְּׂכִינָה תָּמִיד בְּכָל עֵת. כִּי בִרְחֻמֶיךָ הִרְבִּים בְּחַרְתָּ בְּנוֹ מִכָּל הָעַמִּים, וְאַתָּה מִתְפָּאֵר בְּנוֹ בְּכָל יוֹר וְדוֹר, וְזֹאת הֵהֱתַפְּאֵרוֹת עוֹלָה לְכֹתֵר וְעֵטְרָה עַל רֹאשׁךָ בְּבַחֲיַנֵּת תִּפְלִין, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ קִדְשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּי הֵהֱתַפְּאֵרוֹת בּוֹקֵעַ בְּעֵינַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁכִין עֵינֵי הַשְּׂגָחָתְךָ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר מִשָּׁם מְקַבֵּלֵת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קִדְשָׁתָהּ הַגְּדוּלָּה, כִּי עַל יְדֵי זֶה אוֹיְרָה מִחֻפִּים, עַל יְדֵי שְׁנַמְשָׁכִין שָׁם תָּמִיד עֵינֶיךָ הַקְּדוּשִׁים שֶׁהֵם עֵינֵי הַחֲכָמָה וְהַמְדָּע, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב: "אֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יִי אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה". עַל כֵּן רַחֵם עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְזַכְּנֵי שְׂיִתְגַּלֶּה לָנוּ קִדְשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְכֹסֶף וְלַהֲשִׁתּוֹקֵק וְלַהֲתַגְעֵגַע תָּמִיד בְּאַמַּת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלַהֲתַפְּלֵל הַרְבֵּה עַל זֶה לְפָנֶיךָ מְלֵא רַחֲמִים, עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַיֵּשׁ קָל מִהָרָה:

וְזַכְּנוּ בִרְחֻמֶיךָ הִרְבִּים וַחֲסִדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שְׁנִזְכֶּה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, לְנִסְעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים אֱמִתִּיִּים, וְאִזְכֶּה לְהִיּוֹת נִמְנָה גַם כֵּן בֵּין עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים וְהַתְּמִימִים הַמֵּתְאֲסָפִים וּמִתְקַבְּצִים לְצַדִּיקִים אֱמִתִּיִּים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. כִּי אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ מַעֲלַת הַקְּבוּץ שֶׁל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים אֱמִתִּיִּים. אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ כַּמָּה וְכַמָּה הֵתַפְּאֵרוֹת וְשַׁעֲשׂוּעִים גְּדוּלִים וְנוֹרְאִים אֲשֶׁר אַתָּה מְקַבֵּל בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִהַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲצֶל הַצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים. זַכְּנוּ בִרְחֻמֶיךָ הִרְבִּים וַחֲסִדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שְׁנִזְכֶּה אֲנַחְנוּ נְכַלְלִים גַם כֵּן בְּהֵתַפְּאֵרוֹת וְהַשַּׁעֲשׂוּעִים הָאֵלֶּה, וְאֵל יִמְנַעֲנוּ מִזֶּה שׁוֹם מוֹנֵעַ, וְאֵל יַעֲכֹבֵנוּ שׁוֹם עֹכּוֹב, וְאֵל יִטְרִידֵנוּ שׁוֹם טְרִידָא בְּעוֹלָם. רַק נִזְכֶּה תָּמִיד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, לִילָךְ וּלְבֹא וְלַהֲתַאֲסֵף אֶל הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ וְהַנוֹרָא שֶׁל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים, הַמֵּתְאֲסָפִים וּמִתְקַבְּצִים אֲצֶל הַצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה שְׂתִתְפָּאֵר בְּנוֹ תָּמִיד, וְתִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קִדְשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְתִזְכְּנוּ וְתַעֲזְרֵנוּ שְׁנִזְכֶּה לְהִסְתַּכֵּל עַל פָּאָר יְפֵי הַדְּרַת פְּנֵי הַצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים, אֲשֶׁר הֵם כְּלִילַת יְפֵי. כִּי הֵם כְּלוּלִים מִכָּל הֵהֱתַפְּאֵרוֹת

וְהַשְׁעוּעִים שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אַתָּה מְקַבֵּל עַל יָדֶם, עַל יְדֵי שֶׁהֵם עוֹסְקִים
תָּמִיד לְקַרְבָּם אֵלֶיךָ. וְכִנִּי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לְהִסְתַּכֵּל עַל פְּנֵיהֶם תָּמִיד בְּאַמֶּת,
וּבְפֶרֶט בִּימֵי רֵאשִׁי הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים שָׂאז הוּא עֶקֶר הַהִתְפָּאָרוֹת, וְאִז פְּנֵיהֶם
מְאִירוֹת מְאֹד בְּאוֹר כָּל הַהִתְפָּאָרוֹת וְהַשְׁעוּעִים שֶׁל כָּל הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ
הַמְתַּקְבְּצִים אֵלֵיהֶם:

אֲנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְכִנִּי לְהִסְתַּכֵּל עַל פֶּאֶר הַדְּרַת פְּנֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים
וְהַנּוֹרָאִים בְּאַמֶּת, בְּאִפֶּן שְׁנֹזְכָה עַל יְדֵי זֶה לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ גַם כֵּן הָאָרֶז
נִפְלְאָה מִהַהִתְפָּאָרוֹת הַזֹּאת, עַד אֲשֶׁר נֹזְכָה שִׁימְשֶׁךְ עָלֵינוּ תָּמִיד קְדֻשַׁת הַתְּפִלִּין
הַנּוֹרָאִים. וּפֶאֶר קְדֻשַׁת הַתְּפִלִּין יִהְיוּ בּוֹקְעִים בְּעֵינֵינוּ עַד שְׁנֹזְכָה גַם בְּכָל מְקוֹם
שְׁאַנְחָנוּ נִסְתַּכֵּל וְנִבִּיט שָׁם, שִׁיתְקַדֵּשׁ הַמְּקוֹם הַהוּא בְּקְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. עַד
אֲשֶׁר כָּל מִי שִׁיּוֹדֵעַ מִטַּעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשׁ, יִרְגִישׁ קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
בְּכָל מְקוֹם שִׁיתוּעַד עִמּוֹ יַחַד, עַד אֲשֶׁר יִפִּיר אוֹתָנוּ וַיִּדַע וַיִּבְחִין שְׁאַנְחָנוּ וְכִנִּי
לְהִיּוֹת אֶצֶל צְדִיקִים אֲמִתִּיִּים עַל רֵאשִׁי הַשָּׁנָה:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מְלֵא רַחֲמִים, רַחֵם עַל צַעֲקַת הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר צוּעֶקֶת בְּקוֹל מַר
עַל מַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים, קִלְנֵי מֵרָאשֵׁי, קִלְנֵי מִזְרוּעֵי. מִי יִכַּל לְסַבֵּל קוֹל צַעֲקַתָּה
הַמְּרָה, אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ גְּדוֹל מְרִירַת צַעֲקָה גְּדוֹלָה וּמְרָה הַזֹּאת. רַחֵם רַחֵם,
וּשְׁמְרָנוּ וְהַצִּילָנוּ מֵעַתָּה מִמַּעֲשֵׂים רָעִים וּמִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וְזַכְּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ
בְּאַמֶּת, בְּזָכוֹת וְכַח הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, בְּאִפֶּן שֶׁתְּפָאֵר הַשְּׂכִינָה בְּנוּ מֵעַתָּה,
וּתְקַבֵּל שְׁעוּעִים גְּדוֹלִים וְהַהִתְפָּאָרוֹת הַרְבִּה מֵאֵתָנוּ בְּכָל יַעַת מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד
בְּפֶרֶטִיּוֹת.

וְעִזְרָנוּ וְזַכְּנוּ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְתַקֵּן מְהֵרָה כָּל מַה שֶׁפָּגַמְנוּ לְפָנֶיךָ
בְּעֵינֵינוּ מִנְעוּרֵינוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֲשֶׁר הַרְבִּינוּ לַפְּשַׁע בְּזוֹה, שֶׁהִסְתַּכֵּלָנוּ בְּעֵינֵינוּ
חוּץ מִגְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה, וּבָאֵנוּ עַל יְדֵי זֶה לְחַטָּאִים וְעוֹנוֹת וּפְגָמִים גְּדוֹלִים הַרְבִּה
מְאֹד, וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂינוּ. אוֹי לָנוּ כִּי חָטָאנוּ, שֶׁפָּגַמְנוּ בְּעֵינֵים קְדוּשִׁים כְּאֵלוֹ,

הַנִּמְשָׁכִין מֵעֵינַי יי, שִׁיכּוּלִים לְזִכּוֹת לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם עַל הַהִתְפַּאֲרוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ וְהַצְדִּיקִים, וְלְהַמְשִׁיךְ עַל יְדֵי זֶה קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹם
 שֶׁמִּבִּיטִים שָׁם. וּבָרַב אֲוִלְתָּנוּ לְקַחְנוּ עֵינַיִם קְדוּשִׁים וְנוֹרָאִים כְּאֵלוֹ, וְהִסְתַּכַּלְנוּ
 בָּהֶם בַּמָּה שֶׁהִסְתַּכַּלְנוּ עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ לָמָּה שֶׁבָּאנוּ בְּעֹנוּתֵינוּ הָרַבִּים. מִלֹּא
 רַחֲמִים לְמִדְנוּ הַדְּרֹךְ לְתִקּוֹן כָּל זֶה, וְעֲזָרְנוּ וְהוֹשִׁיעֵנו שְׁנוּזָפָה לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ
 וְלִמְצֹא צְדִיקִים אֲמִתִּיִּים הַשִּׁיכִים לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמוֹתֵינוּ, וְלִילֶךְ וּלְנִסֵּעַ אֲלֵיהֶם תָּמִיד,
 וּבִפְרֹט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשׁ שֶׁהוּא עֶקֶר זְמַן הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ, זָכְנוּ שְׁנֵהִיָּה
 נִמְנִין גַּם כֵּן בְּכֹל עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים הַמֵּתֵאֲסָפִים אֲלֵיהֶם. וְנִזְכָּה עַל יְדֵי זֶה
 לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בְּאֵמֶת. וְנִזְכָּה לְהִסְתַּכֵּל עַל פְּנֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים,
 וּלְתִקּוֹן עַל יְדֵי זֶה כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ בְּעֵינֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְתִמְשִׁיךְ
 עָלֵינוּ אֹר קִדְשַׁת הַהִתְפַּאֲרוֹת הַכְּלוּל בְּפְנֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים. וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה
 לְהַמְשִׁיךְ קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּסְתַּכֵּל שָׁם, עַד אֲשֶׁר יִתְקַדְּשׁוּ כָּל
 מְקוֹמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

מִלֹּא רַחֲמִים רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שְׁמֹךְ, חוּסָה עָלֵינוּ כְּרַב רַחֲמֶיךָ. זָכְנוּ שְׁיִתְעוּרֹר
 לִבְנוֹ אֱלֹיךָ בְּאֵמֶת, וְנִזְכָּה לְהַרְגִּישׁ וְלִידַע הַיֵּטֵב נוֹרָאוֹת מְתִיקוֹת הַטַּעַם הַקְּדוּשׁ
 וְהַנִּפְלֵא שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִזְכָּה מֵעַתָּה לְכֹסֶף וּלְהַשְׁתַּוְּקֶק וּלְבָעַר וּלְהִתְלַהֵב
 לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְאַפּוּשֵׁי בְּרַחֲמֵי טוֹבָא, לְהַרְבוֹת בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לְפָנֶיךָ, עַד
 שְׁנוּזָפָה לְפַעַל בְּקִשְׁתָּנוּ בְּרַחֲמִים אֲצִלָּךְ, שְׁנוּזָפָה לָבֵא מְהֵרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 בְּשָׁלוֹם בְּלִי פְּגַע. עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן שְׁמֹךְ כִּי לָךְ לְבַד עֵינֵינוּ תְּלוּיּוֹת,
 מִלֹּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמִים, וְזָכְנוּ לָבוֹא מְהֵרָה לְכָל מָה שֶׁבִקְשָׁנוּ
 מִלְּפָנֶיךָ, חָנְנוּ וְעֲנֵנוּ וְשִׁמְעַתְּנוּ תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּת כָּל פֶּה עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל
 בְּרַחֲמִים. "יְהִיו לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי"

קיצור ליקוטי מוהר"ן

מי שיודע מארץ ישראל - מ' תנינא

א. מי שיודע מארץ-ישראל שטעם באמת טעם ארץ ישראל. הוא יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק על ראש השנה אם לאו. כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמת על ראש השנה אז בכל מקום שהאיש הזה מסתכל נעשה אותו האויר בבחינת אוירא דארץ-ישראל. ועל כן מי שיודע מטעם ארץ-ישראל כל אחד לפי ערכו הוא מחיב להרגיש טעם ארץ-ישראל כשפוגע ומתועד יחד עם זה האיש שהיה אצל צדיק אמת על ראש-השנה. כי על ידו נעשה האויר בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל:

ב. עקר מעלת קדשת ארץ-ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך. מחמת שהשם יתברך מסתכל בה תמיד כמו שנאמר: "תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה" וכו' ועינים על שם החכמה נאמר. ועל-ידי-זה ארץ ישראל מקדשת ואוירה מחכים:

ג. הצדיק האמת שעוסק לקרב בני אדם להשם יתברך הוא עקר ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל (שזה בחינת תפלין שלו יתברך), כי על ידו כל ההתקרבות וההתפארות. ועל כן מי שמסתכל בו ועקר הדבר בשעת הקבוצ מהבאים אליו לשמע דבר ה' וביותר בראש-השנה שאז הוא זמן הקבוצ הגדול ביותר ואזי ההתפארות גדול ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בני אדם החפצים להתקרב אליו יתברך. ואזי נתגדל ונתוסף פאר ויפי הצדיק כי הוא בעצמו עקר ההתפארות כנ"ל. ואזי מי שמסתכל בזה הצדיק האמתי זה בחינת שמסתכל ורואה באור התפלין של השם יתברך ואזי הוא מקבל על ידי זה גם כן בחינת תפלין מחין ואזי נעשין עיניו בבחינת עיני ה'. ואזי בכל מקום שהוא מסתכל נמשך בחינת קדשת ארץ-ישראל בחינת אוירא דארץ-ישראל מחכים:

שיחות וסיפורים

מענין התורה

מי שיודע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להפיר באחר, אם היה אצל צדיק [אמתין] על ראש-השנה אם לאו. כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתין על ראש-השנה, אזי בכל מקום שהאיש הזה מסתפל, נעשה אותו האויר בחינת אוירא דארץ-ישראל, ועל-כן מי שיודע מטעם ארץ-ישראל, כל אחד כפי ערכו, הוא מחיב להרגיש ארץ-ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם זה האיש, שהיה אצל צדיק אמתין על ראש-השנה, כי על-ידו נעשה האויר בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל.

(ספר המידות ארץ ישראל ח"ב ז – עדיק ח"ב כא)

דבר עמנו מענין התורה הנדפסת בליקוטי תנינא סימן מם המתחלת מי שיודע מארץ ישראל, שטעם באמת טעם ארץ ישראל, ואמר שהוא היה יודע זאת מכבר כי הלא נסעתי לארץ ישראל ומסתמא היה לי מקדם תאוה והשתוקקות לנסע לארץ ישראל, וגם חלם לי ארץ ישראל. ופעם אחת היה אצלי איש אחד ודברתי עמו והתחיל להתעורר אצלי תשוקה וחמדה גדולה לארץ ישראל. ואחר כך שאלתי אותו אם היה אצל צדיקים על ראש השנה וספר לי שהיה אצל כמה צדיקים גדולים אמתיים על ראש השנה ומחמת זה היה לי השתוקקות גדול כשדברתי עמו כמבאר בהתורה הנ"ל:

ואמר לי שאף על פי שיודע ענין זה מקדם, אבל לא היה יודעו כלל כמו עכשו. כי אז לא היה יודע רק זה לבד שמחמת שמדברים עם אחד שהיה אצל הצדיק על ראש השנה ראוי שירגיש ארץ ישראל מי שמשתוקק לארץ ישראל, אבל ענין הדבר מהיכן נמשך זאת לא היה יודע כלל כמו עכשו. כי עכשו זכה שנתגלה לו הענין בשלמות:

(חיי מוהר"ן נד)

שָׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת סִפְרוּ לְפָנָיו מִנְסִיעַת הָרֶב הַקְדוֹשׁ מִבְּרִדֵיטָשׁוּב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְיֵאס, וְאִיךְ שְׁאַסֵּף שָׁם מָמוֹן הַרְבֵּה, אָמַר רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה נִגּוֹן טוֹב מְזֵה, וּבִפְרָט נִגּוֹן שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּיִדֵי טוֹב מְזֵה. אִם הָיוּ לוֹקַחִין בַּעַל תְּאֻוֹת מָמוֹן שְׁעָלָיו דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת נד.), 'וּבְכָל מְאֹדָה יֵשׁ לָךְ אָדָם שְׁמֻמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מְגוּפוֹ', אַף עַל פִּי כֵן אִם הָיוּ מְרַאִין לְפָנָיו נִגּוֹן שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה נִתְבַּטַּל אֶצְלוֹ כָּל תְּאֻוֹתוֹ אֶל הַמָּמוֹן:

(אָמַר הַמַּעֲתִיק עַיִן בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן מ"ם מִי שִׁיּוּדַע מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' בְּסוּף הַמְאָמַר מוֹבֵן שָׁם שֶׁשְׁפַע שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת שְׁפַע כְּפוּלָה שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְתַקַּן תְּאֻוֹת מָמוֹן. וְכֵן מְבָאָר בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת בְּרַפְתַּת הַמְזוּזוֹן הַלְכָה ד' אוֹת ט"ז עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן ס"ג עַל עַנְיִן קָחוּ מִזְמֶרֶת הָאֶרֶץ רְצוֹנוֹ לֹאמַר נִגּוֹן שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' עַיִן שָׁם. וַיֵּשׁ לֹאמַר שְׁזַהּוּ שְׁפִים אַחַר כָּךְ וְכִסֵּף מִשְׁנֵה קָחוּ בְיַדְכֶם בְּחִינַת שְׁפַע כְּפוּלָה הַנ"ל):

(חיי מוהר"ן תקפה)

בְּיוֹם שִׁשִּׁי בִּבְקָר בַּהֲשַׁכְמָה רְצִיתִי לְהַתְפַּלֵּל שָׁם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אַחַר כָּךְ נִתְיַשְׁבְּתִי וְנִסְעֵתִי לְטִירָאוּיֶצֶע, וְהָיָה הַשְּׁעָה דְחוּקָה קֶצֶת לְהַגִּיעַ לְשָׁם לְזִמְן תְּפִלָּה וְאַחֲרָנוּ זִמְן הַתְּפִלָּה קֶצֶת, וּבְאֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ לְטִירָאוּיֶצֶע בְּעַת שְׁגָמְרוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל הַמַּגִּיד זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְתַכְף כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי אֲנִשִּׁי שֶׁלּוֹמְנוּ יֵצְאוּ לְקִרְאָתִי בְּשִׂמְחָה רַבָּה כְּדַרְכָּם תְּמִיד, וְהוֹדִיעוּ לִי מִיַּד הֵנָּה כִּסָּא שֶׁל אֵלֵיהֶוּ הַנְּבִיא מוֹכֵנַת וְעוֹד מְעַט יֵבִיאוּ תִינּוֹק לְמוֹל וּמַעֲלָתוֹ יְהִיָּה מוֹהֵל בְּיִדֵי וְנִתְמַלְאָתִי שִׂמְחָה שְׁזַכִּיתִי לְמִצְוֵה כְּזֹאת בְּשַׁעַת בִּיאָתִי מִיַּד וְתַכְף וּמִיַּד הַנְּחַתִּי טְלִית וְתַפְלִין וְכַבְּדוּ אוֹתִי בְּמִצְוֹת חַתוּמָה, וּמְלָתִי הַתִּינּוֹק כְּדָת.

וְעַל יְדֵי זֶה נִתְּן שִׂמְחָה וְחִדּוּה גְדוֹלָה מְאֹד בְּלִבִּי, כִּי אֲנִי הָיִיתִי מְסַפֵּק כָּלֵל אִם לְנִסְעַת לְפָה עַל שַׁבָּת, וְעַכְשָׁיו אֲנִי רוֹאֶה כִּי דַרְכֵי נִכּוֹן מֵעַם הַשָּׁם כִּי זְכִיתִי בְּדַרְךְ לְמִצְוֵה כְּזֹאת, אֲשֶׁר לֹא בְּכָל פַּעַם מִתְרַחֵשׁ לִי מִצְוֵה כְּזֹאת בְּדַרְךְ וּבִפְרָט שְׁנִזְכֹּרְתִי מִיַּד שְׂמִינִת מִיֵּלָה יֵשׁ לָהּ אַחֲרוֹת וְשִׂיכּוֹת וְקֶשֶׁר נִפְלָא עִם קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אֲבַרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּעַת שְׁנִצְטוּה עַל הַמִּיֵּלָה, אֲזִי הַבְּטִיחוּ הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ

על ירשת ארץ ישראל לו ולזרעו אחריו כמובא שם (בראשית י"ז ט) "ואתה את בריתי תשמור ונתת לי לה ולזרעך את ארץ מגרד" וכו' וכמו שכתוב וברות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וכו' ובשביל זה נוהגין לומר וברות בעת ברית מילה ועל ידי זה נתחזקתי והתפללתי בשמחה ובחיות קצת, ברוך השם אשר עד כה עזרני ושבתנו שם בשבת קדש בבית ידידינו רבי יצחק חתן המגיד, וגם הודיעו לי שגם ביום שלישי יהא ברית מילה אצל אחד מאנשי שלומנו שנתקרב בסמוך ובלייל שבת קדש שמחנו ורקדנו בעזרת השם יתברך אחר כך הלכנו על סעדת הבן זכר וביום שבת קדש חזרתי ואמרתי התורה המתחלת מי שיוזע מארץ ישראל שטעם באמת טעם ארץ ישראל בליקוטי תנינא סימן מ', ונתעבבתי שם בטיראויצע עד יום שלישי והייתי סגדק על הברית מילה:

(ימי מוהרנ"ת – חלק שני אות כו)

אחר כך שבתנו שם בבית רבי איזיק חתן רבנו זכרוננו לברכה ובלייל שבת הילדה שלהם שתחיה שנולדה בקרוב למזל טוב היתה מטלת על ערש דוי, ובלייל שבת הנ"ל היתה מספנת ובבואנו מבית הכנסת אמרה הצדקת מרת שרה תחיה בת רבנו זכרוננו לברכה, שכבר נתקדו רגלי התינוק וגם חמותה עמדה אצל התינוק בפנים זעופות מאד ואני כשבאתי מבית הכנסת וראיתי זאת היה עלי לבי הוי מאד מגדל צערם, ותליתי עיני למרום ואמרתי מי אנכי להתפלל על זרע רבנו זכרוננו לברכה אבל כבר הזהרתי מרבנו זכרוננו לברכה בעצמו להתפלל על זרעו הקדוש, ואמרתי רבנו של עולם רחם וחמל ולא תהא צרה ויגון חס ושלום ביום השבת שאני אורח בכאן, וזה שנתים שלא הייתי כאן רחם עלינו ואל תערבב שמחתנו חס ושלום ובחסדי השם יתברך שב התינוק לאיתנו בעזרת השם יתברך ובשבת בפקר היתה התינוקת שתחיה, בחזקת חיים ותחי רוח כל בני הבית:

והנה בשבת בסעודת שחרית באו כמה אנשים אצלי אבל אף על פי כן לא נפתח פי לדבר עמהם מה שצריכים לדבר מנפלאות תורתו של רבנו זכרוננו לברכה גם בתחלה לא התעוררנו לשמחה כראוי ועזר לנו השם יתברך שנתעורר איש

זָקוּ אֶחָד וְהִתְחִיל לְרַקֵּד הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְעוֹד זָקוּ אֶחָד רַקֵּד הַרְבֵּה עִמּוֹ וְעָדִין אֵינִי יוֹדֵעַ מַה זֶה הָיָה לוֹ אֲבָל לְעֵנְיֵנִי הָיָה זֶה נֶעְרַף מְאֹד מְאֹד וְאֵנִי חוֹזְקֵי שִׂמְחָתוֹ הַרְבֵּה וְעוֹרְרֵי כָּל־לֵנֶגֶן לוֹ וְלִהְיוֹת כִּי אֵל כִּי כְּדֵי לְחֹזֵק הַשִּׂמְחָה, עַד שֶׁעָזְרָנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעוֹרְרָנוּ כָּל־נוֹ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהָיוּ מְרַקְדִים כָּל־לֵם בְּשִׂמְחָה גַּם אֲנֹכִי רַקֵּדְתִּי הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַחֲרַי כִּי דִבַּרְתִּי עִמָּהֶם עַד שֶׁבָּאתִי לְתוֹךְ הַתּוֹרָה הַמִּתְחַלֶּת מִי שִׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' לְקוֹטֵי תַנְיִנָא סִימֵן מ', וְאִמְרֵתִי לְפָנֵיהֶם הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְזֶה חֹזֵק דַּעְתִּי מְאֹד מְאֹד כִּי רָאִיתִי כִּי מֵאֵת הַשֵּׁם הוּא שְׂאֵנִי זוֹכֵה לְדַבֵּר עִתָּה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶט תּוֹרָה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה כְּזֹאת, אֲשֶׁר־י אֲזַנִּים שֶׁכֶּף שׁוֹמְעִים:

(ימי מוהרנ"ת – חלק שני אות מז)

הַכֹּלֵל הוּא: אֲשֶׁר־ינּו אֹן אֲשֶׁר־ינּו וְכוּ' וְכוּ'. אֲשֶׁר־יכֶם, אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּעַל אֶרֶץ קְדִישָׁא וּמִסְתַּמָּא מִשְׁתוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהַתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שְׂדֵשׁ קְדֻשָּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמִרְמֹז בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים, וְאֲשֶׁר־ינּו, שֶׁאֲנַחֲנוּ זוֹכִים לְהַתְאַבֵּק בְּפֶה בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שְׂדֵשׁ קְדֻשָּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהַתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי אֶדְמַת קְדֻשָּׁה, אֶרֶץ־הַקְּדוֹשׁ, כִּן יוֹסֵף ה' עַל תְּשׁוּקַתְנוּ לְהַשְׁתוֹקֵק בְּהַשְׁתוֹקְקוֹת נִמְרָץ, עַד שֶׁיִּגְמֹר ה' בְּעַדְנוּ לְטוֹב, אָמֵן, כִּן יְהִי רְצוֹן. אוֹהֲבֵכֶם הָאֱמֵתִי נַחֲמֵן כִּן אֲדוֹנֵי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי אֲבָרְהָם הַלְוִי זַלְלָהּ־הָהָה.

(מכתבי רבי נחמן מטולטשין, ה')

אָמַר פֶּעַם אַחַת לְבָנָו ר' יֵצְחָק ז"ל מִטוֹלְטִשִׁין שֶׁלֹּא יִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְדוֹר שָׁם בְּקַבִּיעוֹת עַד שֶׁיְהִיָּה כִּן שְׂטִיִּים שְׂנָה (וְהַמוֹבֵן הָיָה מִדְּבָרֵי הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאֵף עַל פִּי שִׁישִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּדוֹלָה מְעַלְתָּה מְאֹד וְכַמוֹבָא בְּסִפְרֵי אֲדַמוֹר זצ"ל, אֲבָל כְּבָר אָמַר אֲדַמוֹר זצ"ל עַל הָרֵאשׁ הַשְּׂנָה שֶׁלֹּו שְׂאִין דְּבַר גְּדוֹל מְזֵה כְּמוֹבָא בְּחַיֵּי מוֹהֲרָן וְגַם כָּל קְדֻשָּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁף מִמֶּנּוּ כְּמוֹבֵן בְּלִקוֹטֵי תַנְיִנָא סִימֵן

מ', וגם מוזבן ומבאר בדברי אדמו"ר זצ"ל ששננתוסף רק נפש אחת להקבוצ
 שלו בראש השנה אז נתרבין הבתים של הקדשה אלה אלפים ורבי רבבות
 פעמים עד אין שעור ועין בלקוטי הלכות הלכות נזקי שכנים הלכה ד' שאין
 ערה להעבודה שיעבד האדם בפני עצמו אפלו כל היום נגד נקדה אחת שעושה
 בשמצטרף וכו' עין שם ומכל שכן שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם,
 וכל אשר גדלה ושגבה רוממותו והתעלותו של אדמו"ר זצ"ל, כן גדלו ושגבו
 גם התקונים אשר יעשה בימי ראש השנה הקדושים כמבאר בדבריו הקדושים
 בהלכות גביות חוב מהלקוחות הלכה ה' אות י"ד עין שם):

(כוכבי אור – אנשי מוהר"ן א)

מאמרי

לקוטי הלכות

המיוסדים על תורה מ'
מספה"ק לקוטי מוהר"ן חלק ב'

המהדורה החדשה והמפוארת
שע"י מכון 'תורת הנצח' באדיבותם וברשותם

יו"ל ע"י

חבורת ההולכים בתורת ה'

כולל חצוצ
KOLLEL CHATZOS
— ארץ יעדאל —

מנחם אב תשפ"א

לקוטי הלכות

הלכות ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ד'

על פי התורה "מי שיודע מארץ ישראל" וכו' בליקוטי תניינא סימן מ, עין שם כל התורה הזאת היטב:

[א] והכלל, שעקר קדשת ארץ ישראל הוא על ידי עיני ה' על ידי שהשם יתברך מסתכל שם תמיד, שעל ידי זה 'אורא דארץ ישראל מחכים' (פבא בתרא קנח:), כי עינים על שם החכמה נאמר (רש"י בראשית ג, ז). ועקר בחינת עיני ה' נתעוררים על ידי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר עם ישראל בבחינת "ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיה מט, ג), שזה בחינת תפלין וכו'.

ומי שמסתכל על ההתפארות הזאת נעשין אצלו גם כן בחינת מחין תפלין, והמחין בוקעין בעינים, ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל נעשה גם כן האויר בבחינת ארץ ישראל כנ"ל, אבל ההתפארות של השם יתברך בעצמו לאו כל אדם זוכה לראות, אף מי שמסתכל על הצדיק ועקר בעת שהעולם מתקבצין אליו, דהינו בראש השנה שאז עקר הקבוץ, ואז עולה התפארות הרבה מהקבוץ הנ"ל שמתקבצין אליו בשביל לעבד את ה' והצדיק כלול מכל ההתפארות הזאת.

כי עקר ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל הוא על ידי הצדיק שמקרב אותם להשם יתברך, שעל ידי זה השם יתברך מתפאר בהם. נמצא, שהצדיק הוא בעצמו עקר ההתפארות, על כן מי שמסתכל בעיניו בהצדיק הוא ממשיך על עצמו גם כן מזאת ההתפארות בבחינת תפלין, ואזי ההתפארות והמחין בוקעין בעינים, אזי גם בכל מקום שזה האיש מסתכל נעשה גם כן ארץ ישראל, כי עקר ארץ ישראל נעשה על ידי העינים הנמשכין על ידי ההתפארות וכו' כנ"ל; עין שם כל זה היטב:

[ב] וזה בחינת כוס של ברכת המזון צריך שיתן בו עיניו (ברכות נא.). כי עקר ברכת המזון הוא לגלות קדשת ארץ ישראל, שמשם עקר קדשת ותקון האכילה, כמבאר במקום אחר (לעיל בהלכות דברים הנוהגים בסעודה, הלכה ד', אות יז וכו', עין שם), וכמו שכתוב (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". ועקר קדשת ארץ ישראל נתגלה על ידי העינים שמסתכלין על ההתפארות של ישראל, כנ"ל. וזה בחינת כוס של ברכת המזון אחר

האכילה של ישראל, כי כוס של ברכה - זה בחינת כלליות ההתפארות, מה שהשם יתברך מתפאר בישראל, שעל ידי זה נעשה שמחה וחדוה גדולה בכל העולמות. כי להפך, חס ושלוש, כשאחד מישראל נופל מעבודתו, חס ושלוש, ונתרחק מהשם יתברך, אזי הוא בחינת עצבות חס ושלוש, בחינת (בראשית ו, ו): "ויתעצב אל לבו", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין מו): "שכינה מה אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי". וכמו בא מאמר זה בהתורה הנ"ל. אבל בהפך, כשישראל מתקרבים להשם יתברך והשם יתברך מתפאר בהם, אזי נתוסף עז וחדוה בכל העולמות בבחינת (תהלים קד, לא): "ישמח ה' במעשיו", בחינת (ישעיה ס, כא): "מעשי ידי להתפאר", שהשם יתברך שיש ושמח כביכול, בגדל ההתפארות שמקבל מישראל, שזהו עקר שעשועיו ושמחתו יתברך. וכמו שכתוב לענין ההתפארות שלנו שאנו מתפארים עמו יתברך - "בשמך יגילון כל היום וכו' כי תפארת עזמו אתה" וכו' (תהלים פט, יד-יח). כי ההתפארות היא שמחה. וזה שכתוב (שם קמט, ד): "יפאר עננים בישועה יעלזו חסידים בכבוד". וכתוב (ישעיה סא, י): "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר" וכו', נמצא, שהתפארות הוא שמחה.

וזה בחינת יין המשמח, שהוא בחינת היין של כוס של ברכה, כמו שכתוב (תהלים קד, טו): "ויין ישמח לבב אנוש", הינו כי היין דקדשה, דהינו היין של ברכה - הוא בחינת שמחה, דהינו

בחינת כלליות ההתפארות, שזהו בחינת שמחה כנ"ל, כי אין אומרים שיר אלא על היין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לה). על פסוק (שופטים ט, יג): "המשמח אלהים ואנשים" וכו' - 'מכאן שאין אומרים שיר אלא על היין'. וכל השירות והתשבחות הם בחינת התפארות שאנו משבחין ומפארים אותו יתברך בשיר ורנן והלל ושמחה, כי השם יתברך מתפאר ומתרום על ידי השירות והתשבחות של עמו ישראל, בבחינת 'יתברך וישתבח ויתפאר ויתרום' וכו'.

וזה בחינת (שמות טו, א) "אשירה לה" כי גאה גאה". 'גאה' זה בחינת ההתפארות, בחינת (תהלים צג, א): "ה' מלך גאות לבש", דהינו בחינת לבושי גאותו והתפארותו. אז הוא בחינת 'אשירה לה', כי השיר והשבח הוא בחינת התפארותו וגאותו, כביכול כנ"ל. ועל-כן היין של ברכה הוא בחינת כלליות ההתפארות, כי עליו אומרים כל השירות והתשבחות שהם בחינת התפארות, כי אין אומרים שיר אלא על היין כנ"ל:

[ג] וזה בחינת כוס של ברכת המזון, כי אנו צריכין עתה להמשיך קדשת ארץ-ישראל, שזהו עקר מצות ברכת המזון, בחינת "ואכלת ושבעת וברכת וכו' על הארץ" וכו'. ועקר קדשת ארץ-ישראל נמשך על ידי ההתפארות וכו' כנ"ל. על-כן צריכין להביא כוס של ברכת המזון, כי כוס יין של ברכה הוא בחינת התפארות ושמחה כנ"ל, שעל ידי זה עקר קדשת ארץ-ישראל כנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת כּוֹס שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן – צָרִיךְ לִתֵּן עֵינָיו בּוֹ, כִּי עֵקֶר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הָעֵינַיִם, עַל-יְדֵי שְׁמֵסְתַּכְּלִין עַל הַהִתְפָּאָרוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּכָל מְקוֹם שֶׁמִּסְתַּכֵּל נֶעֱשֶׂה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כַּנִּל, וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לִתֵּן עֵינָיו בְּכּוֹס שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, כִּי הֵינּוּ שֶׁל בְּרַכָּה יֵינן הַמְשַׁמַּח הוּא בְּחִינַת הַהִתְפָּאָרוֹת כַּנִּל, וְעַל-יְדֵי שְׁמֵסְתַּכְּלִין עַל זֶה הַהִתְפָּאָרוֹת – נֶעֱשֶׂה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת, בְּחִינַת כּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה, כִּידוּעַ (זִהָר פִּנְחָס רַמּוֹ), שְׁכּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה הוּא בְּחִינַת דָּוִד, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קטז, יג): "כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא", בְּחִינַת מְלָכוֹת, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת כַּנִּל. נִמְצָא, שְׁכּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה הַמְּלֵא יֵינן דִּקְדוּשָׁה – זֶה בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שֶׁמְקַבֵּל הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁמֵשֵׁם עֵקֶר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כַּנִּל. כִּי הֵינּוּ שֶׁבְּכּוֹס הוּא בְּחִינַת הַהִתְפָּאָרוֹת בְּחִינַת שְׁמִחָה כַּנִּל, וְהַכּוֹס בְּעֵצְמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת, כִּי 'כּוֹס' בְּגִימַטְרִיא 'אַלְהִים', כַּמּוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ז"ל (פְּרִי עֵץ חַיִּים, חַג הַמִּצּוֹת, פֶּרֶק ב'), וְאַלְהִים הוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת, כַּמּוֹ שְׁכַתּוּב (שֵׁם עַד, יב): "וְאַלְהִים מְלָכִי מִקֶּדֶם" וְכוּ'. וְעַל-כֵּן הַכּוֹס שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת – הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת, כִּידוּעַ. נִמְצָא, שֶׁהַכּוֹס הֵיא בְּחִינַת מְלָכוֹת, בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שְׁמְקַבֵּלֵת קִדְשָׁתָהּ מֵהַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא יֵינן דִּקְדוּשָׁה יֵינן הַמְשַׁמַּח שְׁבְּכּוֹס, כַּנִּל.

וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לִתֵּן בּוֹ עֵינָיו, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּעֵינַיִם, כִּי עַל-יְדֵי שְׁמֵסְתַּכֵּל בְּעֵינָיו עַל הַהִתְפָּאָרוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה נֶעֱשִׂין עֵינָיו בְּבְּחִינַת

"עֵינֵי ה'", וְאִזִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מִסְתַּכֵּל בְּעֵינָיו – נֶעֱשֶׂה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כַּנִּל. וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל בְּעֵינָיו בְּכּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה – כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי-זֶה, עַל-יְדֵי שְׁמֵסְתַּכֵּל עַל הֵינּוּ וְעַל הַכּוֹס, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְמַשִּׁיךְ הַהִתְפָּאָרוֹת לְעֵינָיו, וְחוֹזֵר וּמְמַשִּׁיךְ לְבְּחִינַת הַכּוֹס שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת, בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, דֵּהֵינּוּ לְקִדְשׁ הָאֵוִיר בְּבְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי הָעֵינַיִם, כַּנִּל:

[ד] וְכָל זֶה צָרִיכִין אַחַר הָאֲכִילָה, כִּי אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל קִדְשׁ. וְעֵקֶר הַתְּגִלוֹת הַהִתְפָּאָרוֹת הוּא בְּשַׁעַת סְעֻדָה דִּקְדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כַּמּוֹ שְׁכַתּוּב רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּמְקוֹם אַחַר (לְקוּטֵי מוהר"ן קמ"א סִימָן סב): שְׁעֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַמְּלָכוֹת הוּא עַל-יְדֵי אֲכִילָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּבְּחִינַת (רוֹת ב, יד): "לַעֲתָ הָאֶכֶל גְּשֵׁי הַלֵּם" – 'אֵינן הַלֵּם אֶלָּא מְלָכוֹת' (זְבַחִים קב.), שְׁמְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ נִתְגַּלָּה עַל-יְדֵי קִדְשַׁת אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל.

וְעֵקֶר עַל-יְדֵי מִצְוֹת בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, וְכַמּוֹ שְׁכַתּוּב רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּסִפְרָא הָא"ב (סִפְרָא הַמְּדוּת, אוֹת אֲכִילָה חֶלֶק ב'), סִימָן ג): עַל-יְדֵי בְּרַכַּת הַמְּזוֹן נִתְּוֹדַע הַשֵּׁם-יִתְבַּרֵךְ בְּעוֹלָם. וְהַתְּגִלוֹת מְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ זֶה בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת הַהִתְפָּאָרוֹת הַנִּל, מֵהַ שְׁשֵׁם-יִתְבַּרֵךְ מִתְּפָאֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַתְּגִלוֹת מְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי אֵינן מְלָךְ בְּלֵא עִם (פְּרָקִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פְּרָק ג), וְעַל-כֵּן כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹבְדִין אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ וְעוֹשִׂין רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁאִזִּי הַשֵּׁם-יִתְבַּרֵךְ מִתְּפָאֵר בָּהֶם, אִזִּי מִתְּגַלָּה מְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כַּמּוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים צג, א): "ה' מְלָךְ גְּאוֹת לְבַשׁ", 'גְּאוֹת לְבַשׁ' הֵינּוּ לְבוּשֵׁי גְאוֹתוֹ

והתפארותו, אזי 'ה' מלך', כי עקר התגלות מלכותו הוא על-ידי ההתפארות שמתפאר בישראל כנ"ל [וזה סוד מה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל (עץ-חיים, שער לה, פרק ב), שעקר בנין המלכות על-ידי תפארת, והבן]. נמצא, שבשעת האכילה נתגלה ההתפארות, שהוא בחינת התגלות מלכותו שנמשך בשעת האכילה כנ"ל, כי כן דרך המלכות להראות כבוד עשרו ותפארתו וגדלתו בשעת סעדה, שאז עקר התגלות מלכותו, וכמו שכתוב (אסתר א, ב-ד): "כשבת המלך על כסא מלכותו עשה משתה, בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו וכו', וימלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע' (ברכות נח; זכר מקץ קצו).

ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל (ברכות י): 'אסור לאכל קדם התפלה, שנאמר (ויקרא יט, כו) "לא תאכלו על הדם" - לא תאכלו קדם שתתפללו על דמכם', כי אי אפשר לאכל בקדשה כי אם כשמעלין תחלה התפארות ושעשועים לפניו יתברך. ועל-כן צריכין להתפלל קדם, כי עקר ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל הוא על-ידי התפלה, שהיא שירות ותשבחות והתפארות - שאנו משבחין ומפארים אותו יתברך, שעל-ידי-זה השם-יתברך מתגדל ומתפאר בכל העולמות, שהוא יתברך מתפאר בנו שיש לו עם קדוש כזה, שיודעין בזה העולם הגשמי - לפארו ולשבחו ולהתפלל לפניו, כמו שכתוב (תהלים כב, ד): "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", שעל-ידי תפלות ותהלות ישראל על-ידי-זה השם-יתברך מתקדש ומתפאר בכל

העולמות. ועל-כן קדם התפלה אסור לאכל - כי אי אפשר לאכל בקדשת ישראל כי אם על-ידי התפלה, שעל-ידי-זה עולה ההתפארות של ישראל, ואז האכילה בקדשה, כי אזי מתגלה כל ההתפארות בשעת סעדה דיקא, שעל-ידי-זה מתגלה קדשת ארץ-ישראל, שעל-ידי-זה עקר קדשת האכילה כנ"ל. וזהו (קהלת ט, ז): לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשך, הינו אחר שכבר רצה האלהים את מעשיך - שמעשיך עולים לפניו יתברך לנחת ולרצון והוא מתפאר בהם בבחינת (ישעיה ס, כא): "ועמך ישראל כלם צדיקים וכו' מעשי ידי להתפאר", הינו אחר התפלה שאז כבר קבל השם-יתברך התפארות ונחת ורצון ממך, אז לך אכל בשמחה לחמך וכו', כי אז האכילה בקדשה בחינת ארץ-ישראל על-ידי התגלות ההתפארות, שעל-ידי-זה נעשה ארץ-ישראל, כנ"ל:

[ה] וזה שקורא הכתוב ההתפארות שהשם-יתברך מקבל מישראל בשם אכילה, כמו שכתוב (שיר השירים ה, א): "באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים" וכו', שפרש רש"י, שהענין מדבר על הנחת רוח שמקבל השם-יתברך מקרבנות ועבודת ישראל, עין שם. כי הנחת וההתפארות שהשם-יתברך מקבל מישראל - הוא בחינת אכילה, שאז עקר התגלות ההתפארות כנ"ל. וזה בחינת (קהלת ח, טו): "לאכל ולשתות ולשמח", בחינת (רות ג, ז): "ויאכל וישת וייטב לבו", שעל-ידי-זה מאיר

הפנים. כמו שכתוב (משלי טו, יג): "לב שמח ייטב פנים", כי הארת פנים על-ידי אכילה ושתייה דקדשה - זה נמשך מבחינת ההתפארות שמתגלה בעת האכילה, שמשם עקר הפאר והארת פנים. וזה בחינת 'לחם הפנים', כי עקר הארת פנים שהוא ההתפארות בחינת (ישעיה לג, י): "מלך בפי"ו וכו' - זה זוכין על-ידי אכילה דקדשה, כנ"ל.

ועקר הפאר והארת פנים של האכילה דקדשה מתקבץ ומתגלה על-ידי הכוס יין של ברכת המזון, שהוא בחינת 'יין המשמח' בחינת השמחה של ההתפארות כנ"ל. וזה בחינת התאדמות פנים על-ידי היין, כי בקדשה, דהינו בכוס של ברכה - נמשך זה ההתאדמות הפנים מבחינת ההתפארות הנ"ל, שהוא בחינת "אדמוני עם יפה עינים" הנאמר בדוד המלך, עליו השלום (שמואל א טז, יב), שהוא בחינת כוס של ברכה כנ"ל, שזהו בחינת התאדמות פני התוקע בראש השנה. כי בראש השנה אז הוא עקר קבוץ ועלית כל ההתפארות של ישראל שמתקבצין כלם אל הצדיקים שבדור, וכנ"ל. וזה בחינת שופר לשון שפרא כמו שכתוב: "שפרו מעשיכם" (ויקרא רבה כט, ו). הינו בחינת התגלות היפי וההתפארות שמתגלה בראש השנה כנ"ל. ומשם נמשך התאדמות פני התוקע, על-ידי שמאיר בו בחינת קבוץ ההתפארות הזאת, בבחינת (תהלים פט, טז): "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכו", אור הפנים הינו ההתפארות הנ"ל, שעולה לפניו יתברך על-ידי תקיעת שופר, וזהו

"בשמך יגילון כל היום וכו' כי תפארת עצמו אתה" וכו' וכנ"ל (אות ב). וזה בחינת התאדמות פנים על-ידי היין דקדשה שהוא בחינת כוס של ברכה, שהוא בחינת ההתפארות הנ"ל, שהוא בחינת יין המשמח, שמשם הארת פנים כנ"ל, ועל-ידי-זה ממשיכין קדשת ארץ-ישראל כנ"ל, שזהו עקר מצות ברכת המזון וכנ"ל.

וזה שכתוב בהתורה "ויהי הם מריקים שקיהם" בסימן יז, שעל-ידי אכילה בקדשה זוכין לדעת, שעל-ידי-זה מאיר אור הצדיק, שהוא מגלה כל ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בכל אחד מישראל אפלו עם הפחות שבפחותים וכו' עין שם היטב, כי התגלות ההתפארות הוא בשעת אכילה דקדשה כנ"ל:

[ו] וזה (נחמיה ח, י): "אכלו משמנים ושתו ממתקים וכו' ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם". כי עקר תקון האכילה בקדשה הוא על-ידי שמחה, שהוא בחינת ההתפארות כנ"ל, בחינת "כי חדות ה' היא מעזכם", שהוא בחינת 'כי תפארת עצמו אתה' וכו' וכנ"ל. ועל-כן נאמר מקרא זה על ראש השנה, כי אז בראש השנה הוא עקר התגלות ההתפארות כנ"ל, ועל-כן אז עקר התגלות קדשת ארץ-ישראל כמו שכתוב (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה" וכו' וכנ"ל, ועל-כן אז מזהיר הכתוב לאכל ולשתות בשמחה כי חדות ה' היא מעזנו על-ידי ההתפארות שמקבל אז מאתנו כנ"ל, שעל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל שעל-ידי-זה עקר תקון האכילה בקדשה, כנ"ל:

[ז] וְזֶה בְּחִינַת כָּל הַסְּעֻדוֹת שֶׁל מִצְוָה, כִּי כְּשֶׁגּוֹמְרִין אֵיזָה מִצְוָה אוֹ אֵיזָה מִסְכָּתָא – עוֹשִׂין סְעֻדָּה (שַׁבַּת קיח:), כִּי עֵקֶר הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁמִּקְבֵּל הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ מֵהַלְמוּד הַזֶּה אוֹ מִמִּצְוָה זֹאת – הוּא מִתְגַּלֶּה בְּשַׁעַת סְעֻדָּה דִּיקָא, כִּי עֵקֶר הַתְּגִלוֹת הַהִתְפָּאָרוֹת בְּשַׁעַת סְעֻדָּה דִּקְדוּשָׁה כַּנִּל. וְזֶה בְּחִינַת אֲכִילַת שַׁבַּת וְיוֹם־טוֹב שֶׁהִיא מִצְוָה גְּדוּלָּה מְאֹד, כִּי אֲזַי בְּשַׁבַּת וְיוֹם־טוֹב עוֹלָה הַהִתְפָּאָרוֹת וְהַשְּׁעֻשׂוּעִים שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת וְהַעֲבוּדוֹת שְׁעוֹשִׂין בְּחַל, וְכַמוֹכֵן בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּסִימָן קלט) עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים פה, יד): "צִדְקָה לְפָנָיו יִהְיֶה", שֶׁבְּשַׁבַּת עוֹלָה הַמִּצְוָה לְפָנָיו הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ וְהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּהּ וְכוּ'. וְכֵן בְּיוֹם־טוֹב מִתְקַבֵּץ הַשְּׂמֵחָה שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת, וְאֲזַי זוֹכִין לְאוֹר הַפְּנִים בְּחִינַת (שְׁמוֹת כג, יז): "שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי ה'" וְכוּ' (כְּמוֹ שְׁמוּבָא בַּהֲתוּרָה "מִיִּשְׂרָאֵל דְּסַבִּינָא" בְּסִימָן ל), וְעַל־כֵּן מִחֻמַּת שֶׁבְּשַׁבַּת וְיוֹם־טוֹב עוֹלָה וּמְאִיר כָּל הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת שִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂין, עַל־כֵּן אֲזַי הוּא עֵקֶר אֲכִילָה דִּקְדוּשָׁה, וְאֲזַי מִצְוָה גְּדוּלָּה לְהִרְבוֹת בְּסְעֻדָּה, כִּי קְדוּשַׁת הָאֲכִילָה הוּא עַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַהִתְפָּאָרוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה וְנִמְשָׁךְ בְּמָקוֹם הַזֶּה קְדוּשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּשָּׁם עֵקֶר קְדוּשַׁת הָאֲכִילָה, כַּנִּל:

שִׁיף לְעִיל

[ח] לְעַנְיָן מֵה שֶׁכָּתוּב רַבְּנּוּ ז"ל, שֶׁעֵקֶר קְדוּשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ (ישעיה ס, כא): וְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כָּלָם צְדִיקִים, לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ

נֶצֶר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר – הֵינּוּ כַּנִּל, עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר – דִּהֵינּוּ הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁמִּתְפָּאֵר בָּנוּ, עַל־יְדֵי־זֶה לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ – עַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי עֵקֶר קְדוּשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאָרוֹת, בְּחִינַת מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר, כַּנִּל:

[ט] וְזֶה בְּחִינַת חֲנֻכָּה, כִּי הִדְלַקְתָּ נֵר חֲנֻכָּה הוּא לְהַמְשִׁיךְ וּלְגַלּוֹת אוֹר הַהִתְפָּאָרוֹת הַזֹּאת, מֵה שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר תָּמִיד עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּמִשָּׁם מִמְּשִׁיכֵין הָאוֹר הַגְּדוּל הַזֶּה שֶׁמִּמֶּנּוּ מְדַלֵּק וּמְאִיר אוֹר הַנֵּר שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהוּא פְּרוּסוּמִי נֶסֶא, שֶׁמַּעֲיֵד וּמְפָרְסֵם תְּקִיף הַנְּסִים שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכָל זֶה מִחֻמַּת גְּדֻלַּת אֱהָבָתוֹ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מִתְפָּאֵר בָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁמִּחֻמַּת זֶה הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ נְסִים וְנִפְלְאוֹת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. כִּי מִלְכוּת יְיָ הַרְשָׁעָה עִמָּדָה עַל יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרָתוֹ וּלְהַעֲבִירָם עַל חֻקֵי רְצוֹנּוֹ, כִּי הִתְקַנְּאוּ בַּהִתְפָּאָרוֹת שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּנוּ עַל־יְדֵי קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְרָצוּ לְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, וְאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ב, ד): 'כִּתְּבוּ לָכֶם עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שֶׁאֵין לָכֶם חֵלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל', שֶׁהוּא הַפֶּךְ הַהִתְפָּאָרוֹת מֵה שֶׁאֲנּוּ מִתְפָּאֲרִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֲנַחְנוּ עַמּוֹ, וְהֵם רָצוּ לְבַטֵּל זֹאת הַהִתְפָּאָרוֹת, שְׂזֵהוּ גַם כֵּן בְּחִינַת בְּטוּל הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּנוּ, כִּי הָא בְּהָא תְּלִיא וּשְׁנִיָּהֶם אֶחָד. כִּי כִּפִּי קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְכִּפִּי הַהִתְפָּאָרוֹת וְהַשְּׂמֵחָה שֶׁאֲנּוּ מִתְפָּאֲרִין וּשְׂמִחִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ כֵּן הוּא יִתְבָּרֵךְ שֶׁ

ומתפאר בנו, כמו שכתוב (דברים כו, יז-ט): "את ה' האמרת וזה האמרך היום וכו' ולתתך עליון וכו' לתהלה ולשם ולתפארת" וכו'.

ועל-כן כשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, נעשה הנס בנרות המנורה, וקבעו לדורות להדליק נר חנכה, כי עקר האור נמשך מאור ההתפארות הזאת, שהשם-יתברך מתפאר בישראל במעשיהם הטובים שזה עקר האור, כמו שכתוב (בראשית א, ד): "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך", ואמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה ב, ה): "אור" – 'אלו מעשיהם של צדיקים וכו', וכמו שכתוב (משלי יג, ט): "אור צדיקים ישמח". ועל-כן נעשה מההתפארות הזאת אור העינים, כמו שכתוב בהתורה הזאת, שהתפארות הזאת נעשה בחינת תפלין מחין, והם בוקעין בעינים ומשם נמשך אור העינים, שעל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל כנ"ל.

כי עקר האור נמשך מאור ההתפארות הזאת שהשם-יתברך מתפאר בישראל, שאז מאיר אור גדול בכל העולמות, ונדלקין ומאירין כל הנרות והאורות העליונים, כמו שאיתא בזהר הקדוש: לאדלקא שרגין ולאנהרא בוצינין וכו' (להדליק נרות ולהאיר את המנורות), ומאור ההתפארות הזאת אנו ממשיכין אור הקדוש והנורא הזה של נר חנכה הקדוש, על-ידי תקף הנס שעשה השם-יתברך עמנו אז, שעל-ידי-זה נתגלה ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בנו עדין בכל דור ודור, ועושה נסים ונפלאות גדולות בשבילנו, ועל-ידי התגלות ההתפארות מאירין

כל האורות כנ"ל, ומשם אנו ממשיכין אור הנר של חנכה כנ"ל.

וזה האור הקדוש של נר חנכה מצוה לראותו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת כג.): 'הרואה נר חנכה מברך' וכו'. וכמו שאומרים: 'הנרות הללו קדש הם וכו' אלא לראותן בלבד, כי עקר הדלקת נר חנכה הוא להמשיך למטה אור ההתפארות הזאת, כדי לזכות לראות אור ההתפארות הזאת, כדי לזכות על-ידי-זה להרגיש טעם המתוק והקדוש של ארץ-ישראל כמבאר בהתורה הנ"ל, שמי שרואה זאת ההתפארות אזי גם בכל מקום שהוא מסתכל נעשה האויר בבחינת ארץ-ישראל וכו', ונתעורר תשוקה חדשה וחשק נמרץ לארץ-ישראל כמוכן בהתורה הנ"ל.

כי בחנכה צריכין להמשיך קדשת ארץ-ישראל לתקן פגם המרגלים שהוציאו דבה על הארץ ופגמו בארץ-ישראל, כמו שכתב רבנו בהתורה "כי מרחמם ינהגם" (לקוטי תניינא סימן ז) שכפי ה'סלח נא' שפועלין ביום הכפונרים כן זוכין לקדשת חנכה. כי משה רבנו עליו השלום בקש 'סלח נא' על חטא המרגלים וכו', נמצא שבחנכה צריכין לתקן חטא המרגלים שדברו על ארץ-ישראל, על-כן אנו צריכין עכשו לגלות הטעם הקדוש של ארץ-ישראל. וזה נעשה על-ידי הדלקת נר חנכה שעל-ידי-זה נתגלה אור ההתפארות מה שהשם-יתברך מתפאר בישראל שעל-ידי-זה נמשך קדשת ארץ-ישראל בכל מקום שמסתכלין בו, כי

נמשך בחינת 'אורא דארץ-ישראל מחכים' וכו' על-ידי אור ההתפארות שהוא בחינת מחין תפלין.

וזה בחינת השמן של נר חנכה שהוא בחינת מחין תפלין, בחינת (קהלת ט, ח): 'ושמן על ראשך אל יחסר', הנאמר בתפלין כמו שדרשו רבותינו ז"ל (שבת קנג.), כי המחין הם בחינת 'שמן משחת קדש' כידוע, ועל-ידי-זה נמשך קדשת ארץ-ישראל בכל מקום שמסתכלין בו. ואזי מרגישין טעם של ארץ-ישראל וחוזרין ומשתוקקין באמת לארץ-ישראל, ובזה מתקנין פגם המרגלים שהוציאו דבה על ארץ-ישראל. ועל-כן צריכין לראות ולהסתכל בנר חנכה, כדי להסתכל על אור ההתפארות הזאת, שהוא בחינת אור הנר של חנכה, כדי לזכות על-ידי-זה לעשות ארץ-ישראל בכל מקום - שהוא יסתכל שם. ואזי יחזר וישתוקק לארץ-ישראל, ובזה יתקן פגם המרגלים שפגמו בארץ-ישראל, כמו שכתוב

[י] ועל-כן קורין בחנכה פרשת הנשיאים, כי הנשיאים של ישראל הם בחינת צדיקי הדור, שעקר ההתפארות כלול בהם, כמו שכתוב בהתורה הנ"ל. ועל-כן הנשיאים הביאו את אבני המלוואים לאפוד ולחשן (שמות לה, כז), כי אבני האפוד והחשן הם בחינת התגלות ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל, כי עקר ההתפארות על-ידי הגוננין על-ידי שישראל כלולין מגוננין סגיאין, כמבאר בדברי רבנו ז"ל במקום אחר (סימן כה). וכלליות הגוננין של ישראל היו מתגלין באבני החשן והאפוד,

שכל אבן היה לו גון מיוחד כפי שבטו שהיה כתוב עליו, הינו כפי הגון וההתפארות שהשם-יתברך מקבל מזה השבט, כי כל שבט ושבט יש לו גון מיוחד, וכל אלו הגוננין היו באבני החשן והאפוד: אדם לראובן, פטדה לשמעון וכו', ואלו הגוננין היו מצירין בדגלים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (במדבר רבה ב, ז). שבאלו הדגלים היו הולכין ישראל במלחמת מצוה לכבש ארץ-ישראל שזה היה עקר מלחמת ישראל, כי עקר כבישת ארץ-ישראל הוא על-ידי התגלות ההתפארות שהוא בחינת כלליות הגוננין של אבני החשן שהיו מצירין בדגלים, שעל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל, ונתגלה הטעם של ארץ-ישראל, שאז מכניעין כל המונעים מארץ-ישראל, כי עקר המונעים הם מוציאי דבת הארץ רעה וכו', כמו שכתב רבנו ז"ל בהתורה 'תשעה תקונין' וכו' (סימן כ), עין שם.

ועל-כן הביאו הנשיאים דיקא את האבנים של החשן והאפוד, כי עקר ההתפארות תלוי בהנשיאים שהם בחינת צדיקי הדור, שעקר ההתפארות על ידם כנ"ל. ועל-כן קורין פרשת הנשיאין בחנכה כי אז מגלין אור ההתפארות הזאת שעקרו תלוי בצדיקי הדור שהם בחינת נשיאים כנ"ל:

[יא] וזה בחינת: 'מצות נר חנכה איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין מוסיף והולך' (שבת כא:), כי בנר חנכה יש מהדרין, ומהדרין מן המהדרין. כי עקר נר חנכה הוא בבחינת הדור והתפארות, שמגלין

התפארות של השם יתברך שמתפאר ומתהדר בנו כנ"ל. וזה בחינת השלש מדרגות שיש במצות נר חנכה, דהינו איש וביתו, ונר לכל אחד וכו', כנגד שלש בחינות של המשכת קדשת ארץ ישראל המבארין בהתורה הנ"ל. כי מבאר שם, שעל ידי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל - על ידי זה נעשה קדשת ארץ ישראל, על ידי הסתכלות עיני השם יתברך שם. וגם כל מי שזוכה להסתכל על זאת ההתפארות - הוא ממשיך לעצמו, גם כן בחינת עיני ה', ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל נעשה גם כן בחינת אורא דארץ ישראל, אך מי הוא זה שיזכה לראות ההתפארות של השם יתברך וכו'? רק מי שזוכה לראות את הצדיק האמת, שהוא עקר ההתפארות של ישראל וכו', ואזי הוא זוכה גם כן לקבל מהתפארות הזאת, ונעשין אצלו גם כן בחינת עינים הנ"ל, ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל נעשה שם בחינת ארץ ישראל, כמבאר שם עין שם היטב. נמצא, שיש שלש בחינות הסתכלות העינים, שעל ידי זה נעשה קדשת ארץ ישראל כנ"ל, דהינו בחינת הסתכלות אור עיני ה', והסתכלות הצדיק שהוא כלליות ההתפארות, והסתכלות העינים של כל מי שזוכה לראות את הצדיק.

ועקר הוא הצדיק, כי הוא כלול מכל ההתפארות של ישראל, שכלם נתקרבם להשם יתברך על ידו וכו', וגם הצדיק הוא יכול לראות את ההתפארות של השם יתברך. כי אף על פי שכתב רבנו שם: מי הוא שיוכל

לראות ההתפארות של השם יתברך וכו', זה נאמר על סתם בני אדם, שבודאי אינם זוכים לראות את השם יתברך, שיראו את ההתפארות שלו, אבל הצדיקים האמתיים הם רואין את השם יתברך והתפארותו כמו שמצינו בנביאים. כמו שכתוב (ישעיה ו, א): "וַאֲרָאָה אֶת ה'". וכן מיכיהו אמר (מלכים א כב, יט): "וַרְאִיתִי אֶת ה' יֹשֵׁב" וכו'. ועל כן הצדיקים בעצמם בודאי רואין את ההתפארות של השם יתברך בעצמו. וגם הם בעצמן הם עקר ההתפארות וכו' כנ"ל. ועל כן עקר קדשת ארץ ישראל נתגלה על ידי הצדיק שהוא כלל כל ההתפארות, שעל ידי זה נעשה קדשת ארץ ישראל כנ"ל. וזה בחינת: "צדיקים יירשו ארץ" (ישעיה ס, כא), כי עקר קדשת ארץ ישראל נמשך על ידם כנ"ל.

כי זה ידוע (זהר לך לך ע"ז), שעקר הקדשה נמשך למטה כפי מעשה בני אדם, והכל תלוי במעשה התחתונים, ועל כן כשנמשך קדשת ארץ ישראל על ידי השם יתברך על ידי הסתכלות עיניו יתברך שמו בעצמו - עדין אין הקדשה בשלמות כל כך, כי עקר המשכת הקדשה למטה בשלמות הוא על ידי בני אדם דיקא כידוע, ועקר תלוי בהצדיק, ועל כן כשהצדיק מקבל זאת ההתפארות וזוכה לעיני ה' הנ"ל, עד שזוכה להמשיך קדשת ארץ ישראל על ידי הסתכלות עיניו, אז נמשך ונתגלה קדשת ארץ ישראל בשלמות גדול ביותר.

וזה בחינת שלש המדרגות שבמצות נר חנכה כנ"ל, כי נר איש וביתו - זה בחינת שממשיכין

אור ההתפארות, שהוא בחינת קדשת ארץ-
 ישראל שמתגלה על-ידי השם-יתברך בעצמו,
 שזאת הקדשה וההתפארות היא בחינת
 כלליות. וזה בחינת 'איש וביתו', כי ה' איש
 מלחמה, והוא, כבכול, הבעל-הבית של כל
 העולם שדומה ל'בית' כמו שאמרו רבותינו
 ז"ל (אבות ו, יא), בחינת 'בראשית - ראש בית' (זהר
 בראשית טו:):

והמהדרין נר לכל אחד ואחד - זה בחינת אור
 ההתפארות שנתגלה אצל כל אחד ואחד על-
 ידי שזוכה לראות אור ההתפארות הזאת על-
 ידי שמסתכל בהצדיק וכו', פנ"ל.

וזאת ההתפארות מאיר יותר מחמת שנתגדל
 ההתפארות כל כך עד שגם אנחנו זוכין לבחינת
 עינים אלו להמשיך קדשת ארץ-ישראל על-ידי
 הסתכלות עיניו. ואז מאירה קדשת ארץ-
 ישראל יותר ויותר, כי על-ידי שאנו מקבלין
 זאת ההתפארות וזוכין לעינים אלו, ואזי גם
 בכל מקום שאנו מסתכלין - נעשה קדשת ארץ-
 ישראל, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל.

וכל מה שנמשך קדשת ארץ-ישראל ביותר
 אפלו לחוץ-לארץ, מאירה ארץ-ישראל ממש
 באור גדול ונפלא יותר ומשתוקקים
 ומתגעגעים ביותר לארץ-ישראל. וכמוכן
 היטב שם בהתורה הנ"ל, שמתחיל שם: 'מי
 שיודע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-
 ישראל, אזי הוא יכול להפיר באחר אם היה
 אצל הצדיק על ראש השנה'. ומסיים שם
 בטעמו, כי על-ידי זה האיש שהיה אצל הצדיק

אמתי על ראש השנה - נעשה האויר בבחינת
 ארץ-ישראל בכל מקום שהוא מסתכל בו
 ומרגישים טעם ארץ-ישראל שם וכו'. ואמר
 שהוא ידע זאת מקדם, כי קדם שהיה בארץ-
 ישראל היה משתוקק מאד לארץ-ישראל, ופעם
 אחד התועד יחד עם איש אחד, ונתעורר לו
 תשוקה גדולה לארץ-ישראל, והבין שזה האיש
 היה בודאי אצל הצדיקים על ראש השנה,
 ושאל את אותו האיש, וכן הוה. כי ספר לו
 שהיה אצל כמה צדיקים על ראש השנה וכו'.
 [נציין ענין זה בשיחות שלו (חיי מוהר"ן נד)].

נמצא, שעל-ידי זה האיש שזוכה לעינים הנ"ל
 שבכל מקום שהוא מסתכל נעשה בחינת ארץ-
 ישראל אפלו בחוץ-לארץ, על-ידי-זה חוזרים
 ומשתוקקים ביותר לארץ-ישראל ממש, כי
 נתגלה קדשת ארץ-ישראל ביותר על-ידי זה
 האיש.

כי זה כלל, שהקדשה, כל מה שנמשכת למטה
 יותר לקדש ולטהר מקומות החיצונים יותר -
 אין הקדשה נגרעת על-ידי-זה, חס ושלום,
 אדרבא, נתוסף עליו אור גדול ונפלא יותר
 ויותר בכפלי כפלים. ועל-כן כל מה שממשיכין
 קדשת ארץ-ישראל בחוץ-לארץ יותר ויותר
 על-ידי בחינת עינים הנ"ל של כל אחד ואחד
 פנ"ל, על-ידי-זה נתוסף אור גדול בארץ-
 ישראל בעצמה יותר ויותר, ועל-כן מרגישים
 יותר ויותר טעם ארץ-ישראל ומשתוקקים
 לארץ-ישראל ביותר. וזה בחינת והמהדרין נר
 לכל אחד ואחד - זה בחינת אור ההתפארות
 הנמשך על-ידי כל אחד ואחד על-ידי שזוכה

לראות התפארות הזאת על-ידי שמסתכל בהצדיק וכנ"ל:

והמהדרין מן המהדרין מוסיף והולך - זה בחינת אור ההתפארות של הצדיק בעצמו שהוא כלול מהכל, מכל ההתפארות של ישראל, כי הוא מקרב כל ישראל להשם-יתברך. גם השם-יתברך מתפאר בו ביותר מכל ישראל, מחמת גדל צדקתו ותורתו ומעשיו הטובים, כי כל מי שעושה רצונו יתברך יותר - מתפאר בו השם-יתברך ביותר. וגם הצדיק זוכה לראות ההתפארות של השם-יתברך בעצמו כנ"ל, ועל-כן הוא עקר ההתפארות של השם-יתברך בעצמו כנ"ל. ועל-כן עקר ההתפארות הוא הצדיק והוא זוכה ביותר לבחינת עינים הנ"ל. ועל ידו עקר המשכת קדשת ארץ-ישראל כנ"ל. וזה בחינת מהדרין מן המהדרין מוסיף והולך בכל יום, שעל-ידי זה ממשיכין האור של ההתפארות של הצדיק שהוא בחינת יוסף - שמוסיף והולך בעבודתו בכל יום, שעקר ההדור וההתפארות על ידו, בבחינת (בראשית לט, ו): "ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה", שהצדיק בחינת יוסף, הוא עקר היפי והפאר, כי הוא כלול מכל ההתפארות הנ"ל. ועל-כן נקרא יוסף על שם (שם ל, כג): "אסף אלהים את חרפתי", חרפה הוא הפך ההתפארות והכבוד. ויוסף בחינת הצדיק הוא מאסף ומבטל כל החרפות ובזיונות, כי הוא מגלה כל ההתפארות והכבוד שהשם-יתברך מתפאר ומתכבד בישראל, שהוא הפך החרפות ובזיונות.

וזה בחינת מוסיף והולך - בחינת יוסף, שהוא בחינת הצדיק שנקרא 'יוסף' - על שם שמוסיף והולך ומתחדש בעבודתו יתברך בכל יום ויום, בבחינת (שם ל, כד): "יוסף ה' לי בן אחר". כי הצדיק מוסיף בעבודתו בכל עת, ומתחיל בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדין בעבודתו יתברך כלל.

וזה עקר השעשועים וההתפארות של השם-יתברך, כי עקר ההתפארות והשעשועים של השם-יתברך הוא על-ידי חדושים דיקא. דהינו כשעולה התפארות חדש למעלה, דהינו כשמתקרב הרחוק להשם-יתברך, וכמבאר בהתורה הנ"ל. שעקר ההתפארות הוא כשאחד מישראל נתקרב להשם-יתברך ונתוסף עוד אחד מישראל שרוצה לעבדו יתברך, אזי הוא עקר ההתפארות של השם-יתברך. וכן מובן ומבאר בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות (סימנים י, יד), שכל ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל אינו עולה כלל כנגד ההתפארות החדש שעולה למעלה - כשמתקרב אחד מחדש אליו יתברך ורוצה לעבדו, בבחינת (זהר יתרו טו): 'כד אתי יתרו וכו' - כדין אסתלק ואתיקר שמא דקדשא בריך הוא עלא ותתא' (כשבא יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול ה', אזי התעלה והתכבד שמו של הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה); שעקר גדלתו והתפארותו יתברך הוא כשמתקרבים הרחוקים להשם-יתברך.

כי ההתפארות הוא בחינת לבושים בחינת (תהלים צג, א): "ה' מלך גאות לבש" וכו'. כי רבי יוחנן קרי למאני מכבודתא' [רבי יוחנן ה'יה

קורא לבגדיו - מכבדי [שבת קיג]. ועקר חשיבות הלבושים הוא כשזוכין לעשות בחינת לבושין חדשים להשם-יתברך, שזה עקר כבודו והתפארותו, כי אין המלך מתפאר בלבושי מלכות שיש לו מכבר, אפלו אם הם יקרים מאד כמו שמתפאר בלבוש חדש וגון חדש שעולה למעלה על-ידי שנתקרב הרחוק להשם-יתברך, שזה עקר שעשועיו והתפארותו וכבודו וגדלו, כי תענוג תמידי אינו תענוג. ועל-כן עקר תענוגיו ושעשועיו והתפארותו יתברך הוא על-ידי חדושים דיקא.

ועל-כן איתא בזהר הקדוש (עין תקוני זהר, תקון כב, דף סה.) : ולבושא דאיהו לביש ביומא דא - לא לביש ליומא אחרא, ולבושין דאיהו לביש בצפרא לא לביש ברמשא וכו' (והלבוש שהוא לובש ביום זה אינו לובש ביום אחר, והלבושים שהוא לובש בבקר אינו לובש בערב). כי השם-יתברך מתפאר בכל עת בלבושים חדשים, הנעשים על-ידי התקרבות הרחוקים, שמתקרבים בכל פעם על-ידי צדיק הדור שהוא בחינת יוסף. כי זה הצדיק מתחיל בעצמו בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל בעבודתו מעולם כלל, כמבאר בדברינו מזה כמה פעמים (הלכות תפלין, הלכה ה', בית הפנסת הלכה ה'). ומחמת זה יש לו כח לקרב רחוקים ממש בכל עת להשם-יתברך לקרב בכל פעם רחוקים יותר. כי בכח התגברותו להתחיל בכל פעם מחדש כאלו הוא מתחיל עתה לעבד את ה', בכח הזה יש לו כח לעורר בכל פעם רחוקים ממש, שיתחילו מעתה לשוב להשם-יתברך. ועל-כן מצדיקים כאלו יש להשם-יתברך

תענוגים ושעשועים והתפארות נפלא בכל עת, דהינו התפארות חדש, שזה עקר ההתפארות, כנ"ל.

כי ההתפארות עולה מחדש על-ידי הצדיק בעצמו, שמתחדש ממש בכל עת, ומוסיף והולך בעבודתו, ועל-ידי התקרבות רחוקים שבאים חדשים להתקרב לעבודתו יתברך. ועל-כן נקרא יוסף בחינת "יוסף ה' לי בן אחר", כי ההתפארות הוא בחינת בן, שהשם-יתברך מתפאר בישראל כאב המתפאר עם בנו, בבחינת (שמות ד, כב) : "בני בכורי ישראל", "בנים אתם לה' אלהיכם" (דברים יד, א), שהוא לשונות של חבה והתפארות. והצדיק הוא עקר כלל ישראל, והוא בעצמו נקרא בן כמו שכתוב (תהלים בז) : "ה' אמר אלי בני אתה". ומחמת שהצדיק מתחדש בעבודתו בכל פעם מחדש, הוא בכל פעם בן חדש אצל השם-יתברך, בבחינת "ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך", שהצדיק מתחיל בכל פעם מחדש כאלו נולד היום, ועל-ידי-זה השם-יתברך מתפאר בו בכל פעם מחדש כאלו ילדו היום, בבחינת "בני אתה אני היום ילדתיך". וזה בחינת "יוסף ה' לי בן אחר", שהצדיק מבקש וחיפץ תמיד שהשם-יתברך יוסיף לו בעצמו בן אחר, דהינו שיתחדש ויתחיל בכל פעם מחדש בעבודתו יתברך, עד שיהיה נחשב בכל פעם בן אחר להשם-יתברך כבן חדש שנולד היום בחינת 'בני אתה אני היום ילדתיך', שזה בחינת מעלת הזקן הגדול מכלם, המובא בהמעשה של השבעה בעטלירס (ספורי מעשיות מעשה יג),

שהתפאר שהוא זקן מאד והוא יניק מאד ועדין לא התחיל לחיות כלל וכו', עי' שם והבן. וגם על-ידי-זה שהצדיק מוסיף ומתחדש בעבודתו ומתחיל בכל פעם מחדש על-ידי-זה הוא מקרב בכל פעם רחוקים להשם-יתברך כנ"ל. ואלו הרחוקים שהצדיק מקרבם להשם-יתברך הם נקראים בנים אצל הצדיק, כי 'כל המלמד את בן חברו תורה כאלו ילדו' (סנהדרין יט:).

וזהו גם כן בחינת 'יסף לי בן אחר' שזכה בכל פעם לקרב אחד מישראל מחדש להשם-יתברך שהוא בן אחר, בן חדש, שזה עקר התפארותו יתברך. כמו שראינו אצל רבנו ז"ל - שעקר החשיבות היה אצלו ז"ל, כשבא איש חדש להתקרב להשם-יתברך שהיה יקר בעיניו מאד יותר מכל האנשים שנתקרבו מכבר. כי עקר ההתפארות הוא כשעולה התפארות חדש להשם-יתברך על-ידי התקרבות הרחוקים כנ"ל. וזה בחינת המהדרין מן המהדרין, הדור דהדור, התפארות דהתפארות, הוא בחינת מוסיף והולך, בחינת יוסף, בחינת הצדיק שמוסיף והולך ומתחיל בעבודתו מחדש בכל פעם שזה עקר ההתפארות וכו' כנ"ל, וכל עקר ההתפארות של כל ישראל על ידו, כי הוא מקרב כל הרחוקים להשם-יתברך שזה עקר ההתפארות כנ"ל. וזה עקר קדשת חנכה. כי על שם זה נקרא 'חנכה' לשון 'חנוך' בחינת (משלי כב, ו): "חנוך לנער על-פי דרכו", דהינו כשמתחנך אחד מחדש, ומתחיל לכנס בעבודת ה' שזה עקר התפארותו יתברך. ומשם עקר המשכת האור של גר חנכה, כי עקר האור על-

ידי ההתפארות כנ"ל. ועקר ההתפארות הוא על-ידי התקרבות הרחוקים - שמתחילים להתחנך בעבודתו יתברך ועל-כן נקרא חנכה לשון חנוך כנ"ל:

[יב] וזה בחינת (במדבר ת, ד): וזה מעשה המנוחה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה היא - כי איתא בדברי רבנו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מח): שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה', ומי שהתחיל מעט בעבודת ה' יודע זאת, שאי אפשר להיות איש ישראל באמת, כי אם על-ידי עקשנות גדול, כי הרבה הרפתקאות ועליות וירידות צריכין לעבר על כל אחד ואחד בלי שעור, ואם לא יהיה עקשן גדול לבלי להניח על-ידי-זה מעט עבודתו שהתחיל - אי אפשר לו שישאר על עמדו. ובפרט לנסע ולבוא לארץ-ישראל, שזה עקר קדשת איש הישראלי, והוא עקר נצחון המלחמה, כמו שכתב רבנו ז"ל בהתורה 'תשעה תקוננין' (סימן כ), עי' שם, בודאי אי אפשר לנצח מלחמה זאת כי אם על-ידי עקשנות גדול מאד. וזה עקר ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל, כי השם-יתברך מתפאר מאד בהעזות והעקשנות של איש הישראלי שמפילין אותו בכל פעם, והוא מתחזק בכל עת, והוא עקשן גדול, ואינו מניח להפיל עצמו בשום אופן. וזה עקר התפארותו יתברך בבחינת (תהלים סח, לה): "תנו עז לאלהים על ישראל גאותו". 'עז' זה בחינת עזות ועקשנות של ישראל, שהם עזים וחזקים בעבודתו, שעל-ידי-זה עקר קבלת התורה שהוא כלל ההתפארות, כמו שאמרו רבותינו

ז"ל: 'מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזיזין' (ביצה כה:): על-ידי-זה 'על ישראל גאנותו'. דהינו גאנות והתפארות, כי זה עקר התפארותו יתברך. וכמו שכתוב (תהלים פט, יח): 'כי תפארת עזמו אתה', כי עקר ההתפארות הוא העזות והעקשנות.

ועל-ידי-זה העקשנות בעצמו שהוא עקר התפארותו יתברך, על-ידי-זה זוכה באמת לנצח המלחמה ולבוא לארץ-ישראל, שזה עקר נצחון המלחמה, כי על-ידי העזות והעקשנות שהוא עקר התפארות, על-ידי-זה נמשך קדשת ארץ-ישראל, כי עקר ארץ-ישראל על-ידי ההתפארות כנ"ל. וזה בחינת ה' מלך גאות לבש לבש ה' עז התאזר" (תהלים צג, א), הינו עקר לבוש גאנותו והתפארותו יתברך הוא על-ידי העזות והעקשנות של ישראל, בבחינת 'לבש ה' עז התאזר', בחינת 'תנו עז לאלהים על ישראל גאנותו' וכו' כנ"ל.

וזה בחינת אשירה לה' כי גאה גאה וכו' (שמות טו, א) - זה בחינת גאנותו והתפארותו יתברך. וזה ההתפארות נמשך על-ידי העזות והעקשנות של ישראל, שעל-ידי-זה הם מכניעים ומפילין את הסמ"ך מ"ם וחילותיו, שמתגברין על כל אחד מישראל בכל יום, שאי אפשר להפילם ולנצחם כי אם על-ידי עקשנות ועזות גדול מאד, וזהו עקר התפארותו וגאנותו יתברך, כנ"ל.

וזהו סוס ורכבו רמה בים (שמות טו, ב): - 'סוס ורכבו' הם בחינת ס"מ ונוקביה, כמובא בפונות

(פרי עץ חיים, זמירות ו), שהם כלל ההסתות והפיתויים והתאוות והמניעות והרהורים ומחשבות זרות - שמתגברין על כל אחד בכל יום, שזוכין להפילם ולהכניעם, בבחינת סוס ורכבו רמה בים - על-ידי העזות והעקשנות של ישראל.

וזהו: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה - שעקר הישועה ועקר הכנעת הסטרא אחרא, הוא על-ידי העזות והעקשנות דקדושה, שהוא בחינת 'עזי וזמרת יה' וכנ"ל. וזהו עקר התפארותו יתברך בחינת כי גאה גאה כנ"ל. וזה: זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו - הינו נוי והתרוממות שהוא בחינת התפארות, שמתפאר השם-יתברך על-ידי העזות והעקשנות של ישראל כנ"ל, ואז זוכה לנצח המלחמה ולבוא לארץ-ישראל. וזה בחינת ה' איש מלחמה - כי עקר נצחון המלחמה כשמתחזקין בעקשנות גדול, עד שזוכין לבוא לארץ-ישראל כנ"ל, כי כל פונת השירה הזאת, הכל נאמר בשביל לזכות לבוא לארץ-ישראל, כי עקר יציאת מצרים וקריעת ים-סוף וכו' - הכל היה בשביל לבוא לארץ-ישראל, כמו שכתוב (דברים ו, כג): "ואותנו הוציא משם להביא אותנו אל הארץ" וכו'. וכן בפסוקים רבים, וכמבאר מזה לעיל באריכות (בהלכות ראש השנה הנכלל בהלכות דברים הבאים בסעדה הלכה ד, עין שם). ועל-כן מסים בסוף: עד יעבר עם זו וכו' - דהינו שיעברו את הירדן לבוא לארץ-ישראל, כמו שפרשו רבותינו ז"ל. ועל-כן מתחיל השירה: כי גאה גאה עזי וזמרת יה - כי עקר ארץ-ישראל זוכין על-ידי התגלות

ההתפארות שנתגלה על-ידי העזות והעקשנות של ישראל כנ"ל.

וזה בחינת (במדבר ח, ד): וזה מעשה המנרה מקשה זהב - 'מעשה המנרה' זה בחינת כלל ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל שמשם עקר האור כנ"ל. ועל-כן בגרות המנורה היא עדות שהשם-יתברך אוהב עמו ישראל ומשרה שכנתו בהם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת כב:): על גר המערבי שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, שזה בחינת התפארות, שמחמת התפארותו ואהבתו בנו - הוא משרה שכנתו בתוכנו. נמצא, שכל מעשי המנורה הוא בחינת התפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל. וזה בחינת כל הציונים הנפלאים שהיו במנורה: גביעים וכפתורים משקדים ופרחים וכו', כל זה מרמז על כמה מיני גוני ההתפארות שהשם-יתברך מתפאר בישראל שכלולים מגונין סגיאין.

וכל אלו ההתפארות שהם בחינת מעשה המנורה - אין זוכין כי אם על-ידי עקשנות גדול, שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה', כנ"ל. וזה בחינת וזה מעשה המנרה מקשה זהב, 'מקשה' - לשון עקשנות, שצריכין להיות עז וקשה בעבודת ה' בעקשנות גדול מאד כנ"ל. וזהו עד ירכה עד פרחיה מקשה היא - דהינו שכל הציונים והפרחים שבמנורה עד ירכה עד פרחיה - שהוא כלל ההתפארות של ישראל, הכל זוכין על-ידי עקשנות דיקא, בחינת עד ירכה עד פרחיה מקשה היא וכנ"ל - הינו שפכל עבודות איש הישראלי מתחלה ועד

סוף, שמכלם מקבל השם-יתברך התפארות שהוא בחינת מעשה המנורה כנ"ל, כל זה נעשה רק על-ידי עקשנות, בחינת עד ירכה עד פרחיה מקשה וכו', שמתחלה ועד סוף צריכין עקשנות ועזות גדול כנ"ל:

[יג] וזה בחינת מה שהשם-יתברך משבח את ישראל (שיר השירים ז, ח): "זאת קומתך דמתה לתמר", דהינו שהם חזקים וקשים ותקיפים בעבודתם ואינם מניחים להפיל עצמן בשום אופן, וכמו שפרש רש"י שם לענין הצלם של נבוכדנצר שעמדו בזקיפתן, ולא השתחוו לו. כי זהו השבח וההתפארות של ישראל, כנ"ל:

[יד] וזה בחינת (ויקרא כו, יג): "ואולף אתכם קוממיות" ופרש רש"י: 'בקומה זקופה'. כי זה המקרא נאמר לענין ארץ-ישראל שלשם היו הולכין ישראל, כי כל ההליכות והדרכים והנסיעות של ישראל וכל המלחמות והכבישות - הכל היה לילף ולכבש ארץ-ישראל, כמובן ומבאר בספרי כל התורה כלה.

וזהו: 'ואולף אתכם קוממיות', דהינו בקומה זקופה, בחינת עזות ועקשנות, שעומדין זקופין בעקשנות גדול לנצח המלחמה ולילף ולבוא לארץ-ישראל, שזה היה עקר תכלית יציאת מצרים וכו' כנ"ל, כי אי אפשר לבוא לארץ-ישראל לנצח מלחמה זאת, שהיא עקר כלל כל המלחמות של איש הישראלי, כי אם על-ידי עקשנות גדול מאד, בחינת 'ואולף אתכם קוממיות'. בחינת 'ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו'; במהרה בימינו, אמן:

[טו] ועל-כן הָיָה הַגֵּס בְּכֹהֲנִים שֶׁהֵם לֹבְשִׁים בְּגָדֵי הַהִתְפָּאָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כח, ב): "וְעִשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת". וְעַקֵּר הוּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לְבוּשׁ בְּחֹשֶׁן וְאַפּוֹד שֶׁהָיוּ כְּתוּבִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁשֵׁם הָיוּ מְאִירִין כָּל הַגִּבּוֹנִין שֶׁהֵם בְּחִינַת (שֵׁם כח, ז'): "אָדָם פִּטְדָה וּבִרְקַת" וְכוּ', שֶׁכָּל אֶבֶן וְאֶבֶן הָיָה לוֹ גִּזּוֹן מִיְחָד שֶׁהֵם כָּלֵל הַתְּפָאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכַנ"ל (אות י').

וְעַל-כֵּן הֵם שְׁמוֹנֵת יְמֵי חֲנֻכָּה כְּנֶגֶד שְׁמוֹנֵת בְּגָדֵי כֹהֵנָה גְדוֹלָה, שֶׁהֵם כָּלֵל הַהִתְפָּאָרוֹת, שֶׁמִּשָּׁם עַקֵּר הָאוֹר שֶׁל נֵר חֲנֻכָּה כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן נִסְמָךְ פְּרִשְׁתַּת בְּגָדֵי כֹהֵנָה לְפָרֶשֶׁת 'וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית' וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת נֵר חֲנֻכָּה, הֵינּוּ כַּנ"ל. וְזֶה: 'וְקִבְעוּ שְׁמוֹנֵת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלֶיךָ לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל', כִּי הַהוֹדָאוֹת וְהַהִלָּל הֵם הַהִתְפָּאָרוֹת - שֶׁמְהַלְלִין וּמְשַׁבְּחִין וּמְפָאָרִין אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר וּמִתְגַּדֵּל וּמִתְקַדֵּשׁ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁזֶה עַקֵּר קִדְשַׁת חֲנֻכָּה, כַּנ"ל:

[טז] וְעַל-כֵּן קוֹרִין פְּרִשְׁתַּת 'וַיְהִי מִקֵּץ' בְּחֻנְכָּה, כִּי אֵיחָד בְּסוּף הַתּוֹרָה הַנ"ל, הַמְדַבֵּרֵת מֵעֲנִין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְסִיּוּם שֵׁם: וַיֵּשׁ בְּזֶה עוֹד עֲנִינִים, כִּי 'אֵין אָדָם מִתּוֹ וְחֻצֵי תְּאֻתּוֹ בִּידוֹ' (קִהְלֶת רַבָּה א, לב). נִמְצָא, שֶׁאֵין מְמַלָּא תְּאֻתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ בְּמִמּוֹן לְעוֹלָם, כִּי תְּמִיד חָסֵר לוֹ כַּנ"ל. אֲבָל יֵשׁ בְּחִינַת שִׁפְעַת כְּפוּלָה בְּחִינַת (אִיּוֹב כב, כה): "וְכֹסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ", שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּפוּלָה. נִמְצָא, שֶׁבְּזֶה הַשִּׁפְעַת נִתְמַלָּא רִצּוֹנוֹ מֵאַחַר שֶׁהִיא כְּפוּלָה וְלֹא סִיּוּם; עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

וְהֵנָּה רַבְּנוּ ז"ל לֹא בָּאָר דְּבָרָיו, מֵהַ חֲבוּר יֵשׁ לְעֲנִין זֶה עִם כָּל מָה שֶׁאָמַר שֵׁם מִקְדָּם מֵעֲנִין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכוּ'. אֲךָ הַנִּרְאָה לְעֲנִיּוֹת דְּעִתֵּי אֲבָאָר קֶצֶת, כִּי תְּאֻתּוֹ מְמוֹן, דְּהֵינּוּ מֵהַ שֶׁאֵין אָדָם מִתּוֹ וְחֻצֵי תְּאֻתּוֹ בִּידוֹ, וְכָל מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר - חָסֵר לוֹ יוֹתֵר, זֶה בְּחִינַת פְּגָם הָעֵינִים בְּבְחִינַת (קִהְלֶת ד, ח): "וְגַם עֵינָיו לֹא תִשְׁבַּע עֲשֶׂר". וּפְגָם הָעֵינִים זֶה בְּחִינַת פְּגָם אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי עַקֵּר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁךְ מִן הָעֵינִים שֶׁמְסַתְּכָלִים עַל הַצְּדִיק שֶׁכָּלוּל מְכַל הַהִתְפָּאָרוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה, כִּי כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת נִמְשָׁכִין מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מְקַבֶּלֶת קִדְשָׁתָהּ מִהַצְּדִיק כַּנ"ל. וְאַצֵּל הַצְּדִיק הֵם כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת, בְּבְחִינַת (מְשָׁלִי י, ו): "בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק", בְּחִינַת (תְּהִלִּים לו, כא): "צְדִיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן".

וְכַשְׁזוֹכָה לְקַבֵּל הַשִּׁפְעַת שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְהַצְּדִיק בְּשִׁלְמוֹת, בְּוֹדָאֵי אֵין לוֹ שׁוּם חֲסָרוֹן, כִּי בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כְּתִיב (דְּבָרִים ח, ט): "לֹא תִחָסֵר כָּל בָּהּ", שֶׁהַשִּׁפְעַת הַנִּמְשָׁכֶת מִשָּׁם - אֵין בָּהּ שׁוּם חֲסָרוֹן, "כִּי שֵׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה" (תְּהִלִּים קלג, ג), בְּחִינַת (מְלָאכִי ג, י): "וַיְהִי קִדְשִׁי לְכֶם בְּרָכָה עַד בְּלֵי דֵי", שֶׁזֶהוּ הַהִפְךָ מִבְּחִינַת 'אֵין אָדָם מִתּוֹ וְחֻצֵי תְּאֻתּוֹ בִּידוֹ', דְּהֵינּוּ שֶׁלְעוֹלָם חָסֵר לוֹ.

אֲבָל הַשִּׁפְעַת דְּקִדְשָׁה שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת שִׁפְעַת כְּפוּלָה שֶׁאֵין בָּהּ שׁוּם חֲסָרוֹן בְּחִינַת (מְלָאכִי ג, י): "בְּרָכָה עַד בְּלֵי דֵי" - שֶׁיִּכְלוּ שִׁפְתוֹתֵיכֶם מִלּוֹמַר דֵּי" (שְׁבַת לב:), שֶׁהַשִּׁפְעַת כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁרוֹצֶה. וְזֶה בְּחִינַת

השפיע של שבת דמניה מתברכין כל שתא יומין' [שממנה מתברכים כל ששת הימים] (זהר בשלח סג): שהוא בחינת לחם משנה, בחינת שפע כפולה הנ"ל, כי שבת וארץ-ישראל הם בחינה אחת, כמו שמסדר בהשבע הבדלות שאמרו רבותינו ז"ל בירושלמי (ברכות ה, ב): 'בין קדשת ארץ-ישראל לחוץ-לארץ בין יום השביעי לששת ימי המעשה'. נמצא, שהצדיק שממנו נמשך כל קדשת ארץ-ישראל הוא זוכה לשפע כפולה, כנ"ל.

וזה בחינת מה שכתוב בצדיקים (ישעיה סא, ז): "לכן בארצם משנה יירשו" - 'משנה' זה בחינת שפע כפולה, בחינת לחם משנה. וזהו 'לכן בארצם משנה', 'בארצם' דיקא, כי עקר בחינת השפע כפולה הוא בארץ-ישראל וכו'. וזה שכתב רבנו ז"ל בהתורה "צוית צדק" (סימן כג): שעקר שבירת תאות ממון הוא על-ידי הצדיק, ומי שחולק על הצדיק הוא נופל לתאות ממון, כמו שכתוב שם על פסוק (דברים לג, כז): "ויגרו מפניך אויב ויאמר השמד", כשמקשר להצדיק - הוא ממשיך ממנו בחינת שפע כפולה, שהוא הפך תאות ממון, שהוא בחינת 'אין אדם מת וחצי תאותו בידו' וכנ"ל:

[יז] וזה בחינת חלום פרעה - שבע פרות טובות ושבע פרות רעות, שהם בחינת שבע שני השבע ושבע שני הרעב (בראשית פרק מא) - זה בחינת תאות ממון, שכל מה שיש לו יותר חסר לו יותר. וזהו מה שראה שבע פרות בריאות וטובות, דהינו בחינת שבע שני השבע - זה בחינת עשירות וכל טוב שנותן השם-יתברך

להעשירים. והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן וכו'. ותבלענה הפרות הרקות והרעות את שבע הפרות יפות המראה והבריאות (בראשית מא, ג-ד) - שבע פרות הרעות - הם בחינת שבע שני רעב, שהוא בחינת תאות ממון, שהוא רעב תמיד לבלע ממון הרבה, שהם בולעים את שבע שני השבע - את כל הטוב והעשירות שנתן לו השם-יתברך, כי כל מה שיש לו עשירות יותר - חסר לו יותר, בבחינת (אבות ב, ז): 'מרבה נכסים מרבה דאגה'. ויש לו דאגות ויסורין כאלו הוא עני ממש, בבחינת ותבלענה שבע פרות הרעות וכו' ותבאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה, ומראהו רע כאשר בתחלה - דהינו על-ידי הרע של תאות ממון שהוא בחינת שבע שני הרעב, בחינת שבע פרות הרעות, על-ידי זה נבלע ונשכח כל השפע והעשירות שחננו השם-יתברך, ולא נודע אצלו העשירות כלל, והוא מלא דאגות כבתחלה, כי לעולם חסר לו, כי אין לו חצי תאותו בידו לעולם, ועינו לא תשבע עשר לעולם, כי תאות ממון שלו, מה שמתאנה בכל פעם יותר - זה בולע את כל העשירות שלו, עד אשר לא נודע כל טוב והעשירות שלו, כי נבלע ונשכח הכל על-ידי תאות ממון שלו - שמתאנה בכל פעם יותר ויותר.

והתקון על-ידי יוסף, שהוא בחינת הצדיק שבדור, שעקר תקון תאות ממון על ידו. והוא נותן עצה להעשירים בעלי הממון שינצלו משבע שני הרעב מרעבון תאות ממון, על-ידי צדקה שהוא עקר שבירת תאות ממון, כמו

שכתב רבנו ז"ל (בסימן ג). וזה בחינת (בראשית מא, לד): יעשה פרעה ויפקד פקדים על הארץ - שיעשה ממנים, הינו בחינת גבאי צדקה שהם ממנים לפקח על העניים. וזהו: "וחמש את ארץ מצרים". 'וחמש' - זה בחינת צדקה ששעורה חמש, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (כתובות ג): 'המבזבז אל יבזבז יותר מחמש'. וזהו והיה האכל לפקדון לארץ וכו', פי עקר פקדון ושמירת המזון הוא על-ידי צדקה, בבחינת (בבא בתרא יא.): 'אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה' וכו', וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (כתובות טו): מלח מזון חסר. וזה ולא תפרת הארץ ברעב - שלא תתגבר רעבון תאות מזון שכורתת ועוקרת את האדם, חס ושלום, כמבאר בהתורה "צוית צדק" (סימן כג), פי על-ידי צדקה נצולין מתאות מזון כנ"ל. וזהו: ויתן אכל בערים ושמרו, אכל שדה העיר אשר סביבתיך נתן בתוכה - הינו שנתן האכילה והשפע של כל עיר ועיר לעניי אותה העיר, פי עניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא מציעא עא.).

וזהו בחינת (מא, מח): אכל שדה העיר אשר סביבתיך נתן בתוכה - שנתן וחלק בתוך העיר לעניי אותה העיר את כל האכילה והשפע שבסביבותיה. וזה שפרש רש"י, שכל ארץ מעמדת פרותיה, ונותנין מעפר הארץ לתוכה ומעמדת פרותיה וכו', פי העני הוא בחינת עפר, פי מנח עד עפר, כמו שכתוב (תהלים קיג, ז): "מקימי מעפר דל". וכשרוצה האדם לשמר עשירותו, שלא ישלטו עליו שבע שני הרעב,

צריך לתן מעפר הארץ לתוך עשירותו, דהינו זכות וכח הצדקה שנותן לעניים שהם בחינת עפר, וזה מעמיד ושומר עשירותו שיתקיים, ולא יכלה על-ידי שבע שני הרעב, שהוא תאות מזון שמכלה חיו ועשירותו, חס ושלום.

וזה שאמר יוסף לאחיו (מב, ט): מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם. ואיתא, שרמז להם פגם המרגלים שפגמו בארץ-ישראל, הינו שיוסף שהוא בחינת הצדיק שממנו נמשך קדשת ארץ-ישראל, ששם בחינת שפע כפולה, בחינת תקון תאות מזון, אמר לאחיו שפגמו בכבודו וחלקו עליו ומכרוהו למצרים, אמר להם: מרגלים אתם - הינו שפגם שלכם הוא פגם המרגלים שפגמו בארץ-ישראל, פי כשפוגמין בכבוד הצדיק - פוגמין בארץ-ישראל, שכל קדשתה נמשך מהצדיק, כנ"ל.

וזהו לראות את ערות הארץ באתם - ערות הארץ לשון חרפה ובושה, הפך ההתפארות של הצדיק, שכשזוכין לראות אותו - משם עקר קדשת ארץ-ישראל. והם פגמו בכבוד הצדיק שהוא יוסף, ולא רצו לראות יפיו והתפארותו, אדרבא, באו לראות ערות הארץ, שהיא הפך התפארות. ואמר להם, שמחמת זה התגבר עליהם שבע שני הרעב, שהוא בחינת תאות מזון, שכל זה נמשך מבחינת פגם המרגלים פגם ארץ-ישראל, שהוא פגם כבוד הצדיק וכנ"ל. ועל-כן יעקב כששמע שאמר להם: מרגלים אתם - הבין להיכן הדבר מגיע, על-כן אמר להם: וכסף משנה קחו בידכם (מג, יב). כסף משנה - זה בחינת שפע כפולה, שצוה להם

לְהַמְשִׁיךְ שֹׁפַע כְּפוּלָה הַנִּמְשָׁךְ מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל,
כַּנ"ל:

[יח] וְזֶה בְּחִינַת הַצְדָּקָה שְׁנוֹתַיִן בְּחִנְכָּה (מגן אברהם, ארח חיים, סימן תרע), בְּשִׁבִיל לְתַקֵּן תַּאֲוֹת מְמוֹן, לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַשֹּׁפַע כְּפוּלָה הַנִּמְשָׁךְ מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, שֵׁשׁ מְקוֹר הַבְּרָכָה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַשֶּׁמֶן שֶׁל חֲנֻכָּה, בְּחִינַת (קהלת ט, ח): "וְשֶׁמֶן עַל רֹאשׁוֹ אֵל יַחְסֹר". אֵל יַחְסֹר דִּיקָא, דְּהִינּוּ שְׂאִין שֶׁשׁ שׁוּם חֶסְרוֹן. בְּחִינַת (מלכים א יז, יד): "צִפְפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תַחְסֹר" וְכוּ'. כִּי הַשֶּׁמֶן הוּא בְּחִינַת מַחִין, בְּחִינַת 'שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ' כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי הַמַּח וְהַדְעַת אֵין חֶסֶר לְאָדָם שׁוּם חֶסְרוֹן, וְכִמוּ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (גדרים מא.): 'דַּעַת קְנִיַת מַה חֶסְרָתָּ וְכוּ'. וְזֶהוּ בַעֲצָמוֹ בְּחִינַת הַנֶּסֶם שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁנִּשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעַט הַשֶּׁמֶן שֶׁדִּלַק שְׁמוֹנֶה יָמִים, הִינּוּ בְּחִינַת בְּרָכָה וְשֹׁפַע כְּפוּלָה הַנִּמְשָׁךְ מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּחִנְכָּה אָנוּ עוֹסְקִין לְהַמְשִׁיךְ קֹדֶשׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל:

[יט] וְזֶהוּ וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חֵלֶם וְכוּ'. 'מִקֵּץ' זֶה בְּחִינַת תַּאֲוֹת מְמוֹן, בְּחִינַת (איוב כח, ג): "קֵץ שֵׁם לַחֲשֵׁךְ" – 'דָּא זֶהמָא דְדַהֲבָא' (פסלת הזקב), כִּמוּ שְׂאִיתָא בְּזִהָר (מקץ קצג.), הִינּוּ תַּאֲוֹת מְמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲשֵׁךְ, אֲנַפִּין חֲשׂוֹכִין מְרָה שְׁחָרָה עֲצָבוֹת. בְּחִינַת (אבות ב, ז): 'מִרְבֵּה נִכְסִים מִרְבֵּה דְאָגָה'. כִּי יֵשׁ לוֹ בְּכָל פַּעַם חֶסְרוֹנוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּמוּ שְׂכָתָב רַבֵּנוּ כָּל זֶה בְּהַתּוֹרָה "צִוִּיתָ צְדָקָה" בְּסִימָן כג, עֵינֵי שֵׁם. וְזֶה 'שְׁנַתִּים יָמִים', זֶה בְּחִינַת פָּגַם הַמְּרַגְלִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם "יוֹם לִשְׁנֵה יוֹם לִשְׁנֵה" (במדבר יד, לד), כִּמוּ שְׂפִרְשׁ רַבֵּנוּ ז"ל (בסימן נד), כִּי עַל־יְדֵי פָּגַם

הַמְּרַגְלִים, דְּהִינּוּ פָּגַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מִשֵּׁם נִמְשָׁךְ תַּאֲוֹת מְמוֹן כַּנ"ל, כִּי הַמְּמוֹן נִקְרָא רַגְלִי, כִּמוּ שְׂכָתָב רַבֵּנוּ ז"ל (ליקוטי מוהר"ן סימן סט). בְּחִינַת "וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם" (דברים יא, ו) – 'זֶה מְמוֹנוֹ וְכוּ' (פסחים קיט.).

וְעַל־כֵּן כָּל אֵלוֹ הַמְּשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת מְמוֹן נִקְרָאִים 'מְרַגְלִים', כִּי נוֹסְעִים תָּמִיד לְמַרְחָקִים וּמְרַגְלִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאֶרֶץ בְּשִׁבִיל מְמוֹן, וְאֵינֶם מְאֱמִינִים בַּהֲשֵׁם־יִתְבָּרֵךְ שְׂיוֹכֵל לְהַזְמִין לָהֶם פְּרִנְסָתָם בְּמִקוֹמָם בְּלִי טַרְחָא, כִּמוּ הַמְּרַגְלִים שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בַּהֲשֵׁם־יִתְבָּרֵךְ שְׂיִתֵּן לָהֶם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת בְּלֹא דֶרֶךְ הַטֵּבַע כָּלֵל. וְאָמְרוּ, שְׂרוּצִים דְּוָקָא לְרַגְלֵי אֵת הָאֶרֶץ לְכַבֵּשׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מְקוֹר הַבְּרָכָה עַל־פִּי דֶרֶךְ הַטֵּבַע, כִּמוּ שְׂאֵר הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁשׂוֹלְחִין מְרַגְלִים לְמִקוֹמוֹת שְׂרוּצִין לְכַבֵּשׁ. אָבֵל בְּאֵמַת אָנוּ צְרִיכִים לְהֶאֱמִין בַּה' שְׂיִכַּבֵּשׁ לָנוּ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּלֹא מְרַגְלִים כָּלֵל. וְכִמוּ כֵּן אֵלוֹ הַמְּשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת מְמוֹן, וּמְסַכְּנִים עֲצָמָן בְּסַכְּנַת דְּרָכִים, וְנוֹסְעִים לְמַרְחָקִים וּמְשׁוֹטְטִים וּמְרַגְלִים אֵת הָאֶרֶץ, כְּאֵלוֹ, חֶסֶם וְשִׁלּוֹם, אֵין הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ יְכוֹל לְתַן לָהֶם בְּרַכַּת עֲשִׂירוֹתָם בְּבֵיתָם. נִמְצָא, שֶׁהַמְּשַׁקְעִים בְּמְמוֹן נִקְרָאִים מְרַגְלִים, כִּי בְּאֵמַת עַקֵּר פָּגַם תַּאֲוֹת מְמוֹן נִמְשָׁךְ מִפָּגַם הַמְּרַגְלִים שֶׁהוּא פָּגַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל.

וְזֶהוּ: וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים – הִינּוּ בְּחִינַת פָּגַם תַּאֲוֹת מְמוֹן הַנִּמְשָׁךְ מִפָּגַם הַמְּרַגְלִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם "יוֹם לִשְׁנֵה יוֹם לִשְׁנֵה" וְכוּ'. וּפְרָעָה חֵלֶם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר – 'פְּרָעָה' זֶה הַמְּשַׁקְעַת בְּתַאֲוֹת מְמוֹן שֶׁנִּקְרָא 'פְּרָעָה', כִּי תַּאֲוֹת מְמוֹן

הוא עבודת-זרה ממש, כמו שכתב רבנו ז"ל בהתורה "צוית צדק". ועקר העבודת-זרה שהוא תאות ממון נמשך מחטא העגל שעשו להם אלהי זָהָב, שהוא בחינת תאות ממון, כי גם חטא המרגלים נמשך מחטא העגל, שאז חזרו ומשכו היצירה-הרע עליהם כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ליקוט ראובני פרשת שלח). וכמו שפרש רש"י (במדבר יד, לד): שגזרת הארבעים שנה שהיו במדבר וכו' - נגזר כבר מחטא העגל, כי הא בְּהָא תְּלִיא, כי פגם המרגלים נמשך מחטא העגל, כמוכן בספרים. וכל זה הוא בחינת תאות ממון כנ"ל. ועל-כן נקרא 'פרעה', לשון (שמות לב, כה): "כי פרעה אהרן לשמחה" הנאמר בעגל, שהוא עבודת-זרה של תאות ממון כנ"ל. גם נקרא המשקע בממון - 'פרעה' מלשון 'פרעון', כי המשקע בתאות ממון הוא בעל חוב תמיד, ותמיד טרוד לשלם פרעון, כנראה בחוש, שרב העשירים - חיייהם אינם חיים מרובי הפרעון שלהם, שצריכין כמעט בכל יום להחזיר פרעון, ואין להם חיי שעה מדאגת הפרעון בכל עת.

וזה פרעה חלם והנה עמד על היאר - יאור מצרים הוא נילוס, שהיה פרעה עושה אותו עבודת-זרה (זהר שמות יח.), הינו תאות ממון שהוא עבודת-זרה שאומר (דברים ח, יז): "כחי ועצם ידי עשה לי החיל הזה", כמו פרעה שעשה הנילוס לאלה. כי הנילוס הוא בחינת ברכת העשירות, כי הנילוס היה עולה ומשקה את כל ארץ מצרים (רש"י שמות מז, י), וכל טוב מצרים מהנילוס, והיה פרעה עושה אותו

עבודת-זרה, כי לא היה מאמין שכל הברכה והעשירות הכל רק מהשם-יתברך, רק עשה הנילוס לעבודת-זרה. וזה בחינת העבודת-זרה של תאות ממון, שהממון הוא עבודת-זרה אצלו כאלו כחו ועצם ידו עשה לו החיל הזה, חס ושלום.

וזהו והנה מן היאר עלות שבע פרות טובות ושבע פרות רעות ובלעו פרות הרעות את הטובות - שהוא רמז שהרע דהינו תאות ממון שהוא בחינת 'שבע שני הרעב', בולע את כל העשירות שלו, בבחינת: ותבאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה - כי כל מה שיש לו יותר - יש לו דאגות יותר, כאלו הוא עני ממש וכו' כנ"ל. וכל זה אי אפשר לתקן אלא על-ידי יוסף, בחינת הצדיק האמת שהוא נותן עצה להרבות בצדקה, שעל-ידי-זה מתקנין תאות ממון, וזוכין להמשיך שפע כפולה מארץ-ישראל, כמו שכתוב לענין מעשר, שהוא צדקה (מלאכי ג, ט): "ובחננני נא בזאת וכו', והריקתי לכם וכו' עד בלי די", הינו בחינת שפע כפולה שהוא תקון תאות ממון וכו'. וזהו יעשה פרעה ויפקד פקידים וחמש וכו', כמבאר כל זה לעיל באר היטב.

[כ] ונחזר לענין ברכת המזון. והכלל, שעקר מצות ברכת המזון הוא לגלות ולהמשיך קדשת ארץ-ישראל, בחינת (דברים ח, ט): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה" וכו'. ועקר קדשת ארץ-ישראל נמשך על-ידי התגלות ההתפארות שנתגלה בעת השלחן, שזה בחינת כוס של ברכת המזון וכו'

כמבאר כל זה לעיל באריכות. וזה בחינת ברפת הזמון, שפשהם שלשה אומרים: 'נברך שאכלנו משלו' קדם ברפת המזון, וזהו ברפת הזמון, דהינו קדם ברפת המזון הם מזמינים עצמן לברך ואומרים 'נברך וכו'.

והענין, כי עקר קדשת איש הישראלי ועקר עבודתו הוא רק הרצון והכסופין דקדשה, כמבאר בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות (לקוטי מוהר"ן סימנים לא, סו; שיחות הר"ן סימן יד). וכמו שאמר הוא ז"ל: 'שלעבד את ה' אין מי שיתפאר בזה שיוכל לעבדו יתברך. ואפלו מלאך ואפלו שרף אינו יכול להתפאר בזה שיוכל לעבדו יתברך, רק העקר הוא הרצון והכסופין - שצריך להתגבר שיהיה לו תמיד רצונות חזקים וכסופין גדולים לעבודת השם יתברך וכו' [כמבאר שיחה זאת קצת בסוף ספורי מעשיות, עין שם (שיחות הר"ן נא)]. ויותר מזה שמענו מפיו ז"ל, בעצמו מגדל מעלת הרצון דקדשה שהוא עקר עבודת ה'. וכל העבודות תורה ותפלה ומצוות ומעשים טובים כלם כלולים בזה, ואי אפשר לזכות לשום דבר שבקדשה כי אם על ידי זה, על ידי רצון וחשק והשתוקקות וכסופין וגעגועים חזקים, ולא ירפה את הרצון בשום אופן, רק כל מה שהמניעה מתגברת ביותר - יראה לגבר את עצמו בחשק וכסופין וגעגועים ורצונות חזקים ביותר ויותר, וכן לעולם, עד שיזכה לגמר להוציא מכח אל הפעל את המצוה או הדבר שבקדשה שהוא רוצה. וכן אחר-כך בשאר עבודות ודברים שבקדשה שירצה אחר-כך עוד לעשות - יתגבר גם כן

ברצונות חזקים. וכל מה שהמניעות והעכובים והבלבולים מתגברים יותר - יתגבר את עצמו ברצונות חזקים יותר עד שיוציא מכח אל הפעל, ויזכה גם לאותה המצוה והעבודה וכן לעולם, כמבאר בהתורה "ויהי נא פי שנים" (בסימן סו): 'שהמניעה היא רק בשביל החשק. ואם יתגבר שיהיה לו חשק גדול כפי המניעה - בודאי ישבר המניעה. נמצא, שעקר ההתחזקות להתגבר על המונעים מהקדשה הוא רק הרצון והחשק.

וזהו עקר ההתפארות, מה שהשם יתברך מתפאר עם כל אחד מישראל, שעקר ההתפארות מהעזות והעקשנות שלהם, שעל ידי זה עקר קבלת התורה, שהיא כלל ההתפארות כנ"ל (אות יב). ועקר העזות והעקשנות הוא בהרצון, שצריך האדם שרוצה לכנס בעבודת ה' שיהיה עקשן גדול ברצון - לבל יעזב ולא ירפה את הרצון משום מניעה בעולם, וזה עקר העקשנות דקדשה, וזה עקר התפארותו יתברך מה שהוא יתברך מתפאר בעבודת ישראל, כי באמת עקר ההתפארות הוא רק מה שהשם יתברך מתפאר עם הרצון והחשק והכסופין דקדשה של כל אחד מישראל, מה שכל אחד מישראל לבו בוער תמיד ברצון חזק לזכות לעבודת ה' באמת.

וזה עקר התפארותו יתברך שמו, כי העבודה בעצמה אינה יקרה כל כך, כי הכל מאתו יתברך, כמו שכתוב (איוב מא, ג): "מי הקדימני ואשלים" וכו'. ואי אפשר לנו לעשות שום דבר שבקדשה ולא להנצל משום עברה כי אם על-

ידי ישועתו יתברך, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנה נב:): 'בכל יום יצרו של אדם מתגבר ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו ה"ה נופל בידו'. ועל-כן עקר ההתפארות הוא רק בהרצון, מה שכל אחד מישראל רוצה בהרצון חזק לעבדו יתברך, וכפי התגברות הרצון שמתגבר כל אחד לכסף להשם-יתברך בהרצון חזק - כמו כן זוכה לעבודת ה', וכמו כן השם-יתברך מתפאר עמו, כי עקר ההתפארות הוא העזות והעקשנות של ישראל, מה שאיש הישראלי הוא עקשן גדול בעבודת ה', שזהו עקר התפארותו יתברך כנ"ל.

ועקר העקשנות הוא בהרצון, שזהו עקר ההתגברות על המונעים לזכות לפעל מה שהוא רוצה בעבודת ה'. כי אפלו אם יהיה עקשן גדול ביותר בעבודת ה', אף-על-פי-כן בודאי יש מניעות כאלה שאי אפשר לאדם לשפרם. למשל, כשאדם צריך לנסע לצדיק אמת ויש לו מניעות רבות ועצומות, כגון מחותנו ואשתו ואביו ואמו ושאר בני העולם וכו', והוא מתגבר ומתחזק ומשבר כל המניעות האלו, ועדין יש לו מניעות מחמת ממון והוא משבר גם מניעות אלו, כגון שמשפךיר כל מה שיש לו ומוכר או ממשכן כסותו בשביל לנסע להצדיק או שהולך רגלי, אף-על-פי-כן אם מתגברת מדת הדין, חס ושלום, למנעו, חס ושלום - יכולים למנעו, חס ושלום, בודאי במניעות כאלה שלא יוכל לשפרם, כי בודאי יש מניעות רבות בעולם שאי אפשר לשפרם, כגון תפיסה בכבלי ברזל, חס

ושלום, או חולאת חס ושלום, וכיוצא כאלה רבות, חס ושלום.

וכן למשל, בענין שאנו עוסקין בו לילך ולנסע לארץ-ישראל שהוא עקר נצחון המלחמה כנ"ל, וצריכין להיות לזה עקשן גדול מאד כנ"ל, אבל אף-על-פי-כן אם יהיה האדם עקשן אלה פעמים, אם ה"ם עומד לפניו ואין לו ספינה לעבר בו, ואין בידו מעות, או שאין נמצא ספינה כלל, או שהוא שעת מלחמה, חס ושלום, וכיוצא, מה יועיל העקשנות שלו? כי בודאי אי אפשר לקפץ לתוך ה"ם, כי לאו כל אדם זוכה שהשם-יתברך יקרע בשבילו את ה"ם, על-כן עקר העקשנות הוא רק בהרצון, שאיך שהוא על כל פנים לא יחליש את הרצון. ואפלו אם מונעים אותו באלפים ורכבות מניעות שנדמה לו שאי אפשר לשפרם בשום אופן, אף-על-פי-כן הוא יעשה את שלו וירצה בכל פעם בהרצון חזק יותר, כי החשק והרצון צריך שיהיה כפי המניעה, כמבאר בהתורה "ויהי נא פי שנים" (בסימן טו).

ואם יהיה עקשן בהרצון, לבלי להניח את הרצון והכסופים דקדשה בשום אופן, אף אם מפילין אותו כמו שמפילין אותו, חס ושלום, רחמנא לצלן, אזי סוף כל סוף בודאי יעזרו השם-יתברך לשבר ולבטל כל המניעות, ויזמין לו כל מה שצריך לנסיעה לארץ-ישראל או לשאר דברים שבקדשה, ויחזר ויסיעו בכל מיני סיועות, כי המניעה לא היתה כי אם בשביל החשק, שהוא עקר הנסיון שמנסין את האדם - אם יעזב ויניח את החשק והרצון דקדשה

מחמת המניעה, וכשהוא עקשן בדעתו ועומד
בנסיון, ואינו מניח את הרצון והחשק דקדשה
בשום אופן, ואזי בודאי ישבר את כל המניעות,
והמניעות יתהפכו לישועות - שיעזרו ויושיעו
השם-יתברך ויסבב עמו סבות לטובה, באופן
שיגמר ויוציא אל הפעל הדבר שבקדשה שהוא
רוצה.

נמצא, שעקר העקשנות ברצון, וזה עקר
התפארותו יתברך כנ"ל. וזה בחינת (שיר השירים
ח, ו): שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך
כי עזה כמות אהבה וכו' - כחותם על לבך
כחותם על זרועך, זה בחינת תפלין, כמו
שאיתא בזהר הקדוש (מצורע גז:), ותפלין הם
התפארות מה שהשם-יתברך מתפאר עם
ישראל ומשים אותם כחותם על לבו וכו'. ועקר
ההתפארות שהם חותם התפלין נעשין על-ידי
האהבה וההשתוקקות והרצון והכסופין
דקדשה של ישראל כנ"ל. וזהו שימני כחותם
וכו' - הינו תפלין התפארות כנ"ל, כי עזה כמות
אהבה וכו' - כי אהבתנו ורצוננו אצלך עזה
וחזקה מאד בעזות ועקשנות גדול מאד, על-כן
ראוי לך להתפאר בנו, כי זה עקר ההתפארות
כנ"ל.

וזה כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה -
אהבה הוא בחינת רצון וחשק וההשתוקקות
להשם-יתברך, שעל-ידי-זה עקר ההתגברות
על הסטרא אחרא שהוא סטרא דמותא, שמשם
כל המונעים מן הקדשה, וכפי שהסטרא אחרא
- שהיא כלל המונעים - מתגברת נגד האדם,
כמו כן צריך שיהיה להאדם אהבה

והשתוקקות ורצון חזק להשם-יתברך ולהדבר
שבקדשה שרוצה לעשות, כי החשק שהוא
בחינת אהבה צריך שיהיה כפי המניעה כנ"ל.
וזהו כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה -
שהאהבה וההשתוקקות להשם-יתברך
ולעבודתו היא עזה וחזקה בעקשנות גדול
כמות, הינו כמו התגברות המניעות שהם
בחינת מות וסטרא אחרא, כי כל המניעות
נמשכין משם, הינו כפי המניעה - כן האהבה
והחשק עז וחזק.

וזהו קשה כשאל קנאה - כפי השאל שהיא
הסטרא אחרא שמפלת את האדם חס ושלום
לשאל תחתיות. ואם האדם לא זכה לעמד
כנגדה ונפל למקום שנפל, אפלו אם נפל
לשאל תחתיות, חס ושלום, לסטרא דמותא,
חס ושלום, ואין כח בידו לצאת משם, אם אף-
על-פי-כן הוא עקשן בדעתו, דהינו שהוא
עקשן בהרצון, שאף-על-פי-כן אינו מניח את
הרצון לעולם, וכוסף בכל פעם יותר להשם-
יתברך, וכל מה שמפלין אותו, חס ושלום,
יותר - הוא כוסף להשם-יתברך ולעבודתו
ברצון חזק יותר ויותר, כי הרצון הוא בידו
בודאי לכסף על כל פנים ברצון חזק להשם-
יתברך. ואזי אם הוא עקשן גדול ברצון - יש
להשם-יתברך התפארות גדול מזה, כי עקר
ההתפארות הוא העזות והעקשנות של הרצון.
ועל-ידי-זה יזכה בודאי סוף כל סוף לפעל מה
שהוא רוצה להתקרב להשם-יתברך.

וזהו שימני כחותם וכו' - הינו תפלין
והתפארות מה שהשם-יתברך מתפאר עם

ישראל, פי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה - שאנו אוהבין את השם-יתברך בחשק נמרץ ורצון חזק, ואנו מקנאין קנאת ה' צבאות להגביר ולגלות האמת ולהכניע השקר אפלו בעמק הגלות הזו שהתגברה עלינו מאד מות ושאל, רחמנא לצלן, דהינו הסטרא אחרא, כי כפי התגברותם - כן האהבה והרצון חזק כנ"ל. וכמו שכתוב (תהלים מד, כ-כג): "כי דכיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות אם שכחנו שם אלהינו ונפרש פפינו לאל זר וכו', כי הוא יודע תעלמות לב כי עליה הרגנו כל היום" וכו'. שזה נאמר על היגיעות שמתנגעין בשביל התפלה או שאר דברים שבקדשה, שאף-על-פי שעדין אינו זוכה להתפלל כראוי ולפעל מה שהוא רוצה, אף-על-פי-כן היגיעה לבד, מה שמשתוקק לזה ומתנגע בשביל זה - זה בעצמו הוא בחינת קרבנות, בחינת 'פי עליה הרגנו כל היום', כמבאר כל זה בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן תנינא מו, שיחות הר"ן יב). ועל-כן אנו מבקשים מהשם-יתברך, שבזכות היגיעה וההכנה והרצון לבד שאנו משתוקקים לעבודתו ומתנגעים בכמה יגיעות בשביל זה, אף-על-פי שעדין לא זכינו לעבודתו באמת, אף-על-פי-כן על-ידי-זה לבד נזכה להתגבר על כל המניעות, שהם בחינת מקום תנים וצלמות, חס ושלו.

וזה (שיר השירים ח, ז): מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכו' - מים רבים' שהם העובדי כוכבים וסטרין אחרנין שמהם כל המניעות - אינם יכולים לכבות את האהבה והרצון, כי אנו עקשנים גדולים בהרצון. וכל מה שהמניעות

מתגברים ביותר - אנו מתגברים ברצונות חזקים ביותר, כי עקר המניעות מתגברים רק להפיל את האדם מן הרצון, שזה עקר הנסיון של המניעה כנ"ל, אבל באמת האהבה והרצון של ישראל קשה כמות כפי המניעה וכו' כנ"ל. ומים רבים - שהם המניעות, אי אפשר להם לכבות את האהבה והרצון, אדרבא, מתגברים בכל פעם ברצון חזק וחשק נפלא ביותר, כי המניעה היא בשביל החשק כנ"ל. ועל-כן בודאי נזכה לפעל מה שאנו רוצים להתקרב להשם-יתברך, והשם-יתברך יתפאר בנו תמיד בבחינת שימני כחותם וכו', כנ"ל:

[כא] וזה בחינת (תהלים קי, א): "שב לימיני עד אשית איביך הדם לרגליך". ימין הוא בחינת אהבה וחשק, על-ידי-זה עקר ההתגברות על האויבים והשונאים שהם המונעים. וזה בחינת (שם צא, יג): על שחל ופתן תדרוך תרמס כפיר ותנין כי בי חשק ואפלטוהו; שחל ופתן וכפיר ותנין - הם קלפות וסטרין אחרנין, שהם בחינת המונעים מן הקדשה המונעים ומתפשטים על דרך הקדש, כמו נחשים וכפירים ותנינים ואינם מניחים שום אדם לילך בדרך הקדש. ומבטיח הכתוב לאיש הישראלי - שיוכל לדרך עליהם ולרמסם ולבטלם על-ידי הרצון והחשק דקדשה, בבחינת על שחל ופתן תדרוך וכו' כי בי חשק ואפלטוהו - 'חשק' דיקא, שעקר ההתגברות עליהם הוא על-ידי החשק והרצון כנ"ל.

ועל-כן קדם ברכת המזון שאז צריכים לגלות ההתפארות כדי להמשיך קדשת ארץ-ישראל

על-ידי-זה, על-פני אומרים ברכת הזמון, דהינו
 'נברך שאכלנו משלו', שהוא הכנה והזמנה
 להמצוה של ברכת המזון שאנו רוצים לקיים,
 שזהו בחינת רצון והשתוקקות, שאנו מודיעים
 בפנינו שאנו רוצים לקיים מצוותיו יתברך, דהינו
 מה שאומרים 'נברך' וכו'.

וזהו עקר ההתפארות שהשם יתברך מתפאר
 בנו, כי עקר ההתפארות הוא הרצון כנ"ל. ועל-
 ידי-זה עקר התגלות קדשת ארץ-ישראל כנ"ל,
 שזהו עקר מצות ברכת המזון כנ"ל.

וזה בחינת מה שאנו אומרים קדם כל מצוה:
 'הריני מוכן ומזמן לקיים מצות תפלין או
 ציצית', וכיוצא, כי זה בחינת רצון, שאנו
 מודיעים ומגלים בפנינו רצוננו וכספנו החזק
 לקיים מצוותיו יתברך, כי אין לנו כח לקיים
 מצוותיו יתברך כראוי, רק אנו אומרים אנו
 מוכנים ומזמנים לקיים המצוה שזהו בחינת
 רצון. ואזי המצוה נעשית ממילא בסיוע השם-
 יתברך, כי 'הבא לטהר מסייעין לו' (יומא לח:).
 והכל מאתו יתברך. ועקר עבודתנו הוא הרצון,
 שהוא בחינת מה שאומרים: 'הריני מוכן
 ומזמן' וכו'. ומחמת שבשעת אכילה שאז
 צריכין לגלות ההתפארות, שעל-ידי-זה עקר
 קדשת ארץ-ישראל, שזהו עקר קדשת האכילה,
 ואז בשעת האכילה הוא עדין קרוב (זמן מלחמה),
 כי סטרא אחרא קאים על פתורא דבר-נש
 לקטרגא ליה (הסטרא אחרא עומד על שלחן לקטרג אותו),
 כמו שאיתא בזהר הקדוש (בלק קפו:). ורוצה
 להתגבר על האדם, כדי לבטל ההתפארות, חס
 ושלום, על-פני תקנו רבותינו ז"ל ברכת הזמון,

כי על-ידי ההזמנה לברכת המזון, שזהו בחינת
 הרצון, על-ידי-זה זה מתגברין על הסטרא
 אחרא ומגלין ההתפארות, כי עקר ההתפארות
 הוא ברצון כנ"ל. ועל-ידי-זה זוכין להמשיך
 קדשת ארץ-ישראל, שזהו עקר מצות ברכת
 המזון כנ"ל. וכן מבאר בפונות, שעל-ידי
 ההזמנה לדבר מצוה שבקדשה מגרשין הסטרא
 אחרא, הינו כנ"ל, כי ההזמנה הוא בחינת רצון,
 שעל-ידי-זה עקר ההתגברות עליהם כנ"ל:

[כב] ועל-פני עקר ברכת הזמון בשלשה, כי
 כשיש שלשה מישראל אז עקר ההתפארות, כי
 עקר ההתפארות הוא בבחינת יעקב, שהוא
 בחינת תפארת, כידוע (זהר ויצא קנו:). ויעקב
 משלש באבהן, כי כלול משלשתן (שם שמיני לח:),
 וכל ישראל נקראין על שם 'יעקב' שנקרא
 'ישראל', ושם עקר ההתפארות בבחינת (ישעיה
 מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר". וזה בחינת
 קדשה משלשת, כי ההתפארות הם בחינת
 תפלין מחין שנקראים קדש כידוע בחינת (שמות
 לט, ב): "פתוחי חותם קדש לה". כי עקר
 הקדשה הוא ההתפארות בבחינת (יחזקאל לח, כג):
 "והתגדלתי והתקדשתי". שהגדלת שמו
 יתברך, דהינו ההתפארות שהוא כבודו וגדלותו
 יתברך, בחינת (אסתר א, ד): "יקר תפארת
 גדולתו", זה עקר קדשתו יתברך בחינת
 'והתגדלתי והתקדשתי' - שנתגדל ונתקדש
 שמו יתברך על-ידי ההתפארות שמקבל
 מישראל. וההתפארות הוא בחינת כליות
 הגוננין, ועקר הגוננין הם בחינת תלת גוננין
 דעינא שמאירין לבת עין (זהר פי תצא רפ:), שזהו

בחינת קדשת ישראל שכלולים משלשה אבות, שהם בחינת תלת גונון דעינא, שעל ידם עקר ההתפארות. ועל-כן הקדשה משלשת, כי ההתפארות היא הקדשה וכנ"ל, כי ההתפארות על-ידי קיום התורה, שהיא בכל בחינותיה משלשת כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח:): 'ברוך רחמנא דיהב לן אורין תליתאה, על-ידי תליתאה, ביום תליתאה' וכו'.

ועל-כן ברכת הזמון שאז עקר התגלות ההתפארות הוא בשלשה, כי עקר ההתפארות הוא בחינת שלשה, בחינת תלת אבהן, תלת גונון. קדשה משלשת וכו' כנ"ל. ואז עקר חיוב הכוס של ברכת המזון, כי הכוס הוא בחינת התגלות ההתפארות שמתגלה בשלשה דיקא כנ"ל. וזה בחינת שלשה ברכות של ברכת המזון:

[כג] וזה בחינת שלשה סעדות של שבת, כי עקר התגלות ההתפארות בחינת ארץ-ישראל הוא בשבת, שאז עולין כל המצוות לפני השם-יתברך, והשם-יתברך מתפאר בהם, כמו שכתב רבנו ז"ל על פסוק "צדק לפניו יהלך" וכו' (סימן קלט, רעז). ועל-כן אז 'אנפאה נהירין בנהירו עלאה' [פניה מאירות באור עליון] (זהר תרומה קלה:), על-ידי אור ההתפארות של ישראל. ועקר התגלות ההתפארות הוא על-ידי הצדיק כנ"ל, שהוא בחינת משה. וזהו בחינת: כליל תפארת נתת לו וכו' שאומרים בשבת. וזה בחינת: ומי פעמך ישראל גוי אחד בארץ תפארת גדלה וכו' (תפלת מנחה לשבת). נמצא, שעקר ההתפארות בשבת. ועל-כן אז מצוה גדולה לאכל סעדת

שבת, כי עקר התגלות ההתפארות הוא בשעת האכילה הקדושה שהוא בחינת אכילה של שבת. ועל-כן צריכין לאכל שלש סעדות בשבת, כי ההתפארות כלול משלש כנ"ל, ואלו התלת גונון שהם כלל ההתפארות, מאירין לבת עין, שהוא בחינת כוס של ברכה, בחינת מלכות דוד, בחינת ארץ-ישראל שמקבלת כל ההתפארות, כי משם עקר קדשת ארץ-ישראל כנ"ל. וזהו בחינת ברכת המזון בשלשה על הכוס שאז עקר שלמות מצות ברכת המזון, כי אז מזמנין בשלשה על הכוס, שכל זה הוא בחינת שלמות התגלות ההתפארות שעל-ידי-זה מתגלה ביותר קדשת ארץ-ישראל, שזהו עקר מצות ברכת המזון, כנ"ל:

[כד] ועל-כן אברהם הוא הראשון שגלה קדשת ארץ-ישראל, כמו שאיתא בזהר (לו לך עח), ומוכא בדברינו כמה פעמים. כי אברהם היה נדיב לב הראשון, שכל עבודתו היתה רק רצון וכסופין דקדשה, כמו שכתוב במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן קמא סימן קמב), כי הוא היה קדם מתן תורה, ובתחלת עבודתו לא היה יודע משום מצוה, והיתה כל עבודתו רק רצון וחשק וכסופין דקדשה, והיה חזק ועז בהרצון מאד נגד כל העולם כלו שעמדו כנגדו למנעו, עד שזכה על-ידי-זה לשבר כל האויבים והמונעים, שזהו בחינת "שב לימיני עד אשית איביך הדם לרגליך", המוכא לעיל (אות כא), שזה נאמר על אברהם. ועל-ידי כל זה התפאר בו השם-יתברך מאד, כמו שכתוב (ישעיה מא, ח): "אברהם אוהבי". ועל-ידי-זה זכה לגלות קדשת ארץ-

ישראל, כי קדשת ארץ-ישראל נתגלה על-ידי
 ההתפארות, שעקרו על-ידי הרצון וכו' וכנ"ל.
 ועל-ידי גדל חשקו ורצונו הטוב שהיה עז וחזק
 בזה מאד, זכה שנתגלה לו מצות מילה שהוא
 תקון הברית, שעל-ידי-זה עקר שבירת העזות
 דסטרא אחרא, שמשם כל המונעים וזוכין
 לעזות דקדשה שהוא תלוי בקדשת הברית, כי

'בו עז, בו תקפא', כידוע (תקוני זהר תקון לא, דף עו.),
 וזכה להוליד את יצחק, שהוא הראשון שנולד
 בקדשת ישראל, שממנו התחיל השמחה
 וההתפארות דקדשה. ועל-כן נקרא על שם
 הצחוק והשמחה, כמו שכתוב (בראשית כא, ו):
 "צחוק עשה לי אלהים" וכו', כי עקר השמחה
 על-ידי ההתפארות כנ"ל:

ליקוט

מליקוטי הלכות

וְזֶה בְּחִינַת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא
בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת שְׂזוּכִין
בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי הַשָּׁנָה שְׂאֵז נִתְחַדְּשִׁים הַמַּחֲיִן
בְּתוֹךְ הָאָמוּנָה וְכוּ', שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת רֵאשׁ הַשָּׁנָה,
כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּהַתּוֹרָה "אֲשֶׁרֵי הַעַם"
עֵין שָׁם. כִּי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת קְדֻשַׁת אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵיךָ בְּהַ
מְרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה". שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת
תְּפִלִּין, שֶׁהֵם בְּחִינַת קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת
וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ הַנְּאֻמָּר בְּפָרְשֵׁי הַתְּפִלִּין כַּנ"ל.
כִּי עַקֵּר קְדֻשַׁת רֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא שְׂנִזְכָּה לְתִשְׁבּוּבָה
שְׁלֵמָה, כִּי הוּא יוֹם רֵאשׁוֹן לְעִשְׂרֵת יְמֵי תִשְׁבּוּבָה,
הֵינּוּ שְׂנִזְכָּה לְחֵדֶשׁ יְמֵינוּ שְׂעִבְרוּ בַחֲשֵׁךְ
וְלְהוֹסִיף מַעֲתָה תוֹסֵפֶת קְדֻשָּׁה וְעִבּוּדָה מִחֵדֶשׁ,
שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת חֵדֶשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה שְׂאֵנוּ
מִבְּקָשֵׁי בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. 'חֵדֶשׁ' דִּיקָא שְׂנִזְכָּה
לְשָׁנָה חֵדֶשָׁה דִּיקָא, כִּי כָּל שָׁנָה הוּא פָּנִים מִיְחָד
מִשְׁבָּעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה כַּנ"ל, עַל כֵּן צְרִיכִין
בְּכָל שָׁנָה לְזַכּוֹת לְפָנִים חֵדֶשׁוֹת לְגַמְרֵי, לְחֵיּוֹת
מַעֲתָה חַיִּים חֵדֶשִׁים, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת חַיִּים אֲרָכִים
כַּנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְׂמַרְבִּין לְבַקֵּשׁ וְלְהַתְּפַלֵּל
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַל חַיִּים כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים בְּכָל
תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים, זְכָרְנוּ לְחַיִּים וְכוּ', וְכָתוּב

לְחַיִּים וְכוּ', זוֹכֵר יְצוּרֵינוּ לְחַיִּים בְּרַחֲמִים וְכוּ'
וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה. כִּי עַקֵּר בְּחִינַת חַיִּים הוּא
בְּחִינַת חַיִּים אֲרָכִים הַנ"ל שֶׁל הַזְּקֵן הָעוֹר הַנ"ל
שְׂזָכָה לְתַכְלִית הַזְּכָרוֹן בְּשִׁלְמוֹת כַּנ"ל שְׂמִמְנוּ
נִמְשָׁךְ קְדֻשַׁת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת קְדֻשַׁת
הַתְּפִלִּין, שֶׁהֵם בְּחִינַת וְלִזְכָּרוֹן בֵּין עֵינֵיךָ כַּנ"ל.
וְעַל כֵּן נִקְרָא רֵאשׁ הַשָּׁנָה "יוֹם הַזְּכָרוֹן", כִּי עַקֵּר
קְדֻשַׁתוֹ מִבְּחִינַת הַזְּכָרוֹן הַנ"ל שֶׁל הַזְּקֵן הַנ"ל.
וְכָל בְּקִשְׁתָּנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַל חַיִּים כְּוֹנְתָנוּ עַל
חַיִּים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, הֵינּוּ בְּחִינַת חַיִּים
אֲרָכִים הַנ"ל, דְּהֵינּוּ לְחֵדֶשׁ חַיּוֹתוֹ בְּכָל עֵת,
בְּחִינַת חֵדֶשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה, 'חֵדֶשׁ' דִּיקָא
כַּנ"ל:

וְזֶהוּ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ שֶׁקָּבַע
רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֵאשׁ חֵדֶשׁ שֶׁהוּא חֲסֵד גָּדוֹל, כְּמוֹ
שְׂמִבְּאָר בְּהַתּוֹרָה "תִּקְעוּ א'" (בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָּא).
וְכֵן שְׂמַעְנוּ יוֹתֵר בְּהַמְעָשָׂה נוֹרָאָה הַשִּׁיכָה לְזֶה
מַעֲנִין הַכֶּסֶף וְכוּ' שֶׁלֹּא נִדְפְּסָה עֲדִין, כִּי אָנוּ
צְרִיכִין שְׂיַחֲדֵשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה.
בְּבְחִינַת רֵאשׁ חֵדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת
הַחַיּוֹת בְּכָל עֵת, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מְלָכוּת דָּוִד מְשִׁיחַ
כַּנ"ל. שְׂאֵנוּ מְרַבִּין לְבַקֵּשׁ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה
שְׂיִתְגַּלֶּה מְלָכוּתוֹ, שֶׁהוּא מְלָכוּת דְּקְדֻשָּׁה שְׂאֵנוּ

מבקשין בראש השנה שיתגלה וכמו שאנו
 אומרים בראש השנה כמה פעמים, ותמלך וכו'
 ומלך וכו'. ועריכת נר לכן ישי משיחך
 וצמיחת קרן לדוד עבדך במהרה בימינו. כי
 מלכות משיח הוא בחינת חיים ארכים הנ"ל
 שאנו מבקשין עליהם בראש השנה, שזהו
 בחינת קדוש החדש כנ"ל. ועל כן קבע לנו
 ברחמי ראש השנה בראש חדש כנ"ל. וזהו
 בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
 לענין ראש השנה, שהוא בראש חדש. זכרון
 אחד עולה לכאן ולכאן. 'זכרון' דיקא, כי
 קדשת ראש השנה, שהוא בבחינת ראש חדש,
 דהינו לחדש השנה בבחינת חיות חדש, שהוא
 בחינת ראש חדש, בחינת חיים ארכים הנ"ל
 כנ"ל, כל זה הוא בחינת זכרון כנ"ל. וכן מבאר
 בדברי רבנו ז"ל בליקוטי תנינא סימן מ',
 המתחיל מי שיודע מארץ ישראל, עין שם,
 מבאר שם שתפלין וארץ ישראל וראש השנה
 הם בחינה אחת, עין שם, הינו כנ"ל: (תפילין
 ה' כג)

העולם כנ"ל. וזה נעשה בראש השנה, כי זה
 היום תחלת מעשיך, כי אז נברא העולם בחסדו
 בעשרה מאמרות, ועל כן אז אנו מגלין מלכותו
 עלינו, כי הוא הבורא הכל בשבילנו הוא
 המנהיג הוא השליט ומושל וברצונו נתנה להם
 וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. ועל כן אנו
 מתפללין אז הרבה על צמיחת קרן משיח, כמו
 שאומרים שמחה לארץך וששון לעירך
 וצמיחת קרן לדוד עבדך. כי עקר התקנה לשוב
 לארצנו על ידי משיח צדקנו הוא על ידי קדשת
 ראש השנה שבו נברא העולם בחסדו חנם, ובו
 נתגלה בכל שנה ושנה על ידי ישראל עם
 קדוש, שהוא יתברך בראה. ומאחר שאנו
 מגלין זאת בודאי הכל שיך לנו, רק בראש השנה
 נתנה להם מטעם הכמוס עמו יתברך, וברצונו
 נטלה מהם ונתנה לנו, כי בכל ראש השנה
 וראש השנה הוא נוטלה מהם ונותנה לנו, כי
 בכל ראש השנה וראש השנה נכנע ונופל
 הקלפות וממשלת העובדי כוכבים על ארץ
 ישראל ונתגלה ונמשך קדשת ארץ ישראל לנו
 עד שנזכה שיכמרו רחמי ויכניע ויבטל אותם
 לגמרי וישוב ויתן הארץ לנו במהרה בימינו:
 (בית הכנסת ה' יד)

כל עבודתנו בימים הקדושים הללו בראש
 השנה ועשרת ימי תשובה וערב יום הכפורים
 ויום הכפורים וסכות וארבעה מינים עד שמיני
 עצרת, הכל הוא כדי לגלות קדשת ארץ ישראל

בראש השנה נברא העולם, על כן אז אנו
 עוסקין לעשות דרך כבושה לארץ ישראל, שכל
 תקנתנו לשוב לשם בקרוב, כי עקר התגלות
 קדשת ארץ ישראל הוא בראש השנה, כמו
 שכתוב "תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית
 השנה וכו'". כי עקר הדרך לארץ ישראל הוא
 על ידי שממשיכין החסד חנם שבו נברא

כדי שנזכה לבא לארץ ישראל. שזה עקר קדשת איש הישראלי כמו שאמר רבנו זכרוננו לברכה. בעת שהגיד לעמו התורה הנוראה הנ"ל. שאמר אז בזה הלשון, מי שרוצה להיות איש ישראלי, דהינו שילך מדרגא לדרגא אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל. גם אמר שהעקר כשזוכה אדם לנצח המלחמה לבוא לארץ ישראל כמו שכתוב שם בסוף התורה הנ"ל. וזה לשונו, באלין אשתכח גבר תקיף, הינו כשכבא לבחינת ארץ ישראל אזי נקרא גבר תקיף כי קדם שכבא לבחינת ארץ ישראל אזי אל יתהלל חוגר כמפתח. אבל אחר כך כשנוצח אז נקרא איש מלחמה, עד כאן לשונו:

נמצא שעקר קדשת איש הישראלי ועקר נצחון המלחמה שצריכין לנצח בזה העולם העקר הוא לבוא לארץ ישראל. וזה בחינת עבודתנו בימים הנוראים הקדושים הללו מראש השנה עד שמיני עצרת, כי קדשת ארץ ישראל מתגלה בראש השנה, כמו שכתוב בשבח ארץ ישראל, תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה שמשם עקר קדשת ארץ ישראל. כמו שמבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר בליקוטי תנינא סימן מ"ם.

נמצא, שעקר קדשת ארץ ישראל נתגלה בראש השנה. וזה בחינת כוונות כל המצוות והתפלות של ראש השנה, כי מבאר בכתבי האר"י ז"ל שבראש השנה מתחלת הנסירה שמנסרין בחינת מלכות מראש השנה עד יום כפור. ואחר כך בארבעה ימים שבין יום כפור לסכות. ובסכות נמשכין כל החסדים פנימים ומקיפים.

ועל ידי כל זה זוכין בשמיני עצרת שנתחבר כנסת ישראל, שהיא בחינת מלכות, עם דודה באהבה ואז הוא עקר שמחתן של ישראל. (עין בכוונות ותראה שעל יסוד זה סובבין והולכין כל הכוונות מראש השנה עד שמיני עצרת. הכל כדי לבנות ולנסר בחינת מלכות בשלמות כדי להחזירה פנים בפנים ששלמות תקון זה מתחיל בראש השנה ונגמר בשמיני עצרת).

וכל זה הוא בחינת ארץ ישראל, כי מלכות הוא בחינת ארץ ישראל שהוא בחינת אשה יראת ה' כמבאר בספרים. כי עקר בחינת מלכות הוא לגלות מלכותו יתברך לכל באי עולם שידעו ויאמינו כל באי עולם שהוא יתברך לבדו מלך מנהיג ומושל שליט בעולמו כרצונו. שעל זה אנו מתפללין הרבה בראש השנה ויום כפור כמו שאנו אומרים, ובכך תן פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך בהר ציון וכו'. מלך על כל העולם כלו בכבודך. וידע כל פעול כי אתה פעלתו. ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך וכו'. וכן חותמין הברכה מלך על כל הארץ המלך הקדוש. המלך המשפט. הכל כדי לגלות מלכותו לכל באי עולם שזהו בחינת בנין המלכות המבאר בכתבים.

וכל זה הוא בחינת התגלות קדשת ארץ ישראל שהוא בחינת מלכות כנ"ל. כי עקר התגלות מלכותו יתברך הוא רק בארץ ישראל ששם הוא ירושלים ובית המקדש ששם עקר התגלות מלכותו יתברך, כמו שכתוב, גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו. וכמו שאמרו

רבותינו זכרונם לברכה, כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. ובשביל זה אומרים בכניסת ראש השנה מזמור לה' הארץ שהוא מדבר מהתגלות מלכותו יתברך כמו שכתוב, ויבא מלך הכבוד. וכו'. וזה המזמור מתחיל מקדשת ארץ ישראל כמו שכתוב, לה' הארץ ומלואה. שהיא ארץ ישראל כפי שפרש רש"י שם. כי עקר התגלות מלכותו יתברך הוא בארץ ישראל ועל כן בראש השנה שאנו עוסקין לגלות מלכותו העקר הוא לגלות קדשת ארץ ישראל ששם תתגלה מלכותו יתברך כנ"ל: (בציעת הפת ד' א)

גם איתא בדברי רבנו, נרו יאיר, שעקר ארץ ישראל על ידי עיני השגחתו יתברך, שהוא משגיח בארץ ישראל תמיד, כמו שכתוב (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלהיך בה" וכו', ועל ידי זה נמשך קדשת ארץ ישראל. וזה נעשה על ידי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל שעל ידי זה ההתפארות נעשין בחינת תפלין, ועל ידי התפלין, מחין, נעשין בחינת עינים שמשגיח בהם שעל ידי זה נעשה קדשת ארץ ישראל כנ"ל, עין שם היטב במאמר המתחיל "מי שיודע מארץ ישראל" וכו' בליקוטי תנינא סימן מ"ם.

וזה בחינת הברכה שעל ידה אנו עושין ארץ ישראל, כי כשאנו מברכין אותו יתברך

ומשבחין ומפארינן אותו יתברך, אזי הוא יתברך מתפאר בנו, בבחינת (דברים כו, יז יח): "את ה' האמרת; וה' האמרך", דהינו שאנו מפארינן ומברכין אותו יתברך, והוא מאמירנו, שאנו מתאמרינן ומתפארינן בו יתברך שהוא אלהינו שברא הכל, אז 'וה' האמרך', שהוא יתברך מתפאר בנו גם כן שאנחנו עמו בבחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", ועל ידי זה נעשה קדשת ארץ ישראל כנ"ל. נמצא, שעל ידי הברכה נעשה בחינת ארץ ישראל:

ועל כן שבעת המינין שבהן נשתבחה ארץ ישראל הם מקדמים לברכה, כי שבעת המינים שהם שבח ארץ ישראל - הם עצמם בחינת קדשת ארץ ישראל, כי עקר קדשת ארץ ישראל על ידי עיני השגחתו יתברך שמתפלל בה תמיד כנ"ל, ובשבעת המינין אמרו רבותינו ז"ל (ברכות מא.): 'כל המקרא הזה כלו לשעורין נאמר, חטה לבכדי אכילת פרס' וכו'. נמצא, שבעת המינין הם שעורין של תורה שבהם משערינן שעורי תורה. ושעורין דאורייתא הם בחינת עינים, בחינת השחר שבעין, שהוא מצמצם הראות, שהוא בחינת (תקוני זהר, תקון ע, קכב.): 'שעורא דאתון דאורייתא' [וכמבאר היטב במאמר "מישראל דסכינא" סימן ל]. ועל כן שבעת המינין שהם שעורין דאורייתא, הם בבחינת עינים - בת עין, ועל כן הם שבעה - כנגד (תקוני זהר, תקון ע, קמה.): 'שבעה גלדי עינא'. ועל כן בהם דיקא נשתבחה ארץ ישראל, כי עקר ארץ ישראל על ידי בחינת עיני השגחתו יתברך כנ"ל.

ועל-כן משבחה התורה, שנמצא בה שבעת המינין אלו, שהם בחינת שעורין דאורייתא, בחינת בת עין, שבעה גלדי עינא, בחינת צמצום הראות. ועל-כן על-ידי שבעה מינים אלו שהם שעורין דאורייתא - יוכל להמשיך עיני השגחתו יתברך על ארץ-ישראל, כי עקר ההשגחה על-ידי בת עין, דהינו צמצום הראות שהוא בחינת שעורין דאורייתא כנ"ל. נמצא, ששבח שבעת המינים שיך לשבח הסמוך "תמיד עיני ה' אלהיה בָּה", כי עיניו יתברך שם על-ידי שבעת המינים שהם בחינת שעורין דאורייתא בת עין כנ"ל. נמצא, ששבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ-ישראל הם עצמם בחינת קדשת ארץ-ישראל כנ"ל, ועל-כן הם קודמים לברכה, כי עקר הברכה הוא רק להמשיך קדשת ארץ-ישראל כנ"ל.

ועל-כן כל הקודם בפסוק קדם לברכה, כי אתון דאורייתא הם בחינת עיני השגחתו יתברך, בחינת בת עין כנ"ל. כי בהתורה מלבש השגחתו יתברך כביכול, כמוכא במאמר "אשרי העם יודעי תרועה" המדבר מהשגחה בסימן יג. ועל-כן כל הקודם בתורה קודם לברכה, כי הוא סמוך ביותר להשגחתו יתברך שעל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל כנ"ל, שזהו עקר הברכה, כנ"ל:

ועתה מישב היטב מה שהקשו בגמרא על פסוק: "ארץ חטה ושעורה" שלמדו ממנו דין קדימה. והקשו, שהוא לגופא אצטריך, כי כל המקרא לשעורין נאמר וכו'. כי אדרבא, זהו דיקא שבח ארץ-ישראל שנמצא בה שבעה

מינין אלו, שבהם משערין שעורין דאורייתא, שזה בחינת בת עין, שמזה בעצמו נעשה קדשת ארץ-ישראל כנ"ל. ומחמת זה בעצמו ראוי להקדימם לברכה, כי עקר הברכה הוא להמשיך קדשת ארץ-ישראל, כנ"ל: (ברכת הפירות ב)

ושמעתי מרבנו זכרוננו לברכה על זה הענין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין אדם מת וחצי תאותו בידו. שיש שפע כפולה בחינת וכסף תועפות לך. וכשזוכין לבחינה זו בחינת שפע כפולה נצל מבחינת אין אדם מת וחצי תאותו בידו מאחר שזכה לשפע כפולה והבן, הינו כנ"ל. כי עקר מה שאין חצי תאותו ביד האדם לעולם הוא מחמת שצערו בכפלים, על כן כל מה שמרויח חסר לו עוד ביותר מחמת שצערו ויגיעתו היתה בכפלים בחינת כפלים פיולדה ועל כן אין תקנה לזה כי אם כשזוכין לבחינת שפע כפולה ואז נתמלא כל רצונו:

כי באמת צריכין לקשר הכל אל שרשו שבקדשה, בפרט המזון והעשירות שבשרשו הוא גבה מאד מאד בחינת אור צח ומצחצח, כי שרשו במזלא דכל מזונא בה תלין כנ"ל וכשמקשר המזון וההשפעה וכל העשירות שלו לשרשו שבקדשה, דהינו להדעת כנ"ל אזי נמשך בחינת שפע כפולה, כי אז כשמקשר העשירות לשרשו ונתבטל תאות מזון שעקר התאוה הוא למטה מחמת שנפל ונתרחק משרשו, כמוכא במאמר הנ"ל ואזי כשמקשר

הַעֲשִׂירוֹת לְשָׂרוּ אֲזִי נִמְשָׁךְ בְּרָכָה בְּכָל אֲשֶׁר
הוּא עוֹשֶׂה בְּבַחֲנֵינֵת וּבִרְכָךְ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
בְּבַחֲנֵינֵת יוֹסֵף שֶׁהָיָה שׁוֹמֵר הַבְּרִית, שְׁזָהוּ עֵקֶר
תְּקוּן שֶׁל תַּאֲוֹת מְמוֹן כַּנִּלְשָׁעַל יְדֵי זֶה יְכוּלִין
לְהִסְתַּכֵּל בְּשֵׁרֵשׁ הַהִשְׁפָּעָה שֶׁל הַמְמוֹן, כַּמְבֹאָר
כֹּל זֶה הֵיטֵב בַּמֶּאֱמָר הַנִּלְשָׁעַל, עֵינַי שָׁם. וּבִיּוֹסֵף
נֶאֱמַר, וְכָל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה ה' מִצְּלִיחַ, כִּי
נִשְׁתַּלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו כַּנִּלְשָׁעַל.

כִּי עֵקֶר הַבְּרָכָה הוּא מֵהַדַּעַת מִבַּחֲנֵינֵת שֶׁבֵּת
שֶׁהוּא בַּחֲנֵינֵת דַּעַת מִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַבְּרָכָה לְכָל
שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל בְּבַחֲנֵינֵת וַיְבָרַךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם
הַשְּׁבִיעִי בְּרָכּוֹ בַּמֶּן שֶׁהָיָה יוֹרֵד לְחֵם מִשְׁנֵה בְּיוֹם
הַשְּׁשִׁי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, לִקְטוּ לְחֵם מִשְׁנֵה שְׁנֵי
הָעֶמֶד לְאַחַד, וּפִרְשׁ רַש"י, שֶׁם שֶׁנִּשְׁתַּלַּח בְּרָכָה
לְמַלְאוֹת הָעֶמֶד שְׁתֵּי פְעָמִים, עֵינַי שָׁם. וְזֶה
בַּחֲנֵינֵת שֶׁפַּע כְּפוּלָה בַּחֲנֵינֵת לְחֵם מִשְׁנֵה שֶׁנִּמְשָׁךְ
בְּשִׁשֶּׁת שֶׁהוּא בַּחֲנֵינֵת אֲנִפִּין נְהִירִין בַּחֲנֵינֵת תְּקוּן
תַּאֲוֹת מְמוֹן, כִּי שִׁבְתָּ בַּחֲנֵינֵת בַּת עֵינַי בַּחֲנֵינֵת
שְׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה בַּחֲנֵינֵת אֲנִפִּין נְהִירִין, כְּמוֹ
שֶׁאֲמָרִים וְאֲנִפְהָא נְהִירִין.

כִּי בְּשִׁבְתָּ מְאִירִין כֹּל הַשְּׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה, כִּי
אֲזַנְתָּה תּוֹרָה, (כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
לְבָרְכָה) וְאֲזַנְתָּה הַדַּעַת כִּידוּעַ וְאֲזַנְתָּה תְּקוּן
תַּאֲוֹת מְמוֹן. כִּי כָּל שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל הוּא בַּחֲנֵינֵת
שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ בַּחֲנֵינֵת הַטְּרַחָא וְהִגִּיעָה אַחַר
הַפְּרָנְסָה בַּחֲנֵינֵת בְּעֶצְבוֹן תַּאֲכִלְנָה כִּי אֲזַנְתָּה יָמֵי
הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּא בַּחֲנֵינֵת מִשָּׂא וּמִתֵּן שֶׁהוּא בַּחֲנֵינֵת
עֲשִׂיָה כַּנִּלְשָׁעַל, וּבְשִׁבְתָּ הִיא שְׁבִיתָה מְכַל וְנִתְבַטַּל
כֹּל הַמְּלָאכּוֹת וְכָל הַעֲשִׂיּוֹת וְעוֹבְדֵי דְחַל שְׁכָלָם
הֵם בְּשִׁבִיל פְּרָנְסָה בַּחֲנֵינֵת בְּעֶצְבוֹן תַּאֲכִלְנָה כִּי

בְּשִׁבְתָּ הוּא שְׁמַחָה וְחֻדוּהָ וְאֲנִפִּין נְהִירִין וְאֲזַנְתָּה
מְאִיר שֵׁרֵשׁ הַדַּעַת הַנִּלְשָׁעַל בַּחֲנֵינֵת מְזִלָּא דְכָל
מְזוֹנָא בַּה תְּלִין, בַּחֲנֵינֵת עֵינַי חַד דְּרַחֲמֵי הַמְּאִיר
בְּשִׁבְתָּ כִּידוּעַ וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ בְּרָכָה וְשִׁפְעָה בַּחֲנֵינֵת
לְחֵם מִשְׁנֵה, בַּחֲנֵינֵת שִׁפְעָה כְּפוּלָה, כִּי בְּשִׁבְתָּ
נִמְשָׁךְ בְּרָכָה לְכָל שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל, הֵינּוּ שֶׁאֲזַנְתָּ
בְּשִׁבְתָּ שְׁמַחֵי הַדַּעַת שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְבַטֵּל
תַּאֲוֹת מְמוֹן, שְׁזָהוּ בַּחֲנֵינֵת שִׁבְתָּ, בַּחֲנֵינֵת שְׁבִיתָה
מִיָּגִיעַ הַפְּרָנְסָה שֶׁהוּא בַּחֲנֵינֵת עֲשִׂיָה כַּנִּלְשָׁעַל.

וְעַל יְדֵי זֶה שְׁזוֹכִין בְּשִׁבְתָּ לְדַעַת שֶׁעַל יְדֵי זֶה
נִתְבַטַּל תַּאֲוֹת מְמוֹן וְזוֹכִין לְהִתְעַנֵּג עַל ה' לְקַשֵּׁר
הַכֹּל לְשָׂרוּ הָעֲלִיּוֹן, עַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ מִשָּׁם
בְּרָכָה וְשִׁפְעָה בַּחֲנֵינֵת לְחֵם מִשְׁנֵה, בַּחֲנֵינֵת שִׁפְעָה
כְּפוּלָה כַּנִּלְשָׁעַל וְאֲזִי זוֹכֵה לְהִיּוֹת שְׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ
וְנִתְבַטַּל בַּחֲנֵינֵת בְּעֶצְבוֹן תַּאֲכִלְנָה בְּבַחֲנֵינֵת בְּרַכַּת
ה' הִיא תַּעֲשִׂיר וְלֹא יוֹסִיף עֲצָב עִמָּה. כִּי
כְּשֶׁזוֹכֵה שֶׁנִּשְׁתַּלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו עַל יְדֵי
שְׁמִיחָה הַעֲשִׂירוֹת וְהַפְּרָנְסָה לְשָׂרוּ לְדַעַת
הָעֲלִיּוֹן אֲזִי נִתְבַטַּל בַּחֲנֵינֵת הָעֲצָב בַּחֲנֵינֵת
בְּעֶצְבוֹן תַּאֲכִלְנָה, כִּי הוּא שְׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ מֵאַחַר
שְׁשׁוּרָה בּוֹ בְּרַכַּת ה' שְׁזָהוּ עֵקֶר הַעֲשִׂירוֹת
בַּחֲנֵינֵת בְּרַכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׂיר, כִּי זָהוּ בַּחֲנֵינֵת
שִׁפְעָה כְּפוּלָה בַּחֲנֵינֵת לְחֵם מִשְׁנֵה וְאֲזַנְתָּה נִתְבַטַּל
בַּחֲנֵינֵת הָעֲצָב שְׁזָהוּ בַּחֲנֵינֵת אֵין אָדָם מֵת וְחֻצֵי
תַּאֲוֹתוֹ בִּידוּ, שְׁזָהוּ נִמְשָׁךְ מִבַּחֲנֵינֵת בְּעֶצְבוֹן
תַּאֲכִלְנָה מִבַּחֲנֵינֵת צַעַר כְּפָלִים כִּיּוֹלָדָה כַּנִּלְשָׁעַל.

כִּי כְּשֶׁמְפָרִיד הַשִּׁפְעָה וְהַעֲשִׂירוֹת חֵס וְשָׁלוֹם,
מִשָּׂרֵשׁ הַדַּעַת נִמְצָא שֶׁהוּא יָגַע וְטוֹרַח תְּמִיד
וּמְאוּמָה לֹא יֵשָׂא בְּעַמְלוֹ, כִּי הַצַּעַר הוּא כְּפָלִים
כִּיּוֹלָדָה בַּחֲנֵינֵת מְאֵה וְאַרְבָּעִים קָלִין וְאַחַר כֵּךְ

כְּשֶׁנוּפֵל חֵס וְשְׁלוֹם, לְתַאֲוָה הַגְּשָׁמִית שֶׁל הַמָּמוֹן וּמִפְרִיד הַמָּמוֹן מִשְׁרָשׁוֹ נִמְצָא שְׂאִין מֵאִיר הַדַּעַת, שֶׁהוּא הַשְּׂרֵשׁ וְהַחִיּוֹת שֶׁל הַמָּמוֹן בְּתוֹךְ מָמוֹנוֹ וּמְמוֹנוֹ נִפְסָק מִשְׁרָשׁוֹ וְאִזִּי זֶה הַמָּמוֹן אֵינוֹ נִקְרָא מָמוֹן כָּלָל רַק הוּא עִפְרָא בְּעִלְמָא בְּחִינַת עִפְרוֹת זֶהֱב מֵאֲחֵר שְׂאִין בּוֹ חִיּוֹת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּמָקוֹם אֲחֵר, וְעַל כֵּן אֵין לוֹ חִצֵּי תַאֲוָתוֹ, כִּי הִיגִיעָה הוּא בְּכַפְלִים וְהִרְוַח אֵינוֹ אֶפְלוֹ מִחֻצָּה, כִּי חִסֵּר הַחִיּוֹת שֶׁהוּא הַדַּעַת, כִּי הַמָּמוֹן נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת הַשְּׂתַלְשְׁלוֹת, כִּי תַחֲלָה מִכְרַחֲצִין לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת כַּנ"ל שְׂמֶשֶׁם נִמְשָׁךְ הַמָּמוֹן וְאֲחֵר כִּךְ צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַמָּמוֹן מֵהַדַּעַת שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה שְׂפַע גְּשָׁמִיּוֹת וְזֶה בְּחִינַת צַעַר כְּפָלִים כִּיּוֹלָדָה כַּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת מֵאָה וְאַרְבָּעִים קָלִין הַנ"ל בְּחִינַת קָלְנִי מֵרֵאשִׁי קָלְנִי מִזְרוּעֵי כַּנ"ל, מֵרֵאשִׁי מִזְרוּעֵי דִיקָא בְּחִינַת מִחְשָׁבָה וּמַעֲשֵׂה הַנ"ל בְּחִינַת יָמִין וּשְׂמֵאל שְׂצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַמְּעוֹת בְּשֵׁתֵי מִינֵי הַשְּׂתַלְשְׁלוֹת, דִּהְיִינוּ הַמְּשַׁכֵּת הַדַּעַת וְאֲחֵר כִּךְ מַדַּעַת וּמִחְשָׁבָה לְמַעֲשֵׂה יָדָיו כַּנ"ל וְעַל כֵּן צְרִיכִין שְׂבָעִים קָלִין כְּפּוֹלִים בְּחִינַת קָלְנִי מֵרֵאשִׁי קָלְנִי מִזְרוּעֵי, מֵרֵאשִׁי, מִזְרוּעֵי דִיקָא כַּנ"ל בְּחִינַת כְּפָלִים כִּיּוֹלָדָה כַּנ"ל.

וְעַל כֵּן כְּשֶׁאֲחֵר כִּךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְעַמֵּד בְּנִסְיוֹן שֶׁל תַּאֲוֹת מָמוֹן וְנוֹפֵל לְהַתַּאֲוָה שֶׁל מָמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשִׂיָּה לְבַד וּמִפְרִיד חֵס וְשְׁלוֹם, הַמָּמוֹן בְּחִינַת עֲשִׂיָּה מֵהַדַּעַת נִמְצָא שֶׁחִסֵּר לוֹ הַמִּחְצָה, דִּהְיִינוּ הַחִיּוֹת שֶׁל הַמָּמוֹן שֶׁהוּא הַדַּעַת שֶׁהוּא הָעֵקֶר וּבִבְאֻמַּת הוּא יוֹתֵר מִמִּחְצָה, כִּי הוּא הָעֵקֶר

וְעַל כֵּן אֵין אָדָם מֵת וְחִצֵּי תַאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ כִּי אֵין לוֹ רַק הַמִּחְצָה שֶׁל הִיגִיעָה וְהַצַּעַר כְּפָלִים כִּיּוֹלָדָה, כִּי אֵין לוֹ רַק בְּחִינַת הָעֲשִׂיָּה מִשְׁשׁ בְּחִינַת הַגְּשָׁמִיּוֹת וְאֶפְלוֹ חִצֵּי תַאֲוָתוֹ אֵין לוֹ כִּי אֵינוֹ נִחְשָׁב אֶפְלוֹ לְמִחְצָה, כִּי עֵקֶר הוּא הַחִיּוֹת שֶׁהוּא הַדַּעַת. אָבֵל כְּשֶׁמְשַׁבֵּר הַתַּאֲוָה וּמְקַשֵּׁר הַשְּׂפַע לְשְׂרָשׁוֹ לְהַדַּעַת וְאִזִּי יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת שְׂפַע כְּפּוֹלָה בְּחִינַת לְחֵם מִשְׁנָה, בְּחִינַת בְּרָכָה אִזִּי הוּא שְׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ כִּי יֵשׁ לוֹ כָּל, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב, בִּיעֶקֶב כִּי חֲנַנִי אֱלֹקִים וְכִי יֵשׁ לִי כָּל הֵינּוּ שְׂנַצַּל מִבְּחִינַת אֵין אָדָם מֵת וְחִצֵּי תַאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ, כִּי יֵשׁ לוֹ כָּל מֵה שְׂחַפְצֵן מֵאֲחֵר שְׂזָכָה לְבִרְכַת ה' בְּחִינַת שְׂפַע כְּפּוֹלָה. וְכִשְׂשׂוּרָה בְּרַכַּת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּוֵדָאִי אֵינוֹ מִתַּאֲוָה יוֹתֵר, כִּי זֶה עֵקֶר הָעֲשִׁירוֹת הָעוֹלָה עַל כָּל מִינֵי עֲשִׁירוֹת שְׂבָעוּלָם בְּבְחִינַת בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר וְלֹא יוֹסִיף עֲצָב עֲמָה כַּנ"ל שְׂנַצַּל מִבְּחִינַת בְּעֲצָבוֹן תֵּאֲכַלְנָה מִבְּחִינַת צַעַר כְּפָלִים כִּיּוֹלָדָה שְׂזָה בְּחִינַת אֵין אָדָם מֵת וְחִצֵּי תַאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ כַּנ"ל, כִּי זֹכָה לְבִרְכַת ה' בְּחִינַת שְׂפַע כְּפּוֹלָה כַּנ"ל:

נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר הָעֲשִׁירוֹת וְהַמָּמוֹן דִּקְדָּשָׁה הוּא כְּשֶׁמְקַשֵּׁר לְהַדַּעַת שְׂאִז הוּא בְּבְחִינַת שְׂפַע כְּפּוֹלָה כַּנ"ל וְלִהְפֹךְ תַּאֲוֹת מָמוֹן חֵס וְשְׁלוֹם, הוּא כְּשֶׁנִּפְרָד הַמָּמוֹן מִשְׂרָשׁוֹ חֵס וְשְׁלוֹם, שְׂאִז אֵין לוֹ חִצֵּי תַאֲוָתוֹ וְכוּ' כַּנ"ל. וּמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָלָל הוּא בְּחִינַת מָמוֹן דִּקְדָּשָׁה, כִּי יִשְׂרָאֵל בְּכָלָל הֵם בְּבְחִינַת שׂוֹמְרֵי הַבְּרִית, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב, וְעַמּוּד כָּלָם צְדִיקִים. וְכַמּוּבָא בְּמֵאֲמַר הַנ"ל וְעֵקֶר תְּקוּן תַּאֲוֹת מָמוֹן הוּא עַל יְדֵי שְׂמִירַת הַבְּרִית כַּנ"ל וְעַל כֵּן מָמוֹן יִשְׂרָאֵלִי הוּא בְּחִינַת

ממון דקדושה שהוא בבחינת שפע כפולה הנמשך מקדשת שבת בחינת לחם משנה כנ"ל.

ועקר ממון דקדושה בחינת שפע כפולה הוא על ידי שמקשר להדעת שהוא בחינת עינים כנ"ל, הינו בחינת השגחת ה' יתברך שמשם נמשכין כל ההשפעות מבחינת עיני ה' על ידי השגחתו יתברך בבחינת תמיד עיני ה' אלקיך בה הנאמר בארץ ישראל שמשם נמשכין כל ההשפעות וכל העשירות לכל העולם כמובא. ומי שפוגם בהממון ונופל לתאות ממון חס ושלום, עליו נאמר, גם עיניו לא תשבע עשר, 'עיניו' דיקא, כי פגם בעינים כנ"ל בחינת נתן עיניו בממון, כי שתי עינים הוא בחינת מאה וארבעים קלין הנ"ל שצריכין לצעק לשבר עיני הסטרא אחרא שהוא שבעים אנפין חשוכין שמתאווה לממון בבחינת העין רואה והלב חומד, ולזכות לקשר הממון לשרשו שבקדושה לבחינת דעת בחינת עיני ה' בחינת הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממנות נפשם ולחיותם ברעב, 'להציל ממנות' מבחינת אנפין חשוכין שהם בחינת מיתה, כמובא במאמר הנ"ל. 'ולחיותם ברעב', הינו בחינת פרנסה ועשירות שזוכין על ידי עיני ה' שנמשך ממזלא דכל מזוני בה תלין שהוא בחינת עינא חד דרחמי בחינת הנה עין ה' אל יראיו כנ"ל:

ועל כן הגנב שפגם בזה כי פגם בהשגחה כנ"ל, כי עשה עין שלמטה כאלו אינו רואה כנ"ל נמצא שפגם בבחינת שפע כפולה הנ"ל שהוא ממון דקדושה ממון ישראל, כי עקר שפע

כפולה הוא כשמקשר להדעת לבחינת השגחה כנ"ל.

ועל כן צריך לשלם כפל מדה כנגד מדה, כי הוא פגם בהשגחה כנ"ל והפריד את הממון שגנב משרשו שבקדושה מבחינת דעת מבחינת עינים מבחינת השגחה. כי הגנב בא בחשכה בשעת שנה וסבר כשהאדם ישן ועיניו סגורות והדעת נסתלק ויש חשך בבית כאלו אין מי שישגיח אז חס ושלום, ועל ידי זה הוא פוגם בהשגחה בבחינת עיני ה' בבחינת אנפין נהירין ורוצה להתגבר חס ושלום, אנפין חשוכין שהם בחינת חשך מיתה וכו' כנ"ל, ובאמת עיניו פקוחות וכו' כי הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל. והגנב שפגם בזה על כן משלם כפל, כי פגם בבחינת שפע כפולה כנ"ל שאז הממון אינו ממון כלל כי אין לו חצי תאותו בידו מאחר שהוסר הדעת שהוא החיות כנ"ל ועל כן צריך לשלם כפל להראות לו מה שפגם כנ"ל, כי עקר תקונו על ידי תשלומי כפל שצריך לחזור ולתקן מה שפגם לשלם תשלומי כפל להמשיך בחינת שפע כפולה שזה נמשך מהדעת וההשגחה שזה עקר תקונו של הגנב שפגם בזה כנ"ל.

וזה בחינת חיים שנים ישלם. חיים דיקא, כי שפע כפולה היא בחינת חיים, כי נמשך מתקון תאות ממון שהוא בחינת אנפין נהירין בחינת אור פני מלך חיים כנ"ל: ברוד ה' לעולם, אמן ואמן: (גנבה ב' ה)

פרפראות לחכמה

סימן מ' - מי שיודע מארץ ישראל

קיבוץ גדול כזה ה' עליהם יחיו, ורובם ככולם הם בעלי תורה, והרבה מהם גם בעלי עסק, ויש שיש להם עסקים גדולים מאד בביתם, ולפני ראש השנה משליך כל אחד מהם כל עסקיו שבביתו ובא ביגיעות וטירחות גדולות. ויש שבאים ממקומות רחוקים וכו', ואין עושים שם שום דבר, רק כל אחד מבקש ומתחנן ושופך נפשו לפני ה' לזכות לתשובה שלימה וכו', ושיתתקנו כל פגמיו שפגם עד עתה ושמעתה לא יפגום עוד, ומרבים שם בתחנונים רבים ובכיות גדולות והתעוררות גדול עד אין חקר, הן על קברו הקדוש קודם ראש השנה, הן בבית מדרשו הקדוש בראש השנה בעצמו, וכל אחד מקבל הארה והתעוררות מחבירו.

ובכל שנה ושנה מתחדש ומתחזק בעזר ה' האהבה וההתקשרות והאחדות שבין כלל הקיבוץ לשם שמים ושאינה תלויה בשום דבר כלל. וגם בעזר ה' בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ.

ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה על ידי זה ברוחניות, וכמעט שהחיות וההתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה, הוא על ידי החיות דקדושה וההארה הגדולה שמקבלין אז בזמן

(א) כבר מבואר במקום אחר (לעיל בחלק א' סי' ס"א) שענין זה המאמר נוהג גם עכשיו. כי על ידי שמסתכלין על כלל הקיבוץ שמתקבצין אליו ז"ל על ראש השנה, ובערב ראש השנה משתטחין על קברו הקדוש ואומרים העשרה קפיטיל תהלים כפקודתו ז"ל, ומתפללין שם הרבה על התשובה, ולזכות לעבוד את ה' כראוי כל אחד כפי בחינתו. ואחר כך בראש השנה מתפללין ביחד בבית המדרש הנקרא על שמו ז"ל, ובוודאי השם יתברך מקבל התפארות גדול מזה.

ומי שמסתכל על זה בעין האמת, ומתבונן בגודל כח וזכות הצדיק שזכה וזיכה את הרבים בחייו כל כך, - עד שגם עכשיו זה שנים רבות אחר פטירתו ז"ל, עדיין עומד ומשמש במרום ומזכה את הרבים כל כך בספריו הקדושים ובקברו הקדוש, וזה מה שנראה גם לעיני בשר הגשמיים, מלבד מה שעוסק ברוחניות בתיקון נפשות ישראל, להחזירם בתשובה ולקרנם להשם יתברך, וביותר נראה זכות ההתפארות הזאת בראש השנה בזמן הקיבוץ הגדול.

ומי שיש לו עינים לראות, הוא מתפלא מאד בכל שנה ושנה בעת זמן הקיבוץ. כי מי פועל ועוסק זאת לקבץ בכל שנה ושנה

הקיבוץ. וכשנתתקן ברוחניות ממילא מסתמא נתתקן גם בגשמיות גם כן, כמבואר במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן סימן י"ד).

ומי שמסתכל על כל זה בעין האמת (וממילא מובן, כי אי אפשר לבאר בשלימות כל עניני ההתפארות הקדושים שיש להשם יתברך על ידי זה), בוודאי הוא

גם כן בבחינת (ישעיה ל"ג) מלך ביפיו תחזינה עיניך, וזוכה גם כן לכל הבחינות המבוארים בפנים:

(ב) שם, אבל יש שפע כפולה וכו'. הקשר שיש לענין זה עם המאמר הנ"ל, עיין בליקוטי הלכות הל' ברכת המזון הלכה ד' אות ט"ז מה שביאר בזה, ועיין שם נפלאות ע"פ המאמר הנ"ל:

יקרא דשבתא

סימן מ' - מי שיודע מארץ ישראל

השבת. כי שבת הוא בחי' ההתפארות שהשי"ת מתפאר עם ישראל שזה בחי' כי אות הוא ביני וביניכם וכו' וכן ביני ובין בני"י אות הוא לעולם.

וע"י שרואין ומסתכלין בהתפארות הזה עי"ז נעשין עיניו ג"כ בבחי' עיני ה' ואז בכל מקום שהוא מסתכל ורואה שם נעשה שם ג"כ בחי' אורא דא"י מחכים. וזה ראו כי ה' וכו' ע"כ הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים שהוא בחי' שפע כפולה הנ"ל שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו. כי מקומו של כל אחד נתקדש עי"ז בקדושת א"י כנ"ל.

וזה בחי' ויקהל משה ודרז"ל שמצוה להקהיל קהלות בכל שבת ולדרוש להם בד"ת. כי בזה שדורשין בד"ת לרבים דייקא ועוסקים עמהם לקרבם להשי"ת עי"ז נתגדל כביכול ההתפארות של השי"ת עם ישראל ומאיר עי"ז קדושת שבת קודש ביותר ונמשך ונתגלה ע"י זה קדושת א"י ביותר. וע"כ מצוה להקביל פני רבו בשבת. כי הרב והמנהיג שעוסק עם תלמידיו לקרבם להשי"ת הוא בחי' ההתפארות של השי"ת כמבפ"נ. וע"כ ע"י שמקבלין פניו ומסתכלין בו בשבת זוכין לקבל קדושת שבת ביותר. וזה בחי' המוחין שזוכין לקבל בשבת. כי נמשך אז

מבואר בזוהר חדש שיר השירים כי שבת הוא בחי' תפילין דמארי עלמא. ותפילין דמארי עלמא הן בחי' ההתפארות שהשי"ת מתפאר עם ישראל כמו שארז"ל וע"כ מבואר בזוהר ויקהל השי"ת אומר על מי שמקבל קדושת שבת כראוי ישראל אשר בך אתפאר.

וע"י ההתפארות הנ"ל נעשה מזה השגחת השי"ת כביכול כמבפ"נ. וע"כ שבת הוא בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' ראייה והשגחה. ומזה נמשך קדושת א"י שאוירה מחכים כמבפ"נ וזה שאמרו רז"ל אם משמרין אתם את השבת נכנסין אתם לא"י כי קדושת ארץ ישראל תלוי בקדושת שבת וכן"ל כ"פ.

וזה בחי' הלחם משנה של שבת שהוא בחי' שפע כפולה בחי' השפע של א"י כ"ש לכן בארצם משנה יירשו וכמובן בפנים וע"כ ארז"ל כל המענג את השבת נותנין לו כל משאלות לבו כי ע"י בחי' השפע כפולה נתמלא לו כל רצונו וכמובן בפנים. וע"כ למדו זאת מדכתיב אז תתענג על ה' וכתוב שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך וזה שכן ארץ דייקא בחי' ירושת א"י. וע"י קדושת שבת נמשך קדושת א"י למקומו של כל אחד בחי' ראו כי ה' נתן לכם את

על כל אחד כפי בחינתו בחי' אוירא דא"י
מחכים.

וזה אם תשיב משבת וכו' אז תתענג על ה'
והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך
ודרז"ל שנותנין לו כל משאלות לבו כנ"ל.

נחלת יעקב אביך זה בחי' ירושת א"י כמו
שפירשו המפרשים ז"ל היינו כנ"ל.

וע"כ דרז"ל שנותנין לו נחלה בלי מצרים
כי בכל מקום שמסתכל ורואה שם נמשך
לשם קדושת א"י כנ"ל.

זמרת הארץ

סימן מ' - מי שיודע מארץ ישראל

והתפילין של השי"ת. וכן גודל מעלת נפשות הנתוספות על יושבי א"י בכדי לעבוד שם את ד' באמת שעי"ז נתוסף אור ההתפארות וקדושת התפילין שלו ית' ביותר ועי"ז נתוסף קדושת א"י ביותר.

ועיין שם עוד מעלת מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתי על ראש השנה שעי"ז בכל מקום שמסתכל בו בעיניו נעשה שם בחינת א"י בחינת אורא דא"י מחכים. ומי שפוגש ומתועד עמו ביחד הוא מחויב להרגיש אז טעם א"י. וראוי שיתעורר אצלו עתה השתוקקות וגיעגועין לא"י כל א' לפי בחינתו. גם מובן שם בפנים כי בא"י זוכים לקבל בחינת שפע כפולה ועי"ז נתבטל אצלו תאות ממון:

מבואר בפנים מגודל קדושת א"י אשר אורה מחכים וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד. אך עיקר מעלת קדושת א"י היא רק ע"י השגחת השי"ת. ומחמת שהשי"ת מסתכל בא"י תמיד כמו שכתוב תמיד עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה וגו' עי"ז א"י מקודשת ואורה מחכים. אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השי"ת דהיינו בחינת עינים להשגיח. זה נעשה ע"י נשמות ישראל שהשי"ת מתפאר בהם בבחינת ישראל אשר בכך אתפאר וכו' עי"ש עוד.

ומזה מובן איך צריכים ליזהר תמיד בפרט היושבים בא"י שלא לפגום שום פגם בכדי שלא יפגום עי"ז בבחינת ההתפארות

ליקוט מזמרת הארץ על שאר תורות

שיקבל מהאדם. ואדם הראשון נברא ג"כ בארץ ישראל מעפר המזבח כמאמר רז"ל ושם עיקר התגלות התפארות של ישראל. בבחי' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא וכמובא בזוהר הק'. וזה בחי' ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. וע' בלקו"מ תנינא סי' מ' מבואר גם כן שעיקר קדושת א"י נמשך מבחי' ההתפארות שהשי"ת מתפאר

עיקר אור ההשגחה שלימה מבחי' עיני ד' הוא בא"י כמ"ש עיני ד' אלקיך בה תמיד. כי שם עיקר שבירת תאות ממון כמובן בלקו"מ תנינא סי' מ'. (תורה י"ג)

ראשית נקודת הבריאה של הארץ שהיא האבן שתיה היא בארץ ישראל. והכל הי' בשביל ההתפארות שצפה הק' ברוך הוא

עם ישראל שזה בחי' התפילין של השי"ת.
(תורה י"ז)

עיקר אנפין נהורין בחי' שמחה בחי' חיים
הוא בא"י כנ"ל ועל כן נקראת ארץ החיים
כי א"י נאמר בה ארץ אשר לא תחסר כל
בה שזה ההיפוך מתאות ממון שכל מה
שיש לו יותר חסר לו יותר בבחי' יש לו
מנה רוצה מאתים, כמובן גם בלקו"מ
תנינא סי' מ'. (תורה כ"ג)

והמוחין הם נקראים חיים וע"כ נקראת
א"י ארץ החיים. ומחמת שהשכל נקרא
רחוק בחינת אמרתי אחכמה והיא רחוקה.
על כן כתיב וירא את המקום מרחוק, וא"י
נקראת ארץ מרחקים כמבואר בלקו"מ
תנינא סי' מ'. (תורה ל"ה)

נשבע ד' וגו' אם אתן את דגנך עוד וגו' כי
מאספיו יאכלוהו והללו את ד' וגו' היינו
כנ"ל. ומחמת כל זה אין נותנין לו להאדם
פרנסתו תיכף רק בעת מיוחד בפרט בא"י
שע"פ רוב צריכים לצפות ולייחל הרבה

עד שתבא השפע והפרנסה בעתה דייקא.
וכ"ז בכדי שיראו את המלך ביפיו כמבואר
בפנים שזה בחינת מלך ביפיו תחזינה
עיניך. וזה שסיים תראינה ארץ מרחקים
שזה בחי' א"י כמבואר לקמן בפנים בסי'
מ'. וגם נקראת א"י עכשיו ארץ מרחקים
ע"ש ממרחק תביא לחמה כנ"ל. (תורה
ט"ז תנינא)

ועיקר קדושת א"י נמשך מההתפארות
שהתפאר השי"ת עם ישראל. כמבואר
בלקו"מ תנינא סי' מ'. ע"כ צריכין ליזהר
שם ביותר שלא לדבר על שום אחד
מישראל ולבלי למצוא חסרון על שום
אחד מישראל. בכדי שלא לפגום עי"ז ח"ו
בקדושת התורה הק' כמבואר בפנים. וכן
בקדושת א"י כנ"ל. כי כמו שיש לכל א'
מישראל אחיזה באות מתורתינו הק' כמו
כן יש לכ"א מישראל חלק בקדושת א"י
ע"י ההתפארות שמקבל השי"ת מכל א'
מישראל. וזה ועמך כולם צדיקים (כולם
דייקא כנ"ל) לעולם יירשו ארץ: (שיחות
הר"ן צ"א)

א מי שידע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא

[א] תורה מ – "מי שידע מארץ-ישראל". כמו בתורה כ (וראה הערה א שם) וכן בתורות כא, כז–לב, לט לעיל בכרך זה, התורה שלפנינו מרחיבה ביחס לאחת מהמימרות שבספר המידות של רבנו. רבנו מלמד (ספר המידות ארץ-ישראל ח"ב ז):

מי שידע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להפיר באחר, אם היה אצל צדיק [אמתי] על ראש-השנה אם לאו. כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתי על ראש-השנה, אזי בכל מקום שהאיש הזה מסתפל, נעשה אותו האויר בחינת אוירא דארץ-ישראל, ועל-פני מי שידע מטעם ארץ-ישראל, כל אחד כפי ערכו, הוא מחיב להרגיש ארץ-ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם זה האיש, שהיה אצל צדיק אמתי על ראש-השנה, כי על-ידו נעשה האויר בכחינת ארץ-ישראל כנ"ל.

רבנו מרחיב כאן ביחס למימרה הזו, ומקשר אותה לנושאים העיקריים בתורה: השגחה פרטית, מאמר הגמרא ש"אורא דארץ-ישראל מחכים" וגאוות ה' בעם-ישראל.

פעם, בשעה שדיבר רבנו על התורה שלנו, הוא העיר שהוא ידע מזה שנים את החידוש שלה, שהשהות עם הצדיק בראש-השנה קשורה לארץ-ישראל (חיי-מוהר"ן נד; תורת-נתן א; מגיד שיחות):

ואמר שהוא היה יודע זאת מכבר, כי הלא נסעתי לארץ ישראל, ומסתמא היה לי מקדם תאנה והשתוקקות לנסע לארץ ישראל, וגם חלם לי ארץ ישראל.

ופעם אחת היה אצלי איש אחד ודברתי עמו והתחיל להתעורר אצלי תשוקה וחמדה גדולה לארץ ישראל. ואחר כך שאלתי אותו אם היה אצל צדיקים על ראש השנה, ונספר לי שהיה אצל כמה צדיקים גדולים אמתיים על ראש השנה. ומחמת זה היה לי השתוקקות גדול כשדברתי עמו כמבאר בהתורה הנ"ל.

ואמר לי שאף על פי שידע ענין זה מקדם, אבל לא היה יודעו כלל כמו עכשו. כי אז לא היה יודע רק זה לבד שמחמת שמדברים עם אחד שהיה אצל הצדיק על ראש השנה ראוי שירגיש ארץ ישראל מי שמתוקן לארץ ישראל. אבל ענין הדבר מהיכן נמשך זאת לא היה יודע כלל כמו עכשו. כי עכשו זכה שנתגלה לו הענין בשלמות.

א מי שידע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל,

[ב] "לדעת" ו"לטעום" את ארץ-ישראל פירושו לחוות את קדושתה העצומה של הארץ עד שאדם באמת מפנים אותה לתוכו. באמת אדם מן השורה איננו יכול להשיג זאת, כפי שר' נתן כותב: קדושת ארץ-ישראל יונקת מהמדרגות הכי גבוהות, מן האינסוף, ולכן אין כל אדם יכול להשיגה בשלמות (ליקוטי-תפילות ח"ב ט). ועם זאת, כפי שרבנו מלמד במקום אחר: "צריך כל אדם לבקש מהשם יתברך שיהיה לו כיסופין וגעגועים לארץ-ישראל", כיוון שעצם הכיסופים האלה לארץ ולקדושתה ממשיכים קדושה זו על האדם (ליקוטי-מוהר"ן ח"א קנה: ג והערה כו). לכן אדם צריך לשאוף לפחות לבקר בארץ-ישראל, שם יזכה לדעת ולטעום את הארץ, כל אחד בהתאם למדרגתו ולכיסופיו לחוות את הקדושה הזו.

יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראש־השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמתו אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק.

כי טעם ארץ־ישראל יכולין לצייר לפני מי שיוֹדע טעם שכל. כי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אבל מי שיוֹדע משכל, כגון לומדים שמרגישים מעט טעם השכל בפשט וקשיא פִּדְרָךְ הלומדים, או חכמים בחכמות אחרות, שמרגישים טעם שכל,

הוא יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראש־השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמתו אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק.

[א] כשארם "יודע" את ארץ־ישראל – דהיינו מפנים את קדושתה העצומה – מתאפשר לו להבחין אצל הזולת האם היה אצל צדיק בראש־השנה, ואם כן – מה מעלתו של אותו צדיק; או אם הזולת הוא צדיק בעצמו. ר' נתן מבאר את הקשר. הוא מצטט מתהלים (לז כט) "צדיקים יירשו ארץ", ומבאר שקדושת הארץ תלויה בראש ובראשונה בצדיקים, אלו השומרים את הברית – דהיינו טהרה בענייני אישות (תורת־נתן א). האדם מרגיש את קדושת הארץ כתוצאה של ההארה שהוא מקבל מן הצדיקים. לכן רבנו מלמד ש"מי שיוֹדע מארץ־ישראל... יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק..." הידיעה וההפנמה של קדושת הארץ ארץ־ישראל מאפשרת לו להשיג את הקדושה שהצדיקים מחזירים בזולתם.

כי טעם ארץ־ישראל יכולין לצייר לפני מי שיוֹדע טעם שכל. כי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת,

[ב] רבנו מוסיף שכדי להכיר באחר את מידת הקשר שלו לצדיק ובפרט כדי להבחין האם הוא היה אצל צדיק בראש־השנה, צריך האדם לדעת את טעמו של שכל. כפי שרבנו מבאר כעת, הדבר כן מפני שרק מי שטעם טעמו של שכל יכול להכיר את טעמה של ארץ־ישראל, שהיא עצמה מסמלת שכל גדול מאוד.

אבל מי שיוֹדע משכל, כגון לומדים שמרגישים מעט טעם השכל בפשט וקשיא פִּדְרָךְ הלומדים,

[ג] שפת הגמרא היא קצרה ותמציתית מאוד. ממילים ספורות בתורה שבכתב חכמים מסיקים "תלי תלים של הלכות" (ראה עירובין כא, ב). כדי להבין את המורכבות שבגמרא ובמפרשים שלה יש צורך בהרבה שכל. נוסף על כך, ככל שאדם מכניס את ראשו יותר בלימוד שזכה, כך הוא מפתח יותר את שכלו. כך, על־ידי לימוד תורה, בפרט תורה שבעל־פה, האדם זוכה

יכולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי 'אוירא דארץ-ישראל מחכים'.
 וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד, אך עקר מעלת קדשת ארץ-
 ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך. ומחמת שהשם יתברך
 מסתכל בארץ-ישראל תמיד, כמו שכתוב: "תמיד עיני ה' אלקינו ביה
 מרשית השנה ועד אחרית שנה", על-ידי-זה ארץ-ישראל מקדשת

לטעום טעם שכל. אך לעולם אי אפשר לשבוע מן הטעם הזה, כיוון שככל שאדם קונה יותר
 חכמה, הוא משתוקק לה עוד ועוד.

או חכמים בחכמות אחרות,

[1] גם כדי ללמוד חכמות חול – למשל שבע החכמות (תכונה, חשבון, נגינה וכו'); ראה תורה
 יט: ב הערה כא) – אדם צריך שכל רב.

שפמרגישים טעם שכל, יכולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי 'אוירא דארץ-
 ישראל מחכים'.

[2] הגמרא עוסקת בכמה מקרים שנוגעים לדיני ירושה, ומספרת שלאחר שעלה רבי זירא מבבל
 לארץ-ישראל, הוא שינה את דעתו ביחס לאחד המקרים הללו והודה לשיטתו של רבי
 אילא. רבי זירא ייחס את השינוי להבנה חדשה שהייתה לו ביחס לשיטת בר הפלוגתא שלו,
 וראה זאת כהוכחה לכך שהאוויר של ארץ-ישראל מחכים (בבא-כתרא קנח, ב). במקום אחר
 הגמרא מלמדת (קידושין מט, ב): "עשרה קבים חכמה ירדו לעולם, תשעה נטלה ארץ-ישראל,
 ואחד כל העולם כולו". הזוהר מלמד שהאוויר של ארץ-ישראל "מחכים" מפני שהוא בא
 ממדרגה של טהרה וקדושה המקבילה לספירת החכמה (תיקוני-זוהר תיקון כב דף סד, ב; ראה גם
 זוהר ח"ג רמה, ב). רבנו יבאר כעת שארץ-ישראל מקבלת הארה מן החכמה מפני שהיא לבדה
 מכל הארצות מושגחת ישירות בהשגחה אלוקית.

וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד, אך עקר מעלת קדשת ארץ-ישראל הוא
 רק על-ידי השגחת השם יתברך. ומחמת שהשם יתברך מסתכל בארץ-ישראל
 תמיד, כמו שכתוב (דברים יא יב): "תמיד עיני ה' אלקינו ביה מרשית השנה ועד
 אחרית שנה",

[3] פסוק זה מכנה את ההשגחה האלוקית "עיני ה'" – דהיינו ההבטה התמידית שלו על ארץ-
 ישראל והדאגה לצרכיה (רש"י שם). בליקוטי-מוהר"ן ח"ב כ: יד רבנו מלמד בעזרת מאמר
 הגמרא על פסוק זה שהיום הראשון בחודש תשרי הוא יום הדין. בראש-השנה ה' גוזר מה
 יקרה לכל באי עולם עד תשרי הבא (ראש השנה ח, א, רש"י ד"ה רב נחמן בר יצחק). כאן רבנו מביא
 פסוק זה ללמד שההשגחה האלוקית היא המושלת בארץ-ישראל, כיוון ש"תמיד עיני ה'
 אלקינו בה".

וְאִוִּירָה מַחֲכִים, כִּי עֵינַיִם עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה, כִּי הַתְּפִלּוֹת הַחֲכָמָה נִקְרָא בְּחִינַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם", וּפְרַשׁ רַש"י: 'עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה נֶאֱמָר'. וּמַחֲמַת שְׁעֵינֵי ה' בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁמִסְתַּכֵּל בָּהּ תְּמִיד, עַל־יְדֵי־זֶה 'אִוִּירָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים'.

אֲךָ מֵהֵיכָן נִמְשָׁךְ וְנִתְעוֹרֵר זֹאת אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת עֵינַיִם לְהַשְׁגִּיחַ בְּנִל, זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם, בְּבְחִינַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר". וְעַל־יְדֵי הַהִתְפָּאוֹת נַעֲשִׂין בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁנִּקְרָאִין פָּאֵר, וְהַתְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת

עַל־יְדֵי־זֶה אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֶׁת וְאִוִּירָה מַחֲכִים, כִּי עֵינַיִם עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה, כִּי הַתְּפִלּוֹת הַחֲכָמָה נִקְרָא בְּחִינַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית טז): "וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם", וּפְרַשׁ רַש"י: 'עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה נֶאֱמָר'.

[ט] לאחר שאכלו אדם וחוה מעץ הדעת־טוב־ורע, הכתוב מספר שעיניהם נפקחו. רש"י מפרש שכוונת הפסוק שהם נעשו חכמים יותר, ולא שחוש הראייה שלהם השתפר. מכאן שהעיניים מסמלות את השכל.

וּמַחֲמַת שְׁעֵינֵי ה' בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁמִסְתַּכֵּל בָּהּ תְּמִיד, עַל־יְדֵי־זֶה 'אִוִּירָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים'.

[י] רבנו ידון בשלושה היבטים שונים של המשכת הקדושה של ארץ־ישראל. כאן רבנו פותח בראשון מביניהם, הקדושה שמתגלה כתוצאה מכך שה' ממקד את השגחתו בארץ־ישראל (ראה הערה כט, לאחר הסיכום).

אֲךָ מֵהֵיכָן נִמְשָׁךְ וְנִתְעוֹרֵר זֹאת אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת עֵינַיִם לְהַשְׁגִּיחַ בְּנִל, זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם, בְּבְחִינַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר".

[יא] רבנו מלמד בליקוטי־מוהר"ן ח"א יז: א שה' ברא את נשמות ישראל מפני שצפה את ההתפארות והשעשועים שיקבל מהן, כמו שנאמר (ישעיה מט ג): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר". לאחר מכן הוא ברא את שאר העולם כדי שיסייעו לישראל לעשות רצונו יתברך ולגרום לו להתפאר בהם. בתורה לט לעיל (וראה הערה ה) רבנו מלמד שהעולם נברא בשביל עם־ישראל. רמז לכך במילה הראשונה בתורה, "בראשית". המדרש מלמד שהאות ב במילה "בראשית" פירושה 'בשביל'; ו"ש"ראשית" רומזת ל'ישראל', כמו שנאמר (ירמיה ב ג): "קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאוֹתֶיהָ". כלומר "בראשית" פירושו 'בשביל ישראל' (ויקרא רבה לו: ד; אותיות דרכי עקיבא א: ב). כל מה שברא ה' הוא ברא בשביל עם־ישראל, וכל מה שיהודי עושה בעבודת ה' מביא לו יתברך התפארות ושמחה.

מחין, וּנְכַנְסִין לְפָנִים וּבֹקְעִין בְּעֵינַיִם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַשְּׁגָחַת הַשָּׁם
 יִתְבָּרַךְ כְּבִכּוּל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת
 אֲוִירָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מְחֻכָּים כְּנ"ל. וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,

וְעַל־יְדֵי הַהֲתַפָּאֲרוֹת נַעֲשִׂין בְּחִינַת תְּפִלִּין, שְׁנִקְרָאִין פָּאָר,

[יב] הגמרא מלמדת (ברכות יא, א):

אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה, חוץ מן התפילין,
 שהרי נאמר בהם פאר, שנאמר (יחזקאל כד יז): "פארך חבוש עליך".

בפרק האמור ביחזקאל, הוא מקבל נבואה שאשתו עתידה למות, אבל הוא צריך להימנע
 ממנהגי האבלות. אדרבה, ה' ציווה אותו להניח את התפילין כדי להראות שהוא איננו נוהג
 אבלות. כשאדם מניח תפילין שנקראים "פאר", הוא מפאר את עצמו (וראה ליקוטי־מוהר"ן ח"א
 לח: ה והערה פ שם העניין מבואר באופן שלם יותר). רבנו מלמד כאן שאתפאר, התפארת שיש לה'
 מעם־ישראל, יוצרת את בחינת פאר, התפילין.

וְהַתְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת מַחִין,

[יג] בקבלה, המוחין (השכל לסוגיו) קשורים בבחינת תפילין. האר"י הקדוש מלמד שהתפילין
 מייצגים את האורות העולים מהספירות העליונות של פרצוף זעיר־אנפין (שער הכוונות עניין
 התפילין ה). הספירות העליונות של כל פרצוף – כתר, חכמה, בינה – הן המוחין שלו. לכן
 התפילין מקבילים למוחין גדולים ומארים יותר. ביאור רחב יותר ביחס למוחין וכיצד
 התפילין מסמלים מוחין עליונים מופיע בליקוטי־מוהר"ן ח"א לח: ד–ה, המתייחס לכוונות
 התפילין הרמוזות בדברי רבנו שם. ראה גם ליקוטי־מוהר"ן ח"ב עב: ב והערה יז.

וּנְכַנְסִין לְפָנִים וּבֹקְעִין בְּעֵינַיִם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַשְּׁגָחַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבִכּוּל,

[יד] כמבואר בהערה הקודמת, התפילין מייצגים את האורות הבוקעים מן הספירות העליונות של
 פרצוף זעיר־אנפין, המוחין שלו. בתחילה המוחין הם שכל שמעבר להשגה. כשהם יורדים
 מן הפרצופים העליונים ביותר השכלים האלה "נכנסים" אל תוך זעיר־אנפין ומופנמים על
 ידו. לאחר שהמוחין מופנמים הם "בוקעים בעיניים" – שקשורות בחכמה ובהבנה (ראה
 הערה ט; וראה ליקוטי־מוהר"ן ח"א עו: ה והערה לו). הקשר הזה בין המוחין־התפילין ובין העיניים
 רמוז גם באזכור הראשון של התפילין בתורה (שמות יג ט): "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן
 בֵּין עֵינֶיךָ" – דהיינו המקום בראש שבו העיניים מונהגות על־ידי המוח (ראה מנחת לו, ב).
 רבנו מבאר שההתמקדות של העיניים האלה, מיקוד תשומת הלב על־ידי המוחין הללו, הוא
 ההשגחה האלוקית.

שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת אֲוִירָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מְחֻכָּים כְּנ"ל.

[טו] עד כה קישרנו את קדושת ארץ־ישראל עם ההשגחה ועם העיניים, ואז קישרנו את עיני
 ההשגחה עם חכמה, מוחין, תפילין, ההתפארות האלוקית. כעת רבנו מלמד שכאשר עיני
 ה' פועלות את בחינת המוחין, תפילין, ומעוררות את גאות ה' בישראל, עיני ה' מביטות על
 ארץ־ישראל, מקדשות אותה וממלאות אותה בחכמה. ולכן האוויר של ארץ־ישראל מחכים.

שְׁמִקְבֵּלַת קִדְשָׁתָהּ מִבְּחִינַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר", בְּנִ"ל.
**אֵךְ בְּוֵדַאי לֹא כָּל הָעֵתִים שְׁוֹת בְּהִתְקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי
 לְפַעְמִים, חֵם וְשָׁלוֹם, יֵשׁ שְׁנִיתְרַחֵק אֶחָד מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ אֲדַרְבָּא,
 הַשְּׂכִינָה צוֹעֵקַת: 'קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי'. הֵינּוּ שְׂצַעְקָתָהּ,
 שְׁנִיתְקַלְקַל וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַהִתְפָּאָרוֹת, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְהִתְפָּאֵר בָּהֶם,
 וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַתְּפִלִּין, שְׁנַעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּאָרוֹת בְּנִ"ל. וְזֶה: 'קִלְנִי**

וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׁמִקְבֵּלַת קִדְשָׁתָהּ מִבְּחִינַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ
 אֶתְפָּאֵר", בְּנִ"ל.

[טו] קדושת ארץ-ישראל נובעת מן ההתפארות של ה' בישראל, ולכאן היא נקראת 'ארץ-
 ישראל'. כפי שלמדנו, בזכות הגאווה הזו, ההשגחה האלוקית – עיני החכמה – פונה כלפי
 הארץ, וכך "אווירא דארץ-ישראל מחכים". בליקוטי-מוהר"ן ח"א לה: א רבנו מסיק את
 שתי התכונות הללו מן המילה "ראשית". ירמיה הנביא מכריז (ירמיה ב ג) "קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לְהַ'
 רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ", ובתהלים נאמר (קיא י) "רֵאשִׁית חֲכֵמָה" (ראה גם זוהר ח"ב סא, א).

אֵךְ בְּוֵדַאי לֹא כָּל הָעֵתִים שְׁוֹת בְּהִתְקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי לְפַעְמִים, חֵם
 וְשָׁלוֹם, יֵשׁ שְׁנִיתְרַחֵק אֶחָד מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ,

[יז] ה' מצוי בכל מקום, ולכן בהגדרה אין דבר הנסתר מעיניו, דבר איננו מחוץ לראיית ההשגחה
 האלוקית. אולם מנקודת המבט שלנו, כאשר אנו חוטאים ומתרחקים מה' אנחנו מתארים
 זאת כחוסר יכולת לראות את ה' ולהיראות על-ידו, כיוון שה' מסיר את השגחתו ממי
 שעוברים על רצונו (ראה תורה יז: ג לעיל בכרך זה והערות כו-כז). זהו פירוש מה שרבנו מלמד
 כאן, ש"לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להשם יתברך". ישנן עתים שבהן, ה' ירחם,
 יהודי רחוק מה' ומאבד את ההשגחה.

וְאִזּוֹ אֲדַרְבָּא, הַשְּׂכִינָה צוֹעֵקַת: 'קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי'.

[יח] נאמר במשנה (סנהדרין ו: ה):

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בְּשַׁעַה שְׂאָדָם מִצְטַעַר, שְׂכִינָה מָה הִלְשׁוֹן אוֹמְרַת?
 כְּבִיכּוֹל: קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי.

אם כן המקום מצטער על דָּמָם שֶׁל רְשָׁעִים שְׁנִשְׁפָּךְ, קַל וְחֹמֶר עַל דָּמָן שֶׁל צַדִּיקִים.

רש"י (סנהדרין מו, א ד"ה קלני) מפרש: "קלני מראשי – כמו שהאדם שיגע ועייף אומר: ראשי
 כבד עלי, וזרועי כבד עלי".

הֵינּוּ שְׂצַעְקָתָהּ, שְׁנִיתְקַלְקַל וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַהִתְפָּאָרוֹת, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְהִתְפָּאֵר בָּהֶם,
 וְנִפְגָּם בְּחִינַת הַתְּפִלִּין, שְׁנַעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּאָרוֹת בְּנִ"ל.

[יט] רבנו לימד שכאשר יהודי מתרחק מה' ההשגחה אינה חלה עליו עוד כבתחילה, והשכינה
 מקוננת. בהקשר של התורה שלנו, צערה של השכינה הוא על התמעטות מידת ההתפארות

מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מְזֻרְעִי – מֵרֵאשִׁי מְזֻרְעִי דִּיקָא, בְּחִינַת תְּפִלִּין
(שְׁמֹנִיחִין עַל הָרֵאשׁ וְעַל הַזְּרוּעַ) וְכַנ"ל.

רק כְּשֶׁאֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל נִתְקַרַּב לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, וְנִתְוַסֵּף עוֹד יִשְׂרָאֵל
שְׂרוּצָה לְעַבְדוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכֹל מֵה שְׁנִתְוַסְּפִין יוֹתֵר רַבִּים מֵיִשְׂרָאֵל
שְׂרוּצִים לְעַבְדוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב אֵלָיו, אֲזִי נִתְגַּדֵּל וְנִתְוַסֵּף יוֹתֵר הַתְּפָאָרוֹת
יִתְבַּרְךָ, שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ מִתְּפָאָר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו. וְעַל־יְדֵי
זֶה הֵהִתְפָּאָרוֹת נַעֲשִׂין תְּפִלִּין מַחִין, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
בְּחִינַת 'אֲוִירָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים' עַל־יְדֵי עֵינֵי הַשְּׁנֵחָתוֹ כַּנ"ל.

שה' יכול להתפאר בישראל. למדנו לעיל שהגאווה הזו, ההתפארות, היא בחינת פאר, תפילין (ראה הערה יב). כשיהודי חוטא, הפארהתפילין נפגמים.

וְזֶה: 'קִלְנִי מֵרֵאשִׁי, קִלְנִי מְזֻרְעִי – מֵרֵאשִׁי מְזֻרְעִי דִּיקָא, בְּחִינַת תְּפִלִּין
(שְׁמֹנִיחִין עַל הָרֵאשׁ וְעַל הַזְּרוּעַ) וְכַנ"ל.

[כ] את התפילין מניחים על הראש ועל הזרוע. לפיכך קינתה של השכינה מתייחסת ישירות לתפילין, לפאר: "ראשי כבוד עלי, וזרועי כבוד עלי". כשיהודי חוטא השכינה מקוננת על התמעטות ההתפארות שה' יכול להתפאר בישראל. ביתר עומק, המשא הכבוד שיש עליה כביכול הוא מכך שהחוטא אינו יכול לגרום למוחין לבקוע דרך העיניים של זעיר-אנפין. בגלל זה, חסרה ההשגחה הנצרכת כדי להחדיר חכמה באוויר של ארץ-ישראל.

רק כְּשֶׁאֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל נִתְקַרַּב לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, וְנִתְוַסֵּף עוֹד יִשְׂרָאֵל שְׂרוּצָה לְעַבְדוֹ
יִתְבַּרְךָ, וְכֹל מֵה שְׁנִתְוַסְּפִין יוֹתֵר רַבִּים מֵיִשְׂרָאֵל שְׂרוּצִים לְעַבְדוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב אֵלָיו,
אֲזִי נִתְגַּדֵּל וְנִתְוַסֵּף יוֹתֵר הַתְּפָאָרוֹת יִתְבַּרְךָ, שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ מִתְּפָאָר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו. וְעַל־יְדֵי זֶה הֵהִתְפָּאָרוֹת נַעֲשִׂין תְּפִלִּין מַחִין, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה קִדְשַׁת
אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֲוִירָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים' עַל־יְדֵי עֵינֵי הַשְּׁנֵחָתוֹ כַּנ"ל.

[כא] ראה גם הערות יד-טז. בניגוד למי שמתרחק מה' וכך מעמעם את ההשגחה, מי שמתקרב לה', בכך שהוא מקיים מצוות ועושה תשובה על חטאיו, מגדיל את הפאר – דהיינו הכבוד וההתפארות שיש לה' מישראל. הפאר הזה גורם למוחין לבקוע, כך שהשכינה מטהרת את אוויר ארץ-ישראל ומחדירה בו חכמה. הגאווה של ה' בעם-ישראל היא ההיבט השני של המשכת קדושת ארץ-ישראל (ראה הערה כט, לאחר הסיכום).

עד כאן: האוויר של ארץ-ישראל מתקדש ומתמלא בחכמה על-ידי ההבטה של ה' – דהיינו עיני ההשגחה – ששורשה בהתפארות של ה' בעם-ישראל. ההתפארות הזו היא בחינת תפילין, מוחין. כשיהודי מתקרב לה', המוחין בוקעים דרך העיניים של זעיר-אנפין, ופועלים השגחה.

ב

אך מי שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת זֹאת הַהִתְפָּאוֹרוֹת, שְׁמֵת־פָּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּחִינַת פָּאָר וּמַחֲזִין מִן זֹאת הַהִתְפָּאוֹרוֹת שְׂרוּאָה, וְנַעֲשִׂין אֲצִלוֹ גַם־כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין, וְנִכְנָסִין לְפָנִים כַּנ"ל, וּבֹקְעִין בְּעֵינַיִם כַּנ"ל, וְאֲזִי נַעֲשִׂין עֵינָיו גַם־כֵּן בְּכִחַיִּנַת עֵינֵי ה'. וְאֲזִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל וְרוֹאֶה, נַעֲשֶׂה שֵׁם גַם־כֵּן בְּחִינַת אוֹרֵא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחֲפִים, כִּי עַקֵּר קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא רַק מִבְּחִינַת עֵינַיִם הַנ"ל.

אָבֵל מִי הוּא זֶה שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת הַהִתְפָּאוֹרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ? אֲמַנָּם מִי שְׂרוּאָה אֶת הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא מְקַרֵב בְּגִי־אָדָם לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא עַקֵּר הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שֶׁבְּשָׂמַיִם, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הַהִתְפָּאוֹרוֹת שְׁמֵת־פָּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵמּוֹ, כִּי עַל־יְדוֹ כָּל הַהִתְקַרְבוֹת וְהַהִתְפָּאוֹרוֹת –

ב

אך מי שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת זֹאת הַהִתְפָּאוֹרוֹת, שְׁמֵת־פָּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּחִינַת פָּאָר וּמַחֲזִין מִן זֹאת הַהִתְפָּאוֹרוֹת שְׂרוּאָה, וְנַעֲשִׂין אֲצִלוֹ גַם־כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין, וְנִכְנָסִין לְפָנִים כַּנ"ל, וּבֹקְעִין בְּעֵינַיִם כַּנ"ל, וְאֲזִי נַעֲשִׂין עֵינָיו גַם־כֵּן בְּכִחַיִּנַת עֵינֵי ה'. וְאֲזִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל וְרוֹאֶה, נַעֲשֶׂה שֵׁם גַם־כֵּן בְּחִינַת אוֹרֵא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחֲפִים, כִּי עַקֵּר קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא רַק מִבְּחִינַת עֵינַיִם הַנ"ל.

[כב] רבנו מתחיל כעת לעסוק בדבריו שבתחילת התורה, שקדושת ארץ־ישראל מאפשרת לאדם להכיר אצל חברו אם היה אצל צדיק בראש־השנה, ואם כן, מה מעלתו הרוחנית של אותו צדיק; או אם החבר הוא צדיק בעצמו. הוא מבאר שמי שיכול לראות את ההתפארות שה' מתפאר בישראל זוכה בעצמו לעיניים של השגחה. בכל מקום שהוא מניח את מבטו הוא משרה עליו את הקדושה של 'ראשית', קדושת וחכמת ארץ־ישראל. אבל, כפי שרבנו ילמד כעת, מעטים הם המסוגלים לראות את גאות ה'.

אָבֵל מִי הוּא זֶה שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיכּוּל לְרֹאוֹת הַהִתְפָּאוֹרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ? אֲמַנָּם מִי שְׂרוּאָה אֶת הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא מְקַרֵב בְּגִי־אָדָם לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא עַקֵּר הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שֶׁבְּשָׂמַיִם, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הַהִתְפָּאוֹרוֹת שְׁמֵת־פָּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵמּוֹ, כִּי עַל־יְדוֹ כָּל הַהִתְקַרְבוֹת וְהַהִתְפָּאוֹרוֹת –

אָזי מי שְׁמִסְתַּכַּל בוֹ, וְעַקֵּר הַדְּבָר בְּעֵת הַקְּבוּץ, בְּעֵת שְׁמֵת־קִבְּצִים אֵלָיו הָעוֹלָם הַבָּאִים לְשִׁמְעַת אֶת דְּבַר ה', וּבִיּוֹתֵר – בְּרֹאשֵׁי־הַשָּׁנָה, שָׂאז הוּא הַקְּבוּץ הַגָּדוֹל, אָזי הַהִתְפָּאָרוֹת גָּדוֹל בְּיּוֹתֵר, מִחֲמַת שְׁמֵת־קִבְּצִים הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם, הַחֲפִצִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָזי נִתְגַּדַּל וְנִתְוַסַּף פָּאָר וִיפִי הַצְּדִיק, כִּי הוּא בְּעֵצְמוֹ הַהִתְפָּאָרוֹת כִּנְ"ל,

אָזי מי שְׁמִסְתַּכַּל בוֹ, וְעַקֵּר הַדְּבָר בְּעֵת הַקְּבוּץ, בְּעֵת שְׁמֵת־קִבְּצִים אֵלָיו הָעוֹלָם הַבָּאִים לְשִׁמְעַת אֶת דְּבַר ה', וּבִיּוֹתֵר – בְּרֹאשֵׁי־הַשָּׁנָה, שָׂאז הוּא הַקְּבוּץ הַגָּדוֹל, אָזי הַהִתְפָּאָרוֹת גָּדוֹל בְּיּוֹתֵר,

[כג] רבנו מתייחס בפרט לראש־השנה מפני שכדבריו זהו הזמן שבו חסידים רבים מתקבצים אל הצדיק להיות אצלו. ראש־השנה, בהיותו היום הראשון של השנה, הוא יום הדין. ה' דן כל יהודי לקראת השנה הבאה, עד ליומה האחרון. ההתכנסות אצל הצדיק היא אס־כֵּן העיקר, מפני שהצדיק מסגור בבית דין של מעלה על מי שבאו אצלו. למעשה ההוראה החשובה ביותר של רבנו לחסידיו הייתה לעשות הכול להיות אצלו בראש־השנה. ר' נתן כותב שהדברים מתקיימים אף היום. כשם שהיינו מחויבים לנסוע לקיבוץ הגדול בימי חייו של רבנו, כך עלינו לנסוע אל ציון קברו באומן לימי ראש־השנה (ראה גם הערה לג להלן). ועם זאת, כבוד ה' מתגדל וההתפארות שלו גדלה בכל פעם שיהודים מתאספים אצל צדיק והוא מקרב אותם לה'.

מִחֲמַת שְׁמֵת־קִבְּצִים הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם, הַחֲפִצִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָזי נִתְגַּדַּל וְנִתְוַסַּף פָּאָר וִיפִי הַצְּדִיק, כִּי הוּא בְּעֵצְמוֹ הַהִתְפָּאָרוֹת כִּנְ"ל,

[כד] רבנו לימד לעיל שבכל פעם שיהודי רוצה לעבוד את ה' ולהתקרב אליו, ההתפארות של ה' בו גדלה ומתרחבת. כאן רבנו מוסיף שהצדיק הוא הגורם לכל הקרבה וההתפארות. הצדיק מדריך בני אדם בעזרת התורות שלו כיצד לעבוד את ה', ובכך מקרב אותם אליו יתברך. בכך הצדיק גורם להתפארות של ה' בישראל לגדול ולהתעצם מאוד. כיוון שהצדיק מגלה וחושף את ההתפארות הזו, מתאפשר לו לראות אותה. יתרה מזו, הוא עצמו ההתפארות הזו! (ראה בפסקה הבאה). וכך, כשאדם מחפש את הצדיק הוא מסוגל לראות את ההתפארות שיש לה' בעמו, כפי שיבאר רבנו כעת.

ר' נתן מרחיב על הרעיון שהצדיק עצמו הוא מקור ההתפארות של ה'. הוא מבאר שהדבר כן לא רק מפני שהצדיק מקרב את ישראל לה'. אלא גם בשל ההישגים שלו עצמו, כולל הצדקות המיוחדות שלו, והמחויבות שלו ללימוד תורה ולמעשים טובים. כיוון שככל שאדם מקדיש עצמו יותר למלא את רצון ה', כך ה' יותר מתגאה בו. נוסף על־כך הצדיק הוא ייחודי ביכולת שלו לראות ישירות את כבוד ה' ואת ההתפארות שיש לה' בעם־ישראל. לכן בעיקרו של דבר הצדיק עצמו הוא גילוי כבוד ה' והתפארותו. הוא, יותר מכל אדם אחר, מגלם את בחינת עיני ההשגחה, ולכן קדושת ארץ־ישראל נמשכת בעיקר דרכו. הצדיקים מכונים בזוהר 'פני השכינה' כי עליהם ובהם השכינה שורה, דהיינו ההשגחה (זוהר ח"ב קסג, ב).

אָזי מי שְׁמִסְתַּבֵּל בְּאֵמַת בְּזֶה הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי, אָזי הוּא גַם־כֵּן מְקַבֵּל מִן הַהִתְפָּארוֹת הַזֹּאת, וְנַעֲשִׂין אֶצְלוֹ גַם־כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין מַחִין כִּנ"ל, וְאָזי נַעֲשִׂין עֵינָיו גַם־כֵּן כִּנ"ל בְּבְחִינַת עֵינֵי ה', וְאָזי גַם בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתַּבֵּל, נַעֲשֶׂה גַם־כֵּן בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֹיֶרָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים, כִּי הוּא מַחֲכִים הָאֹיֶר עַל־יַדֵּי הַסְּתַבְּלוֹת בְּעֵינָיו הֵנ"ל, שְׁנַעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּארוֹת כִּנ"ל.

וְזֶה פְּרוּשׁ: "מְלַךְ בְּיַפּוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ", הֵינּוּ כְּשֶׁתּוֹכַח לְרֹאוֹת מְלַךְ בְּיַפּוֹ, דְּהֵינּוּ הַצַּדִּיק בְּיַפּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ, דְּהֵינּוּ בְּעַת הַקְּבוּץ, שְׂאָזי הוּא יַפּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כִּנ"ל, עַל־יַדֵּי־זֶה: "עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים", בְּחִינַת

אָזי מי שְׁמִסְתַּבֵּל בְּאֵמַת בְּזֶה הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי, אָזי הוּא גַם־כֵּן מְקַבֵּל מִן הַהִתְפָּארוֹת הַזֹּאת, וְנַעֲשִׂין אֶצְלוֹ גַם־כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין מַחִין כִּנ"ל, וְאָזי נַעֲשִׂין עֵינָיו גַם־כֵּן כִּנ"ל בְּבְחִינַת עֵינֵי ה', וְאָזי גַם בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתַּבֵּל, נַעֲשֶׂה גַם־כֵּן בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֹיֶרָא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים, כִּי הוּא מַחֲכִים הָאֹיֶר עַל־יַדֵּי הַסְּתַבְּלוֹתוֹ בְּעֵינָיו הֵנ"ל, שְׁנַעֲשִׂין מִן הַהִתְפָּארוֹת כִּנ"ל.

[כה] כשמתכלים באמת בצדיק אמיתי, רואים ישירות את הכבוד וההתפארות של ה'! כמבואר בסעיף א, ראיית ההתפארות הזו פועלת את בחינת פאר, תפילין (ראה הערה יב). כך, על־ידי ראיית הצדיק האמיתי, ההתפארות, אדם מפנים את המוחין, התפילין. כשהמוחין הללו בוקעים אז דרך עיניו, כל מקום שהוא מביט בו מתמלא בקדושת ובחכמת ארץ־ישראל. ראיית צדיקי האמת בשעה שהם מקרבים בני־אדם אל ה' היא ההיבט השלישי של המשכת קדושת ארץ־ישראל (ראה הערה כט, לאחר הסיכום).

מְלַךְ בְּיַפּוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים : (ישעיה לג יז)

[כו] ישעיה מתנבא על השכר שייגיע אל מי שנותרו איתנים באמונתם בה': הם יזכו לראות בעיניהם את יופיו של המלך, ועיניים אלה ייראו למרחקים. בהקשר של התורה שלנו, רבנו משווה את "מלך ביופיו תחזינה" עם ראיית פני הצדיק, ומזהה את "ארץ מרחקים" עם ארץ־ישראל, כפי שיבאר להלן.

וְזֶה פְּרוּשׁ: "מְלַךְ בְּיַפּוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ", הֵינּוּ כְּשֶׁתּוֹכַח לְרֹאוֹת מְלַךְ בְּיַפּוֹ, דְּהֵינּוּ הַצַּדִּיק בְּיַפּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ,

[כז] זאת כאשר הצדיק מקרב בני־אדם אל ה', כמבואר לעיל (וראה הערה כג).

דְּהֵינּוּ בְּעַת הַקְּבוּץ, שְׂאָזי הוּא יַפּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כִּנ"ל, עַל־יַדֵּי־זֶה: "עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה

אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֹיִרָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים'. כִּי הַחֲכָמָה נִקְרָא מֵרַחֲקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲמַרְתִּי אַחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה", הִינּוּ שְׁעַל־יַד־יָזָה שְׁתֵּרָאָה אֶת הַצַּדִּיק בְּיָפּוֹ וְתִפְאֶרְתּוֹ כִּנ"ל, עַל־יַד־יָזָה בְּכָל מְקוֹם שֶׁתֵּרָאָה בְּעֵינֶיךָ, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֹיִרָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים כִּנ"ל. וְזֵהוּ: 'עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מֵרַחֲקִים' כִּנ"ל.

אֶרֶץ מֵרַחֲקִים", בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֹיִרָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים'. כִּי הַחֲכָמָה נִקְרָא מֵרַחֲקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲמַרְתִּי אַחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה", שלמה המלך, החכם מכל אדם, ביקש להבין את סודות הבריאה העמוקים. חרף חכמתו [כת] העצומה ומאמציו הרבים, הוא נאלץ להודות שהסודות עדיין מעבר להשגתו – "וְהִיא רְחוֹקָה מִמְּנִי" (קהלת ז טג), אמר. באמצעות פסוק זה מספר קהלת רבנו מוכיח ש"רחוקה" היא תכונה המגדירה את החכמה, ולכן גם את ארץ־ישראל, שהיא "אווירא דארץ־ישראל מחכים".

הִינּוּ שְׁעַל־יַד־יָזָה שְׁתֵּרָאָה אֶת הַצַּדִּיק בְּיָפּוֹ וְתִפְאֶרְתּוֹ כִּנ"ל, עַל־יַד־יָזָה בְּכָל מְקוֹם שֶׁתֵּרָאָה בְּעֵינֶיךָ, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֹיִרָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים כִּנ"ל. וְזֵהוּ: 'עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מֵרַחֲקִים' כִּנ"ל.

כשאדם רואה את הפאר של הצדיק בשעת הקיבוץ של החסידים, כאשר הצדיק מגלה את ההתפארות של ה' בישראל, המוחין שממלאים את שכלו בוקעים החוצה בבחינת תפילין. עיניו נעשות אז "עיני ה'" כך שכל מה שהוא מביט בו "עיניך תראינה ארץ מרחקים" – דהיינו הוא נעשה "אווירא דארץ־ישראל מחכים". אס־כן, בהקשר של התורה שלנו הפסוק מתפרש כך: מִלֶּךְ בְּיָפּוֹ תִּחְזֶינָה עֵינֶיךָ – כשאתה רואה צדיק אמיתי המקרב בני־אדם אל ה', אתה מסוגל לראות את כבוד ה' ואת ההתפארות של ה' בעם־ישראל. [עֵינֶיךָ] תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מֵרַחֲקִים – אתה תזכה אז ל"עיני השגחה" ולראות את ארץ־ישראל, לטעום את קדושתה ואת חכמתה.

עד כאן: האוויר של ארץ־ישראל מתקדש ומתמלא בחכמה על־ידי ההבטה של ה' – דהיינו עיני השגחה – ששורשה בהתפארות של ה' בעם־ישראל. ההתפארות הזו היא בחינת תפילין, מוחין. כשהיודי מתקרב לה', המוחין בוקעים דרך העיניים של זעיר־אנפין, ופועלים השגחה (סעיף א). ראיית ההתפארות של ה' בישראל הופכת את עיניו של האדם ל"עיני ה'" כך שכל מקום שהוא מביט בו נעשה בחינת "אווירא דארץ־ישראל מחכים". אף־על־פי שרק צדיקים אמיתיים מסוגלים לראות את ההתפארות של ה', ראיית פני הצדיק המגלה את הפאר הזה, כמו בשעת הקיבוץ בראש־השנה, מאפשרת להשיג זאת גם־כן (סעיף ב).

בסקירה חוזרת של התורה שלנו, ר' נתן מציין שרבנו דן בשלושה היבטים שונים של

ג

נמצא, מי שיש לו תאנה והשתוקקות לארץ־ישראל, בפרט מי שטעם טעם האמת של ארץ־ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתו על ראש־השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ־ישראל, כי על־ידי־זה האיש נעשה גם זה האויר בבחינת ארץ־ישראל כנ"ל, וראוי שיתעורר לו עתה השתוקקות

המשכת קדושת ארץ־ישראל. קדושה זו מתגלה בשעה שה' מפנה את עיניו והשגחתו לארץ (ראה הערה י); היא נמשכת גם כתוצאה מראיית (הצדיק את) ההתפארות שיש לה' בעם־ישראל (ראה הערה כא); ולבסוף, הקדושה מתגלה כשאדם רואה צדיקים אמיתיים שהם הפאר של ה' בשעה שהם מקרבים בני־אדם לה' (ראה הערה כה). ישנם אס־כך שלושה היבטים שונים של ראייה: ראיית ה', ראיית הצדיק את ההתפארות של ה' בישראל, וראיית האדם את הצדיק האמיתי. כל אחד מהשלושה הוא בחינת "עיני ה'". ועם זאת, ר' נתן מוסיף שהמפתח בכל אלה הוא הצדיק. צדיק אמיתי לא רק מגלם בעצמו את כל ההתפארות שיש לה' בעם־ישראל, אלא הוא לבדו מסוגל לראות את ההתפארות של ה'. לכן בעיקר הצדיק הוא שממשיך ומגלה את קדושתה של ארץ־ישראל.

בעולם־הזה, גילוי קדושת הארץ תלוי בסופו של דבר במעשי בני האדם. אפילו הראייה של ה' כביכול איננה מספיקה להוליד זאת. היא נשלמת רק על־ידי הצדיק שרואה את התפארותו של ה' בישראל וזוכה ל"עיני ה'", כך שהוא ממשיך ומגלה אז את הקדושה בכל מקום שהוא מביט בו. ועל־ידי הצדיק גם אנו זוכים לראות את ההתפארות של ה', כך שכפי שביאר רבנו בתורה, בכל מקום שאנו מביטים מתגלה קדושת ארץ־ישראל (ראה תורת־נתן א).

ג

נמצא, מי שיש לו תאנה והשתוקקות לארץ־ישראל, בפרט מי שטעם טעם האמת של ארץ־ישראל,

רבנו שב כעת לדבריו בפסקאות הפותחות את התורה שלנו, שמי שטעם באמת את טעמה של ארץ־ישראל יכול להכיר אצל זולתו אם היה אצל צדיק בראש־השנה. כמבואר בהערה ב, אפשר לזכות להשיג טעם זה על־ידי געגועים וכיסופים לארץ־ישראל, כיוון שאדם ממשיך קדושה זו על־ידי תשוקתו החזקה שהיא תהיה בו.

כשפוגע ומתועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתו על ראש־השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ־ישראל, כי על־ידי־זה האיש נעשה גם זה האויר בבחינת ארץ־ישראל כנ"ל,

רבנו לימד ש"אווירא דארץ־ישראל מחכים" כתוצאה של התפארות ה', שבהיותה פאר, תפילין, מוחין בוקעת בצורה של השגחה ומביטה אל הארץ. מי שמצטרף לקיבוץ בראש־השנה ורואה את הצדיק מקרב אחרים אל ה', רואה בעיניו את ההתפארות והכבוד של ה'. כשאדם רואה פאר זה, גם עיניו נעשות "עיני ה'". כל מקום שהוא מביט בו נעשה ארץ־ישראל, בחינת "אווירא דארץ־ישראל מחכים".

וְגַעְגּוּעֵינָא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, כֹּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ. וְעַקֵּר הַדְּבָר – שִׁיְהִיָּה בְּאַמַּת וּבִתְמִימוֹת.

וְרָאוּי שִׁיְתְּעוֹרֵר לוֹ עִמָּה הַשְׁתּוֹקְקוֹת וְגַעְגּוּעֵינָא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, כֹּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ. [לב] כיוון שהוא יכול לטעום כעת את ארץ־ישראל וכך לחוש את החכמה ששורה באווירה, ראוי שירגיש געגועים עמוקים אל הארץ. כאמור לעיל בהערה ה', ככל שאדם קונה יותר חכמה, כך הוא משתוקק לעוד ועוד. לכן אך טבעי עבורו להתמלא בגעגועים גדולים לארץ־ישראל.

וְעַקֵּר הַדְּבָר – שִׁיְהִיָּה בְּאַמַּת וּבִתְמִימוֹת.

[לג] רבנו מדגיש שוב ושוב את חשיבות האמת והתמימות (למשל ליקוטי־מוהר"ן ח"א ז: ב-ג; שם ט: ב; שם קיב; שם ח"ב ב: ד), ומדגיש את הערך הגדול של פשיטות וענווה (למשל ליקוטי־מוהר"ן ח"א קכג; שם ח"ב יט: א; שם מד; שם עח). הנקודה היא שאם אדם משתוקק באמת לעבוד את ה', העבודות התמימות שלו פותחות את הדרך להשגות שאי אפשר היה להשיגן באופן אחר. העניין מומחש בתורה שלנו.

מי שיש לו כיסופים עמוקים לארץ־ישראל נמשך אל קדושת הארץ ואל החכמה שספוגה באווירה, ומתמלא בה. הדבר גורם תוספת התעוררות בעבודת ה' שלו. הדבר נכון אף ביחס לאדם מבקש קרבת ה' ומשקיע זמן, ממון וכוחות כדי להיות עם הצדיק וללמוד ממנו כיצד לעבוד את ה' באופן הטוב ביותר. כשאדם רואה את הצדיק מגלה את ההתפארות של ה' בעם־ישראל, מתאפשר לו לראות "ארץ מרחקים" – דהיינו לראות עם "עניי ה'" וכך להחדיר חכמה בכל מקום שהוא מסתכל בו. שני אלה, זה שיש לו כיסופים עמוקים לארץ־ישראל וזה שהיה אצל הצדיק האמיתי, חולקים קשר משותף עם "אווירא דארץ־ישראל מחכים". לכן מי "שטעם באמת טעם ארץ־ישראל, הוא יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראש־השנה". כיוון שהוא חווה את טעמה של ארץ־ישראל ואת החכמה ששורה באווירה, הוא יחוש בקרבו התעוררות געגועים לשניהם בכל פעם שיהיה בקרבת מי שהיה אצל צדיק אמיתי. והוא יחוש גם "אם אותו הצדיק הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמיתי אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק". זאת משום שככל שהצדיק גדול ואמיתי יותר, כך הוא מגלה יותר את ההתפארות של ה', וכך מי שהיו אצל הצדיק מעוררים כיסופים יותר גדולים לארץ־ישראל בקרב מי שיודעים את טעמה של הארץ (ראה תורת־נתן א).

ר' נחמן גולדשטיין, הרב מטשעהרין ובעל הפרפראות־לחכמה, כותב שדברי רבנו בתורה שלנו שייכים גם היום כפי שהיו שייכים בימי חייו של רבנו והחסידים היו נוסעים אליו לראש־השנה. הרב מטשעהרין מספר על הקיבוץ שהתקיים בראש־השנה באומן במהלך חייו (תקפ"ה–תרנ"ד), ומתאר את התפילות הנוראות שהתקיימו על ציון רבנו בערב ראש־השנה ובקלויז בראש־השנה עצמו. הוא מציין שעברו ששים שנה מאז פטירת רבנו, ועדיין ה' מתפאר בצדיק (רבי נחמן), שכמו בימי חייו ממשיך לתקן את נשמותיהם של רבים ולהשיבם אל ה' יתברך על־ידי תורותיו. הדברים ברורים כשמש, הוא אומר, לכל מי שמתבונן במתרחש באומן אפילו במהלך השנה, אבל בפרט למי שרואה את המתרחש בשעת הקיבוץ של ראש־השנה, שהוא מעורר פליאה בלב כל אדם. מי הוא העומד מאחורי ההתכנסות הזו, שכל שנה גדלה בכמות ובאיכות? רוב הבאים הם תלמידי חכמים. יש

וַיֵּשׁ בְּזָה עוֹד עֲנִינִים, כִּי 'אֵין אָדָם מִת וַחֲצִי תֵאָנוֹתוֹ בִּידוֹ'. נִמְצָא שְׂאִין

גם הרבה אנשי עסקים, חלקם עומדים בראש תאגידי ענק, שעוזבים הכול ונוסעים לאומן לראש־השנה, חרף הקושי הרב. בקיבוץ אפשר לראות אנשים מכל שדרות החברה שופכים את לבם לפני ה' בתפילה; מבקשים, מפצירים ומתחננים לעזרתו יתברך לתקן את חטאיהם ולשוב אליו בלב ונפש. אפשר לראות את האהבה והאחדות הגדולה הקושרת את כל באי הקיבוץ, וכל אדם מעורר את חברו לשאוף למדרגות גבוהות יותר ברוחניות. אפשר לראות גם שההתעוררות הרוחנית שבני־אדם מקבלים מאומן נמשכת גם אחרי שהם שבים לבתיהם וממשיכה להחיות את עבודת ה' שלהם במשך השנה. מי שמביט על כל זה בעיניים של אמת יזהה בוודאי את הכבוד שהקיבוץ של רבנו בראש־השנה מעורר לה' ואת ההתפארות שלו יתברך בעם־ישראל בעקבות כך. עליו נאמר הפסוק: "מִלֶּךְ בְּפִיֹּ תִחַזְּקֶנָה עֵינֶיךָ תִרְאֶינָה אֶרֶץ מְרֻחָקִים" (ראה הערות כו-כט לעיל).

עד כאן: האוויר של ארץ־ישראל מתקדש ומתמלא בחכמה על־ידי ההבטה של ה' - דהיינו עיני ההשגחה - ששורשה בהתפארות של ה' בעם־ישראל. ההתפארות הזו היא בחינת תפילין, מוחין. כשיהודי מתקרב לה', המוחין בוקעים דרך העיניים של זעיר־אנפין, ופועלים השגחה (סעיף א). ראיית ההתפארות של ה' בישראל הופכת את עיניו של האדם ל"עיני ה'" כך שכל מקום שהוא מביט בו נעשה בחינת "אווירא דארץ־ישראל מחכים". אף־על־פי שרק צדיקים אמיתיים מסוגלים לראות את ההתפארות של ה', ראיית פני הצדיק המגלה את הפאר הזה, כמו בשעת הקיבוץ בראש־השנה, מאפשרת להשיג זאת גם־כן (סעיף ב). מי שטעם באמת את טעמה של ארץ־ישראל נמשך אל קדושת הארץ ואל החכמה הטבועה באווירה. לכן הוא יכול להכיר בחברו האם היה אצל צדיק בראש־השנה וכך לראות ב"עיני ה'" ולהשרות חכמה בכל מקום שהוא מביט (סעיף ג).

וַיֵּשׁ בְּזָה עוֹד עֲנִינִים,

[לה] הנושא של הסעיף האחרון הזה נראה לכאורה לא קשור לשאר התורה. ר' נתן מציין בסוף התורה שרבנו מעולם לא סיים את הרעיון הזה. יש לשער שאם היה מסיים היה גם מבאר את הקשר לשאר התורה. בהיעדר הסבר שכזה מפי רבנו, ר' נתן מציע הסבר משלו. הוא מופיע להלן, בהערה האחרונה.

כִּי 'אֵין אָדָם מִת וַחֲצִי תֵאָנוֹתוֹ בִּידוֹ'.

[לה] המדרש מדבר על התשוקה האנושית לעושר (קהלת רבה א: יג, בתרגום ללשון הקודש): 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו, אלא אם יש לו מאה רוצה לעשותם מאתיים, ואם יש לו מאתיים רוצה לעשותם ארבע מאות'. אם הוספת עוד ועוד אינה יכולה לספק את האדם, כיצד יוכל למצוא אי־פעם שביעות רצון חומרית?

ממלא תאָותו ורצונו בממון לעולם, פי תמיד חסר לו פנ"ל. אַבְל יש
בְּחִינַת שְׁפַע כְּפֹלָה, בְּחִינַת: "וְכִסְף תּוֹעֲפוֹת לָךְ", שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּפֹל.
נִמְצָא שְׁבֻזָּה הַשְׁפַּע נִתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא כְּפֹלָה: (וְלֹא סִיּוּם)

נִמְצָא שְׁאִין מְמַלֵּא תְּאֵוֹתוֹ וְרְצוֹנוֹ בְּמִמּוֹן לְעוֹלָם, פִּי תְּמִיד חָסֵר לוֹ פְּנ"ל. אַבְל יש
בְּחִינַת שְׁפַע כְּפֹלָה, בְּחִינַת: "וְכִסְף תּוֹעֲפוֹת לָךְ", שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּפֹל.

[לו] מובא בגמרא (ברכות טג, א):

אמר רב הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר: כל המשתף שם שמים בצערו – כופלין לו
פרנסתו, שנאמר (איוב כב כה) "והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך".

רש"י מפרש ש"משתף שם שמים בצערו" הוא מי שמברך על הרעה ברכת "דיין האמת",
או מי שמתפלל לה' ומבקש רחמים בזמנים קשים. בשמות כו ט המילה "וכפלת" מתורגמת
לארמית "ותעיף". מכאן אנו למדים ש"כסף תועפות" רומז ל"כסף כפול". המהרש"א
מפרש ש"משתף שם שמים בצערו" הוא מי שעושה את ה' לשותפו, כך שגם הוא יתברך
כביכול חולק את הצרה, כמו שנאמר (תהלים צא טו) "עמו אנכי בצרה". ואז הוא מתפלל לה'
שיעשה למען עצמו, כדי להקל על הכאב שלו יתברך כביכול. כשאדם נוהג כך הוא מכפיל
את פרנסתו והיא באה לו אז בקלות ("עפה" אליו, מלשון "תועפות") ותמיד מצויה בהישג
יד (מהרש"א ד"ה כל המשתף וד"ה פרנסתו).

נִמְצָא שְׁבֻזָּה הַשְׁפַּע נִתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא כְּפֹלָה:

[לז] כיוון שהוא קיבל שפע כפול, דהיינו מידה כפולה, החצי שהיה חסר לו נמצא אצלו עכשיו.

(וְלֹא סִיּוּם)

[לח] ר' נתן כותב: רבנו הזכיר את תאוות הממון, דהיינו "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו", כיוון
שתאוות ממון היא בבחינת פגם העיניים, כמו שנאמר (קהלת ד ח) "גם עינו לא תשבע עשר".
פגם העיניים הוא פגם בקדושת ארץ ישראל, שכפי שלימד רבנו בתורה שלנו, נמשכת על־
ידי בני אדם המביטים בצדיק אמיתי. צדיק אמת, כפי שרבנו מלמד במקום אחר, הוא מקור
כל הברכה (ליקוטי מוהר"ן ח"א רמ). כך למדנו גם על ארץ ישראל (שערי אורה ח: ג; ראה גם
ליקוטי מוהר"ן ח"א ט: ה). לפיכך, עיניים שנפגמות בתאוות ממון אינן מסוגלות לראות באמת
את הצדיק, ארץ ישראל, ולכן לעולם "לא תשבע עשר". אבל מי שקרוב לצדיק אמיתי
או לארץ ישראל ממשיך ברכה שלמה, ברכה כפולה שלא חסר בה דבר, כולל ה"חצי"
שאחרים לעולם אינם משיגים.

ר' נתן מוסיף: הקללה שנתקלל אדם הראשון שיצטרך לעמול קשה לפרנסתו (ראה בראשית
ג יט) היא הגורמת שלעולם אין לאדם די כסף. חכמים מלמדים על כך (פסחים קיא, א): "קשין
מזונותיו של אדם כפליים כילודה", כלומר קושי הפרנסה כפול מצער הלידה. זהו הטעם
לכך ש"אין אדם מת וחצי תאוותו בידו". הוא צריך לעבוד כפליים ולסבול כפליים, וכך
כל מה שהוא מרוויח לעולם איננו משביע את רצונו. הוא תמיד מרגיש מחסור ביחס למה
שעבד והתאמץ. הרפואה היחידה לכך היא להתקשר למקור הפרנסה, לצדיק, ועל־ידו
לזכות לברכה כפולה (תורתית ב).

עד כאן: האוויר של ארץ-ישראל מתקדש ומתמלא בחכמה על-ידי ההבטה של ה' – דהיינו עיני ההשגחה – ששורשה בהתפארות של ה' בעם-ישראל. ההתפארות הזו היא בחינת תפילין, מוחין. כשיהודי מתקרב לה', המוחין בוקעים דרך העיניים של זעיר-אנפין, ופועלים השגחה (סעיף א). ראיית ההתפארות של ה' בישראל הופכת את עיניו של האדם ל"עיני ה'" כך שכל מקום שהוא מביט בו נעשה בחינת "אווירא דארץ-ישראל מחכים". אף-על-פי שרק צדיקים אמיתיים מסוגלים לראות את ההתפארות של ה', ראיית פני הצדיק המגלה את הפאר הזה, כמו בשעת הקיבוץ בראש-השנה, מאפשרת להשיג זאת גם-כן (סעיף ב). מי שטעם באמת את טעמה של ארץ-ישראל נמשך אל קדושת הארץ ואל החכמה הטבועה באווירה. לכן הוא יכול להכיר בחברו האם היה אצל צדיק בראש-השנה וכך לראות ב"עיני ה'" ולהשרות חכמה בכל מקום שהוא מביט (סעיף ג). פגם ה(אמונה ב) השגחה הוא פגם בעיניים ובארץ-ישראל. אדם צריך להתחזק באמונתו שה' הוא הזן ומפרנס אותו. הדבר יחזק את יכולתו לטעום את ארץ-ישראל ולזהות את צדיקי האמת, שעל-ידם מתקבל כל השפע (סעיף ד).